

НЛБ Банка АД Скопје

**Финансиски извештаи изготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
За годината завршена на 31 декември 2023**

Со Извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор до акционерите на НЛБ Банка АД Скопје

Биланс на успех.....	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за финансиска состојба	3
Извештај за промени на капиталот	4
Извештај за паричниот тек	5
1. Општи информации	8
2. Преглед на значајните сметководствени политики	12
3. Управување со ризици	45
4. Нето-приходи од камати	93
5. Приходи од дивиденди	94
6. Нето-приходи од провизии и надомести	94
7. Нето-добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	95
8. Нето-добивка/(загуба) од финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Биланс на успех.....	95
9. Нето-добивка/(загуба) од курсни разлики	96
10. Нето-добивка/(загуби) од депризнавање на средства	96
11. Други оперативни приходи	96
12. Други оперативни расходи	96
13. Трошоци за вработените	97
14. Општи и административни трошоци	98
15. Амортизација	98
16. Добивка/(загуба) од модификација	99
17. Резервирања	99
18. Исправка на вредноста	100
19. Данок на добивка	101
20. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	102
21. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.....	103
22. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	104
23. Должнички хартии од вредност	104
24. Кредити на и побарувања од банки	105
25. Кредити на и побарувања од комитенти	106
26. Останати финансиски средства	106
27. Движење на исправката за финансиските средства	107
28. Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	111
29. Вложувања во придружени друштва (евидентирани по методот на главнина)	112
30. Вложување во недвижности	113
31. Недвижности, опрема и средства со право на употреба	115
32. Нематеријални средства	116
33. Наеми	117
34. Останати средства	118
35. Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Биланс на успех	118
36. Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	119
37. Депозити на банки	119
38. Депозити на други комитенти	120
39. Обврски по кредити	121
40. Субординирани обврски	122
41. Останати финансиски обврски	123
42. Резервирања	124
43. Останати обврски	126
44. Трансакции со поврзани страни	126
45. Запишан капитал	131
46. Заработка по акција	133
46. Промени во обврските што произлегуваат од финансиските активности	133
47. Последователни настани	134

Извештај на
независниот
ревизор

КПМГ РЕВИЗИЈА ДОО Скопје
Ул. „Филип Втори Македонски“ бр.3
Скопје 1000, Република Северна Македонија
+389 (2) 3135 220
mk-office@kpmg.com
kpmg.com/mk

Неофицијален превод на извештајот на независниот ревизор до акционерите на НЛБ Банка АД Скопје

Извршивме ревизија на придружните финансиски извештаи на НЛБ Банка АД Скопје („Банката“), прикажани на страните од 1 до 134, кои се состојат од извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2023 година, извештаите за добивка или загуба и останата сеопфатна добивка, промени во капиталот и паричен тек за годината тогаш завршена и белешките, кои се состојат од преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за посебните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и реална презентација на овие финансиски извештаи во согласност Меѓународните стандарди за финансиско известување, како и за таква интерна контрола за која раководството смета дека е неопходна за да се овозможи изготвување на финансиски извештаи кои се ослободени од материјално значајни грешки, било да се резултат на измама или ненамерно направени грешки.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да искажеме мнение за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја извршивме нашата ревизија во согласност Стандардите за ревизија прифатени и објавени во Република Северна Македонија во Службен весник бр. 79 од 11 јуни 2010 година. Овие стандарди изискуваат да се придржуваме на релевантните етички стандарди и да ја планираме и да ја извршиме ревизијата со цел да се здобиеме со разумна увереност дека финансиските извештаи не содржат материјално значајни грешки.

Ревизијата вклучува спроведување на процедури за добивање на ревизорски докази за износите и образложенијата во финансиските извештаи. Избраните процедури зависат од нашите проценки, вклучувајќи ги и оценките на ризиците за значајни грешки во финансиските извештаи како резултат на измама или ненамерно направени грешки. Во проценувањето на овие ризици, ги разгледаваме соодветните интерни контроли воспоставени во Банката за изготвување и реално прикажување на финансиските извештаи со цел да дизајнираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и за да изразиме мнение за ефикасноста на интерните контроли воспоставени во Банката. Ревизијата исто така вклучува осврт на користените сметководствени политики и значајните проценки направени од раководството, како и оценка на адекватноста на прикажувањето на информациите во финансиските извештаи.

Ние сме убедени дека ревизорските докази кои ги добивме се достаточни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мнение.

Неофицијален превод на извештајот на независниот ревизор до акционерите на НЛБ
Банка АД Скопје

Мнение

Според наше мнение, придружните финансиски извештаи реално и објективно ја прикажуваат финансиска состојба на Банката на 31 декември 2023 година, како и нејзината финансиска успешност и нејзиниот паричен тек за годината тогаш завршена, во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Останати прашања

Финансиските извештаи на Банката за годината завршена на 31 декември 2022 година беа ревидирани од друг ревизор којшто искажа немодификувано мислење за тие финансиски извештаи на 5 април 2023 година.

Скопје, 5 Април 2024 година

ОВЛАСТЕН РЕВИЗОР
Срѓан Ранѓеловиќ

КПМГ Ревизија ДОО
Управител
Срѓан Ранѓеловиќ

Неофицијален превод

Финансиски
извештаи

НЛБ Банка АД Скопје**Финансиски извештаи во согласност со МСФИ за годината завршена на 31 декември 2023 година***(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)***Биланс на успех**

	Белешка	2023	2022
Приходи од камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка	4	4.508.131	3.594.111
Расходи за камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка		(483.255)	(257.170)
Останати каматни и слични расходи		(2.072)	(17.456)
Расходи за камата	4	(485.327)	(274.626)
Нето приходи од камата		4.022.804	3.319.485
Приходи од дивиденди	5	2.765	1.594
Приходи од провизии и надомести	6	2.355.394	2.228.313
Расходи за провизии и надомести	6	(1.234.110)	(1.181.382)
Нето приходи од провизии и надомести		1.121.284	1.046.931
Нето добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	7	331.557	345.544
Нето добивка/(загуба) од финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	8	(6.622)	1.827
Нето добивка/(загуба) од курсни разлики	9	20.253	22.279
Нето добивка/(загуба) од депризнавање на средства	10	(28.575)	(2.506)
Други оперативни приходи	11	84.113	138.881
Други оперативни расходи	12	(221.048)	(203.590)
Трошоци за вработените	13	(1.190.892)	(986.047)
Општи и административни трошоци	14	(716.822)	(634.923)
Амортизација	15	(332.054)	(335.072)
Добивка/(загуба) од модификација	16	(14)	(148)
Резервирања за кредитни загуби	17	(45.837)	26.877
Резервирања за останати обврски	17	23.707	8.294
Исправки на вредност на финансиски средства	18	(7.765)	(178.432)
Исправки на вредност на нефинансиски средства	18	(16.934)	(6.611)
Удел во добивката/(загубата) од вложувања во придружени друштва (евидентирани по метод на главнина)	29	(17.743)	(2.141)
Добивка пред оданочување		3.022.177	2.562.242
Данок на добивка	19	(301.986)	(233.525)
Добивка за годината		2.720.191	2.328.717
Основна и разводната заработка по акција (во денари)		3.185	2.727

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 21.03.2024 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Извештај за сеопфатна добивка

		2023	2022
Нето добивка за годината		2.720.191	2.328.717
Останата сеопфатна добивка која се прекласификува во биланс на успех во следните периоди:			
- должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	45	197.266	(301.582)
Останата сеопфатна добивка која нема да се прекласификува во биланс на успех во следните периоди:			
- промени во објективната вредност на сопственичките инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	45	16.650	1.297
- актуарски добивки/(загуби)	45	(1.171)	6.140
Останата сеопфатна добивка/(загуба) за годината, нето од данок		212.745	(294.145)
Вкупна сеопфатна добивка за годината		2.932.936	2.034.572

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 21.03.2024 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Извештај за финансиска состојба

	Белешка	31.12.2023	31.12.2022
Актива			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	20	16.737.430	18.068.674
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	21	4.393.926	5.034.419
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	22		
- должнички хартии од вредност	23	13.021.336	12.500.382
- кредити на и побарувања од банки	24	3.980.536	1.501.596
- кредити на и побарувања од комитенти	25	74.930.456	72.113.402
- останати финансиски средства	26	1.683.423	1.843.467
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	28	52.092	247.481
Вложувања во придружени друштва (евидентирани по методот на главнина)	29	45.621	15.997
Вложување во недвижности	30	91.851	95.975
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	31	1.942.483	2.013.712
Нематеријални средства	32	226.498	294.420
Останати средства	34	74.272	73.890
Вкупна актива		117.179.924	113.803.415
Обврски			
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	35	28.977	12.386
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	36		
- депозити на банки	37	395.293	349.479
- депозити на други комитенти	38	92.386.176	90.058.923
- обврски по кредити	39	2.757.407	2.095.534
- субординирани обврски	40	2.088.605	2.763.800
- останати финансиски обврски	41	1.568.064	1.519.920
Резервирања	42	392.578	367.620
Обврски за данок на добивка (тековен)		99.670	28.493
Одложени даночни обврски	19	53.733	90.039
Останати обврски	43	179.193	143.678
Вкупно обврски		99.949.696	97.429.872
Капитал			
Капитал и резерви кој припаѓа на акционерите на банката			
Запишан капитал	45	854.061	854.061
Премии од акции	45	2.274.484	2.274.484
Ревалоризациски резерви	45	(21.802)	(234.547)
Задржана добивка		5.567.088	5.843.222
Останати резерви		8.556.397	7.636.323
Вкупно капитал		17.230.228	16.373.543
Вкупно капитал и обврски		117.179.924	113.803.415

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 21.03.2024 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски

Петер Зелен

Бранко Грегановиќ

НЛБ Банка АД Скопје**Финансиски извештаи во согласност со МСФИ за годината завршена на 31 декември 2023 година***(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)*

Член на Управен одбор

Член на Управен одбор

Претседател на
Управен одбор**Извештај за промени на капиталот**

	Запишан капитал	Премии од акции	Ревалоризациски резерви	Задржана добивка	Останати резерви	Вкупно капитал
Состојба на 1 јануари 2022	854.061	2.274.484	59.598	4.811.226	6.969.899	14.969.268
Нето добивка за годината	-	-	-	2.328.717	-	2.328.717
Останата сеопфатна добивка	-	-	(294.145)	-	-	(294.145)
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	(294.145)	2.328.717	-	2.034.572
Дивиденди	-	-	-	(630.297)	-	(630.297)
Пренос во законски резерви	-	-	-	(666.424)	666.424	-
Состојба на 31 декември 2022	854.061	2.274.484	(234.547)	5.843.222	7.636.323	16.373.543
Состојба на 1 јануари 2023	854.061	2.274.484	(234.547)	5.843.222	7.636.323	16.373.543
Нето добивка за годината	-	-	-	2.720.191	-	2.720.191
Останата сеопфатна добивка	-	-	212.745	-	-	212.745
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	212.745	2.720.191	-	2.932.936
Дивиденди	-	-	-	(2.076.251)	-	(2.076.251)
Пренос во законски резерви	-	-	-	(920.074)	920.074	-
Состојба на 31 декември 2023	854.061	2.274.484	(21.802)	5.567.088	8.556.397	17.230.228

Подетални информации се достапни во белешка 45.

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 21.03.2024 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одборПетер Зелен
Член на Управен одборБранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

	2023	2022
Паричен тек од оперативни активности		
Наплатени камати	4.473.364	3.733.209
Платени камати	(388.410)	(275.176)
Примени дивиденди	2.765	1.594
Примени провизии и надомести	2.378.268	2.197.285
Платени провизии и надомести	(1.234.110)	(1.181.382)
Добивки/(загуби) од финансиски средства и финансиски обврски што се чуваат за тргување	332.501	347.308
Плаќања на вработените и добавувачите	(1.893.429)	(1.599.184)
Приливи од оперативни приходи	84.533	148.220
Плаќања од оперативни расходи	(223.318)	(203.600)
Паричен тек од оперативни активности пред промените во оперативните средства и обврски	3.532.164	3.168.274
(Зголемување)/намалување на оперативните средства	(224.632)	(4.743.957)
Нето (зголемување)/намалување на финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	1.245.167	1.280.813
Нето (зголемување)/намалување на кредити и побарувања	(2.891.997)	(5.718.417)
Нето (зголемување)/намалување на останати финансиски средства	1.265.197	(344.383)
Нето (зголемување)/намалување на останати средства	157.001	38.030
Зголемување/(намалување) на оперативните обврски	3.076.706	4.660.758
Нето зголемување/(намалување) на финансиските средства чувани за тргување	(2.051)	-
Нето зголемување/(намалување) на обврски мерени по амортизирана вредност	3.010.676	4.304.511
Нето зголемување/(намалување) на останати финансиски обврски	67.001	361.548
Нето зголемување/(намалување) на останати обврски	1.080	(5.301)
Паричен тек од оперативни активности	6.384.238	3.085.075
Платен данок на добивка	(267.115)	(296.647)
Нето паричен тек од оперативни активности	6.117.123	2.788.428
Паричен тек од инвестициски активности		
Приливи од инвестициски активности	8.986.584	2.092.918
Приливи од продажба на материјални средства и вложувања во недвижности	1.057	868
Приливи од депризнавање на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	8.985.527	2.092.050
Готовински плаќања за инвестициски активности	(10.732.026)	(1.942.709)
Готовински плаќања за стекнување материјални средства и вложувања во недвижности	(92.911)	(61.376)
Готовински плаќања за стекнување на нематеријални средства	(39.396)	(76.976)
Готовински плаќања за стекнување придружени друштва	-	(18.138)
Готовински плаќања за стекнување на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	(10.599.719)	(1.786.219)
Нето готовина од инвестициски активности	(1.745.442)	150.209

Извештај за паричниот тек (продолжува)

	2023	2022
Паричен тек од финансиски активности		
Парични средства од финансиски активности	(751.452)	(76.598)
Приливи од субординирани обврски	(676.445)	-
Плаќања на обврски за закуп	(75.007)	(76.598)
Готовински плаќања за финансиски активности	(2.069.970)	(1.957.631)
Платени дивиденди	(2.069.970)	(1.957.631)
Готовинска отплата на субординирани обврски	-	-
Нето паричен тек од финансиски активности	(2.821.422)	(2.034.229)
Ефект од курсните разлики на паричните средства и паричните еквиваленти	30.326	108.854
Нето зголемување на паричните средства и паричните еквиваленти	1.580.585	1.013.262
Парични средства и парични еквиваленти на почетокот на годината	20.733.161	19.719.899
Парични средства и парични еквиваленти на крајот на годината	22.313.746	20.733.161

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 21.03.2024 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Бранко Грегановиќ
Претседател на
Управен одбор

Парични средства и парични еквиваленти

За целите на паричните текови, паричните средства, како и паричните еквиваленти се состојат од следните ставки со рочност до три месеци од денот на стекнувањето:

	Белешки	2023	2022
Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	20	16.743.505	18.073.962
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	21	1.603.267	1.187.640
Кредити и побарувања на банки со рочност до 3 месеци	24	3.966.974	1.471.559
Вкупно		22.313.746	20.733.161

Ставката „Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки“ во табелата погоре е прикажана како бруто-износ, додека соодветната ставка во Извештајот за финансиска состојба вклучува исправки на вредност за парични средства и парични еквиваленти во износ од 6.075 илјади денари (2022: 5.288 илјади денари).

1. Општи информации

1.1 Вовед

НЛБ Банка АД Скопје (во натамошниот текст: Банката) е акционерско друштво регистрирано и со седиште во Република Северна Македонија (во натамошниот текст: РСМ). Банката е подружница на Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана (во натамошниот текст: НЛБ д.д.), која контролира 86,97 % (2022: 86,97 %) од акциите со право на глас на Банката.

На 31 декември 2023 година најголем акционер во НЛБ д.д. со значајно влијание е Република Словенија, која поседува 25 % плус една акција (31 декември 2022: 25 % плус една акција).

Акциите на Банката котираат на официјалниот пазар на Македонска берза АД Скопје на супсегментот Задолжителна котација – обични акции регистрирани под ИСИН: „MKTNBA101019“.

Банката има вложување во придружено друштво НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје. Банката учествува во основната главнина на Друштвото со паричен влог што одговара на 49 % удел во Друштвото. НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје е регистрирано и е со седиште во Република Северна Македонија и претставува вложување во поврзан субјект. Сметководствениот третман и прикажувањето на вложувањето во придруженото друштво во финансиските извештаи на Банката е според методот на главнина.

Адресата на регистрираното седиште на НЛБ Банка АД Скопје е следната:

ул. Водњанска бр. 1,
Скопје, Општина Центар
1000 Скопје,
Република Северна Македонија

Банката има овластување да ги извршува сите банкарски активности во согласност со Законот за банки. Главните активности вклучуваат одобрување на кредити на клиенти, примање на депозити, размена на девизни средства, платен промет во земјата и странство и банкарски услуги за физички лица. Дополнително, обезбедува средства за финансирање на компании за извозни и увозни цели.

Сите износи во финансиските извештаи и во белешките кон финансиските извештаи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено.

Овие финансиски извештаи се одобрени за издавање од Надзорниот одбор на 28 март 2024.

1. Општи информации (продолжува)

1.1 Вовед (продолжува)

Директори

Имињата на членовите на Управниот Одбор и директорите на сектори во Банката кои работеа во текот на финансиската година и до датумот на овој извештај се:

Претседател на Управен одбор	Бранко Грегановиќ
Член на Управен одбор	Петер Зелен
Член на Управен одбор	Игор Давчевски
Помошник на Управниот одбор	Гоце Вангеловски
Помошник на Управниот одбор/директор на Деловен сектор за управување со продажна мрежа (до 31.03.2023)	Маја Ставрева Стојанова
Помошник на Управниот одбор/директор на Сектор за реструктурирање и управување со проблематични пласмани	Зоран Грнчаровски
Помошник на Управниот одбор/директор на Сектор за развој на понуда и маркетинг	Љупка Ѓоргиевска
Директор на Деловен сектор за финансиски пазари и средства	Љубица Јанчевска Димитровска
Директор на Сектор за финансиско управување	Донка Марковска
Директор на Сектор за работа со готовина и депо	Драги Јосивоски
Директор на Сектор за внатрешна ревизија	Анита Бошкова
Директор на Сектор за логистика на продажбата	Слаѓана Белева
Помошник-директор на Сектор за информатичка технологија	Верица Заринска
Директор на Деловен сектор за работа со корпоративни клиенти (до 30.09.2023)	Билјана Степанулеска Почевска
Директор на Сектор за поддршка на продажба на корпоративни клиенти (од 01.10.2023)	Билјана Степанулеска Почевска
Директор на Деловен сектор за работа со корпоративни клиенти (од 01.10.2023)	Петар Трпески
Директор на Сектор за ризици, евалуација и контрола	Сања Чурилов
Директор на Сектор за кредитни ризици	Ана Нарашанова
Директор на Сектор за правни работи и секретаријат	Виолета Јанева
Директор на Сектор за логистика на Банката	Игор Кацарски
Директор на Сектор за платни системи	Весна Китанова
Директор на Центар за управување со човечки ресурси (до 30.11.2023)	Дејан Маџоски
Директор на Сектор за човечки ресурси и организација (од 01.12.2023)	Иван Крстиќ
Директор на Центар за усогласување со прописите и интегритет	Матеја Папеж
Регионален директор	Марјан Кочовски

1. Општи информации (продолжува)

1.2 Деловно окружување на Банката

Бројните предизвици со кои се соочуваше светот во 2023 година (продолжената војна во Украина, војната на Блискиот Исток, сеуште присутната висока инфлација, транзицијата кон зелена енергија и загадувачки индустрии, релативно високата нестабилност на меѓународните финансиски пазари), создадоа неизвесност во економското опкружување на Република Северна Македонија поврзана со нагласените неповолни ризици при работењето на институциите. Согласно со ова, макроекономските проекции на Народната банка за домашната економска активност беа надолно ревидирани, а дополнително преку монетарните мерки се делуваше во правец на намалување на високата инфлација.

Каматната стапка на благајничките записи во 2023 година беше неколкукратно зголемена од Народната банка и во декември 2023 година достигна 6,30 % (2022: 4,75 %).

Според објавената стапка на годишен раст на реалниот бруто-домашен производ (БДП), во 2023 година забави до 1,0 % (2,2 % претходната година). Овие резултати се под влијание на негативните ефекти на надворешното макроекономско опкружување, како и од состојбите во домашната економска реалност. Анализирани по компоненти, растот на БДП произлегува од нето-извозот, надополнет со натамошен солиден раст на финалната потрошувачка на домаќинствата.

Индустриското производство бележи пад на годишна основа од 5,8 % како резултат на намалените перформанси од работењето скоро кај сите сектори.

Од друга страна, кумулативното индустриско производство на крајот на 2023 година забележа пораст од 0,7 % во однос на истиот период минатата година (2022: - 0,3 %).

Во однос на промените кај потрошувачките цени, во 2023 година се забележа просечна стапка на инфлација од 9,6 %, што претставува забавување во однос на 2022 година (12,6 %).

Забавувањето на годишната стапка на инфлација во целост е резултат на побавниот раст на цените на прехранбените компоненти, при стабилизирање на растот на цените на енергетските компоненти, како и поради забавувањето кај базната инфлација. И покрај очекувањата за натамошно намалување на инфлацијата, неизвесноста од идната динамика на цените на примарните производи на берзите сè уште постои поради актуелните воени конфликти.

Сепак, соодветната монетарна политика и кохерентната макроекономска и фискална политика во услови на глобална ценовна и енергетска криза резултираа со подобрен кредитен рејтинг на земјата. Имено, „Фич“ го ревидираше изгледот на кредитниот рејтинг на земјата во „ББ+“ со подобрен изглед, од негативен во стабилен, додека „Стандард и Пурс“ го потврдија „ББ-“ со стабилен изглед. Кредитниот рејтинг позитивно влијае врз одлуките за инвестирање во земјата, со потенцијал за значајно влијание врз зголемувањето на економскиот раст, извозот, вработеноста и платите. Дополнително, девизниот курс денар/евро остана релативно стабилен, без значителни флуктуации, поради континуираното одржување висок износ на девизни резерви.

Анализата на показателите за адекватност на девизните резерви покажува дека тие се одржуваат во безбедна зона. Износот на бруто-девизните резерви на крајот од 2023 година изнесува 4.538 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, тоа главно произлегува од државните трансакции, во случај на стабилни движења на девизниот пазар.

Стапката на невработеност продолжи да паѓа и достигна 13,0 % на крајот на 2023 година (2022: 14,0 %).

На ниво на банкарски сектор, вкупните кредити во 2023 година забележаа годишен раст од 5,1 % (2022: 9,4 %). Од секторски аспект, зголемувањето е резултат на кредитниот раст на компаниите и домаќинствата од 3,3 % и 6,7 %, соодветно (2022: 11,5 % и 7,4 % соодветно).

1. Општи информации (продолжува)

1.3 Деловно окружување на Банката (продолжува)

Депозитите од небанкарскиот сектор во 2023 година се зголемени на годишна основа за 8,7 % (2022: 4,9 %), од кои депозитите на домаќинствата се зголемени за 7,9 %, а депозитите на претпријатијата пораснале за 13,2 % (2022: 5,8 % и 3,7 % соодветно).

Квалитетот на кредитното портфолио се одржа на релативно слично ниво следен преку учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити кое на крајот од 2023 година изнесуваше 2,7 % (2022: 2,8 %). Од аспект на секторите, стапката на нефункционалните кредити кај секторот домаќинства се задржа на 1,9 % (2022: 1,9 %), додека стапката на нефункционалните кредити на корпоративниот сектор се намали на 3,5 % (2022: 3,8 %).

Ваквите перформанси на македонскиот банкарски сектор резултираа со нето-добивка од 14.296 милиони денари, којашто во споредба со претходната година е поголема за 4.621 милиони денари или за 47,8 %.

Македонската економија, како мала и отворена, е исклучително зависна од случувањата во европската економија, како наш најзначаен трговски партнер. Со воениот конфликт меѓу Русија и Украина, санкциите и продолженото времетраење на кризата се намали економскиот раст во ЕУ со што се зголеми неизвесноста за состојбата и во домашната економија. И покрај тоа што нашата економија нема директна изложеност кон геополитичките тензии во светот, сепак овие настани делуваа во насока на релативно висока инфлација, при веќе присутни притисоци врз цените како резултат на веќе нарушените пазари на енергентите и на примарните производи. Сето ова, негативно влијаеше на финансиската кондиција на компаниите, перформансите од нивното работење, како и на расположливиот доход на домаќинствата. Сепак, Банката засега нема значајни директни изложености кон поврзани страни или пак клучни клиенти или добавувачи од земјите директно погодени од конфликтите.

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при составување на финансиските извештаи се наведени во понатамошниот текст. Овие политики конзистентно се применувани низ сите прикажани години, со исклучок на промените во сметководствените политики како резултат на воведување нови стандарди или промена на стандарди.

2.1 Изјава за усогласеност

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (во понатамошниот текст: МСФИ) издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (во понатамошниот текст: ОМСС).

Овие финансиски извештаи се состојат од Биланс на успех и Извештај за сеопфатна добивка, Извештај за финансиската состојба, Извештај за промените во капиталот, Извештај за паричниот тек, значајни сметководствени политики и белешки кон финансиските извештаи.

2.2 Основа за изготвување и презентирање на финансиските извештаи

Банката го презентира Извештајот за финансиска состојба по редослед на ликвидност. Анализата за наплатливоста или порамнувањето во рок од 12 месеци по датумот на известување (тековни) и повеќе од 12 месеци по датумот на известување (нетековни) е презентирана во белешка 3.3.4.

Финансиските извештаи се изготвени врз основа на принципот на континуитет, според историската вредност, освен за финансиските средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, финансиски обврски по објективна вредност преку Биланс на успех, дериватни средства и обврски, преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања и вложувања во недвижности, кои се признаваат според објективна вредност.

Подготовката на финансиските извештаи во согласност со МСФИ бара користење на определени критични сметководствени проценки. Таа, исто така, бара и расудување на раководството при примената на сметководствените политики на Банката. Иако овие проценки се засноваат на најдобро познавање на раководството за тековните настани и активности, вистинските резултати на крајот можат да се разликуваат од тие проценки. Сметководствените проценки и соодветните претпоставки се разгледуваат на континуирана основа. Ревизиите на сметководствените проценки се признаваат во периодот во кој се ревидира проценката. Областите што вклучуваат повисок степен на расудување или сложеност, или областите каде претпоставките и оценките се значајни за финансиските извештаи се прикажани во белешката 2.29.

2.3 Компаративни износи

Освен кога одреден стандард или толкување дозволува или бара поинаку, сите износи се прикажани или обелоденети во компаративни износи. Во текот на 2023 нема измени во компаративните износи.

2.4 Странски валути

а) Функционална и известувачка валута

Ставките вклучени во финансиските извештаи се мерени користејќи ја валутата на примарното економско окружување во којашто работи Банката („функционална валута“). Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари (MKD), што е функционална и известувачка валута на Банката.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.4 Странски валути (продолжува)***б) Трансакции и состојби*

Деловните трансакции во странска валута се искажуваат во функционалната валута според важечкиот среден курс на датумот на трансакциите според курсната листа на Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: НБРСМ). Добивките и загубите од курсните разлики кои произлегуваат од порамнување на такви трансакции и од сведувањето на годишните курсеви на монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се признати во Билансот на успех.

Курсните разлики што произлегуваат од промените во амортизираната вредност на монетарните ставки деноминирани во странска валута и класифицирани како финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во Билансот на успех.

Курсните разлики на немонетарните ставки, како на пример, акциите класифицирани како финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се вклучени заедно со ревалоризациските резерви во (загубите)/добивките од вреднување пренесени во останата сеопфатна добивка и акумулирани во капиталот.

Добивките и загубите кои се резултат на купувања и продажби на странски валути што биле наменети за тргување се вклучени во Билансот на успех како нето-добивки/загуби од финансиски средства и обврски за тргување.

Странските валути со кои работи Банката, главно се еврото (EUR), доларот на САД (USD) и швајцарскиот франк (CHF). Девизните курсеви кои се користеа на 31 декември 2023 и 2022 година беа следниве:

	2023	2022
	MKD	MKD
1 EUR	61,49	61,49
1 USD	55,65	57,65
1 CHF	66,41	62,45

2.5 Приходи и расходи од камата

Приходите и расходите по основ на камата за сите финансиски инструменти мерени по амортизирана набавна вредност и финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признати во Билансот на успех за сите каматоносни инструменти на пресметковна основа користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Методот на ефективна каматна стапка е метод на мерење на амортизираната вредност на финансиските средства и финансиските обврски и за распоредување на приходите и расходите за камата во соодветниот период. Ефективната каматна стапка е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи во очекуваното времетраење на финансискиот инструмент или, доколку е соодветно, за пократок временски период до бруто-сметководствената вредност на финансиските средства или до амортизираната вредност на финансиските обврски. Приходите од камата вклучуваат купони заработени од инвестиции со фиксен принос и пресметани дисконти и премии на хартии од вредност. Пресметката на ефективната каматна стапка ги вклучува сите надомести и провизии платени или примени помеѓу договорените страни и сите трансакциски трошоци, но ги исклучува идните загуби од кредитен ризик.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.5 Приходи и расходи од камата (продолжува)

Приходите од камати се пресметуваат со примена на ефективната каматна стапка на бруто-сметководствената вредност на финансиските средства, освен кредитно оштетените средства. Кога финансиското средство станува кредитно оштетено и затоа се вклучува во Група 3, приходот од камата се пресметува со примена на ефективната каматна стапка на нето-амортизираната вредност на финансиското средство. Доколку финансиското средство ја подобри категоријата и не е повеќе кредитно оштетено, приходите од камата повторно се пресметуваат на бруто-основа.

Во случај на купени или издадени кредитно оштетени финансиски средства (КОФС), кредитно приспособена ефективна каматна стапка се применува на амортизираната набавна вредност на финансиското средство од првичното признавање. Кредитно приспособена ефективна каматна стапка е каматната стапка која, при почетното признавање, ги дисконтира очекуваните идни парични текови (вклучувајќи ги и кредитните загуби) до амортизираната набавна вредност на купеното или издаденото кредитно оштетено финансиско средство.

Приходите и расходите од камата го вклучуваат расходот за камата утврден со актуарска пресметка поради промена на сегашната вредност на користите за вработените поради приближување до датумот на плаќање и расходите за камати по обврски за финансиски наеми.

2.6 Приходи и расходи од провизии и надомести

Приходите од провизии и надомести се признаваат во износ што го одразува надоместокот на кој Банката очекува да има право во замена за обезбедување на услугите. Обврските за извршување, како и времето на нивното остварување, се идентификувани и утврдени на почетокот на договорот. Кога Банката обезбедува услуга на своите клиенти, надоместокот се фактурира и главно се задолжува веднаш по задоволувањето на услугата дадена во одреден момент.

Приходите од провизии и надомести се состојат главно од финансиски услуги што ги врши Банката, вклучувајќи и издавање на гаранции, отворање акредитиви, платен промет во земјата и странство, трансакциски сметки на клиенти, провизии од трансакции со трговци, порамнување со картички и АТМ, провизии од доверителски активности, брокерски провизии кои се надоместоци од тргување со хартии од вредност, осигурителни посреднички услуги, како и провизии за други услуги. Банката генерално е главна страна во своите приходни аранжмани, бидејќи таа обично ги контролира услугите пред да ги пренесе на клиентот. МСФИ 15 се применува за сите договори со клиентите за да се обезбедат услуги во вообичаениот тек на работењето, освен оние што се посебно исклучени од неговиот опфат, што вклучуваат финансиски инструменти во рамките на опфатот на МСФИ 9. Бидејќи финансиските инструменти се надвор од опфатот на МСФИ 15, поголемиот дел од главните извори на приходи на Банката (на пример, приход од камата на кредити и добивки при продажба на хартии од вредност) не се во рамките на стандардот. Провизиите и надоместите кои се составен дел од ефективната каматна стапка на финансиските средства и обврски се прикажани во приходи или расходи од камати.

2.7 Приход од дивиденди

Приходите од дивиденди се признаваат во Билансот на успех кога ќе биде утврдено правото на Банката да прими плаќање и кога се веројатни економските користи од приливот.

2.8 Финансиски инструменти

а) Класификација и мерење

Финансиските инструменти првично се мерат според објективната вредност плус или минус (во случај на финансиски инструмент кој не се мери според објективната вредност преку Билансот на успех) трансакциските трошоци што се припишуваат директно на стекнувањето или издавањето на финансискиот инструмент. Последователното мерење зависи од класификацијата на инструментот.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Финансиски средства

Сите должнички финансиски средства треба да бидат проценети врз основа на комбинација од деловниот модел на Банката за управување со средствата и карактеристиките на договорниот паричен тек на инструментите. Категориите за мерење на финансиски средства се:

- финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ);
- финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД);
- финансиски средства за тргување (ОВБУ); и
- финансиски средства кои не се за тргување, но задолжително се мерат по објективна вредност преку Биланс на успех (ОВБУ).

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ)

Финансиските средства се мерат по АНВ доколку тие се чуваат во деловен модел за наплата на договорните парични текови („чувани за наплата“), и доколку паричните текови се само наплати на главницата и каматата (во понатамошниот текст: „СППИ“) на неотплатената главница.

Кредити и побарувања се финансиски средства кои ги исполнуваат условите на СППИ. Тие се средства со фиксни или определиви плаќања издадени од Банката и оние купени на секундарен пазар, што не котираат на активен пазар.

Кредитите и побарувањата од други комитенти вклучуваат кредити и побарувања од различни клиенти, кои ги исполнуваат условите на СППИ. Кредитите и побарувања од банки вклучуваат трансакции на пазарот на пари, орочени депозити во банки и кредити дадени на банки и штедилници.

Кредитите и побарувањата првично се признаваат кога Банката станува странка на договорните одредби на инструментот или кога средствата се испорачани. Кредитите и побарувањата првично се мерат по набавна (објективна) вредност плус трансакциските трошоци кои се директно поврзани со издавањето на средството, а последователно се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка. Амортизираната набавна вредност се намалува за загубите поради оштетување. Приходите од камата, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетувањето се признаваат во Билансот на успех. Приходите од камата се прикажуваат во ставката „Нето-приходи од камата користејќи го методот на ефективна каматна стапка“, добивките и загубите од курсни разлики во ставката „Нето-добивка/(загуба) од курсни разлики“, додека загубите поради оштетување се прикажуваат во ставката „Исправки на вредност на финансиски средства“.

Трансакциските трошоци кои се директно поврзани со стекнување или издавање се вклучени во почетното мерење на кредитите и побарувањата. Банката има должнички хартии од вредност мерени по АНВ кои се чуваат заради наплата на договорните парични текови и ги исполнуваат условите на СППИ (банката очекува парични текови на главница и камата - СППИ). Оваа категорија ги опфаќа вложувањата во државни обврзници и државни записи коишто не се назначени при почетното признавање како средства по објективна вредност преку Билансот на успех или како финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

Овие финансиски средства се признаваат во Извештајот за финансиска состојба на датумот на тргување.

Банката првично ги признава должничките хартии од вредност по нивната набавна вредност, што е еднаква на објективната вредност плус трансакциските трошоци кои директно се припишуваат на стекнувањето на средството. Трансакциската цена се третира како објективна вредност на финансиското средство.

По почетното признавање, должничките хартии од вредност се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД)

Должничките финансиски инструменти се мерат по ОВОСД доколку се чуваат во рамките на деловен модел со цел наплата на договорните парични текови и продажба („чувани за наплата и за продажба“), и доколку паричните текови претставуваат СППИ на неотплатената главница. ОВОСД резултира со признавање на должничките инструменти по објективна вредност во Извештајот за финансиската состојба, а по амортизирана набавна вредност во Билансот на успех. Приходите од камати пресметани користејќи ја ефективната каматна стапка, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетување се признаваат одделно во Билансот на успех. Останатите нето-добивки и загуби се признаваат во останата сеопфатна добивка, сè додека инструментот не се депризнае. При депризнавање на должнички финансиски инструмент, кумулативните добивки и загуби претходно признаени во останата сеопфатна добивка се рекласифицираат во Билансот на успех.

За да се утврди објективната вредност на финансиските средства кои котираат на активен пазар се користи тековната куповна цена. Добивките и загубите што произлегуваат од промените на објективната вредност се еднакви на разликата помеѓу амортизираната набавна вредност и тековната објективна вредност на средството.

Банката го депризнава финансиското средство кога истекуваат договорните права за добивање на паричните текови од финансиското средство или кога Банката ги пренела правата на паричните текови од средството со трансакција во која сите ризици и награди од сопственоста на финансиското средство се пренесени на друг.

Сопственичките инструменти кои не се чувани за тргување може да бидат неотповикливо определени како ОВОСД, без последователна рекласификација на добивките или загубите во Билансот на успех, освен за дивидендите кои се признаваат во Билансот на успех. Овие средства последователно се мерат по објективна вредност. Останатите нето-добивки и загуби се признаваат во останатата сеопфатна добивка и никогаш не се прекласифицираат во Билансот на успех.

Финансиски обврски

Финансиски обврски се обврски кои се:

- договорна обврска за пренос на парични средства или друго финансиско средство или за размена на финансиски инструменти со друга страна, или
- договор што може или ќе биде подмирен со капитални инструменти на Банката и е недериват за кој Банката е, или може да биде обврзана да достави варијабилан број сопственички инструменти или е дериват што ќе биде, или може да биде, подмирен на кој било друг начин освен со размена на фиксен износ на парични средства или друго финансиско средство за одреден број сопственички инструменти на Банката.

Банката ги класифицира своите финансиски обврски при првичното признавање во една од следните категории:

- финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност, или
- финансиски обврски кои се мерат по објективната вредност преку Билансот на успех.

Банката ги мери своите финансиски обврски по амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Трошокот за камата, добивките и загубите од курсните разлики и добивките или загубите од депризнавањето се признаваат во Билансот на успех.

За финансиските обврски кои се мерат по објективна вредност преку Билансот на успех, промените во објективната вредност на финансиските обврски се признаваат во Билансот на успех.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Утврдување на деловните модели на НЛБ Банка

Банката ги утврди своите деловни модели кои се засновани на видливи фактори за различни портфолија коишто најдобро го одразуваат начинот на кој Банката управува со групи финансиски средства и обврски за да ја постигне својата деловна цел, како што се:

- како перформансите на деловниот модел и финансиските средства што се чуваат во рамките на тој деловен модел се вреднуваат и за нив се известува клучниот менаџерски персонал;
- како се следат перформансите;
- ризиците што влијаат на перформансите на деловниот модел и, особено, начинот на кој се управуваат тие ризици;
- како се наградува менаџментот (на пример, дали надоместот се заснова на објективната вредност на средствата или врз основа на наплатата на договорните парични текови);
- очекуваната фреквенција, вредност и време на продажбите;
- кои се мотивите и намерата да се одобрат финансиските средства/обврски и кои цели на бизнисот треба да се постигнат;
- кои се приходите/расходите што произлегуваат од финансиските средства/обврски;
- кои се идните очекувања на Банката за управување со финансиските средства/обврски, итн.

Врз основа на анализата на проценката на деловните модели на Банката, Банката ги усвои следните деловни модели:

- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови при одобрување на кредитна изложеност кон банки и други клиенти;
- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и/или за продажба, за финансиски средства должнички хартии од вредност: благајнички записи, државни записи и државни обврзници;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка, за сопственички инструменти за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон или е поврзано со можноста за користење на услугите коишто ги вршат овие институции;
- деловен модел за финансиски обврски со цел плаќање на договорните парични текови за финансиски обврски во кои влегуваат: депозити на банки и други клиенти, издадени должнички хартии од вредност, обврски по кредити и субординирани обврски;
- деловен модел за финансиски обврски чувани за тргување во кои влегуваат финансиски обврски чувани за тргување и деривати за тргување и дериватни обврски чувани за управување со ризик во кои влегуваат деривати за заштита од ризик, вградени деривати и други деривати чувани за управување со ризик; и
- деловен модел за финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Билансот на успех кој ги вклучува обврските кон вработените врз основа на исплата на варијабилан дел од платата на идентификуваните вработени во форма на доделени инструменти чија вредност е поврзана со цената на акцијата на НЛБ д.д.

Во однос на должничките хартии од вредност во рамките на деловниот модел „чувани за наплата“, продажбата поврзана со зголемувањето на кредитниот ризик на издавачите, ризикот од концентрација, продажбата направена блиску до крајната рочност или продажбата со цел задоволување на потребите за ликвидност во сценарио за стресен случај се дозволени. Останатите продажби, кои не се должат на зголемување на кредитниот ризик, сè уште може да бидат конзистентни со деловниот модел „чувани за наплата“, доколку таквите продажби се инцидентни во однос на целокупниот деловен модел, и:

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

- се незначителни по вредност и поединечно и збирно, дури и кога таквите продажби се чести;
- се ретки дури и кога се значајни по вредност.

Преглед на договорните карактеристики на парични текови на инструментите (СППИ-тест)

Вториот чекор во класификацијата на финансиските средства во портфолијата кои се „чувани за наплата“ и „чувани за наплата и за продажба“ се однесува на проценката дали договорните парични текови се во согласност со СППИ-тестот. Износот на главницата ја рефлектира објективната вредност при почетното признавање намалена за последователните промени, на пр. поради отплата. Каматата мора да претставува само надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, други основни ризици за кредитирање и профитната маржа во согласност со основните карактеристики на кредитирањето. Доколку паричните текови вклучуваат повеќе од *de minimis* изложеност на ризик или нестабилност што не е во согласност со основните карактеристики на кредитите, финансиското средство задолжително се признава по ОББУ.

Банката го анализира портфолиото „чувани за наплата“ и „чувани за наплата и продажба“, за стандардизирани продукти на ниво на примерок на производот и за нестандардизирани продукти на ниво на индивидуална изложеност. Банката воспостави процедура за идентификација на СППИ како дел од редовниот процес на инвестирање со дефинирани одговорности за примарни и секундарни контроли. Посебен акцент е ставен на нови и нестандардни карактеристики на договорите за кредит. Банката нема идентификувано изложености кои не го поминуваат СППИ-тестот и кои треба да се мерат задолжително по објективна вредност преку Билансот на успех.

Сметководствена политика за модифицирани финансиски средства

Кога договорните парични текови на финансиските средства се изменети, Банката проценува дали условите се изменети до степен кога средството суштински станува ново финансиско средство. Следниве фактори, покрај другите, се земаат предвид кога се прави таква проценка:

- причина за модификација на паричните текови (комерцијални или финансиски тешкотии на клиентот);
- промена на валута на кредитот;
- воведување на сопственички елементи;
- промена на првично договорениот должник со нов должник кој не е поврзано лице со првичниот должник; и
- не е поминат СППИ-тестот.

Сметководствената политика за модифицирани финансиски средства се разликува за промените на договорните парични текови кои се појавуваат од комерцијални причини и оние кои се појавуваат поради финансиски тешкотии на клиентот. Модификациите на финансиските средства од комерцијални причини претставуваат депризнавање. Во врска со клиенти со финансиски потешкотии, значајните модификации доведуваат до депризнавање, додека модификациите кои не се значајни (каде што изложеноста на ризици останува скоро иста) не доведува до депризнавање. За вторите Банката признава модификациона загуба.

Доколку измените резултираат во депризнавање на финансиското средство, новото финансиско средство почетно се признава по објективна вредност, со разликата признаена како добивка или загуба од депризнавање во ставката „Исправки на вредност на финансиски средства“, до степен до кој загубата поради оштетување не е сè уште евидентирана. Доколку измените не резултираат во парични текови кои се суштински различни, промените не резултираат во депризнавање. Во такви случаи, Банката повторно ја пресметува бруто-сметководствената вредност на модифицираното финансиско средство и признава модификациона загуба во ставката „Добивка/(загуба) од модификација“. Бруто-сметководствената вредност повторно се пресметува

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

како сегашна вредност на повторно преговарани или изменети договорни парични текови кои се дисконтирани со првичната ефективна каматна стапка на финансиското средство (или кредитно приспособена ефективна каматна стапка за купени или издадени кредитно оштетени финансиски средства).

2.8.1 Рекласификација

Рекласификацијата на должничките финансиски средства од една категорија во друга е можна само доколку има промена на деловниот модел на Банката за управување со овие средства. Рекласификациите се прават во ретки случаи кога промената на деловниот модел има значително влијание врз работењето на Банката, кога промената се должи на промена на надворешни или внатрешни фактори кои значително влијаат врз активностите на Банката и друго. Одлуката за промена на деловниот модел ја носи раководството на Банката. Доколку постои промена на деловниот модел, Банката мора да ги прекласифицира сите финансиски средства од една во друга категорија. Во такви случаи, прекласифицираните средства продолжуваат да се мерат според начелата на новата категорија перспективно, односно, не се прават корекции на сите претходно признаени добивки или загуби. Рекласификацијата се врши од почетокот на периодот на известување по промената. Финансиските обврски не се прекласифицираат. Прекласификација на вложувањата во сопственички инструменти од една категорија во друга не е дозволено.

2.8.2 Принципи за мерење

Банката користи два начини за мерење на вредноста на средствата и обврските:

- принцип на мерење според амортизирана набавна вредност, и
- принцип на мерење по објективна вредност.

2.8.2.1 Принцип на мерење по амортизирана набавна вредност

Амортизирана набавна вредност на финансиско средство или финансиска обврска е износот по кој се мери средството или обврската, земајќи ги предвид:

- износот при првичното признавање;
- намален за отплата на главница;
- намален или зголемен за износот на акумулираната амортизација со користење на методот на ефективна каматна стапка, за секоја разлика помеѓу износот при почетното признавање и износот при достасувањето; и
- намален за исправката на вредност (само за финансиските средства).

Ефективна каматна стапка

Ефективната каматна стапка е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи во очекуваното времетраење на финансискиот инструмент или, доколку е соодветно, за пократок временски период до бруто-сметководствената вредност на финансиските средства или до амортизираната вредност на финансиските обврски. Мерењето со користење на методот на ефективна каматна стапка овозможува амортизација на набавната вредност на финансискиот инструмент и на приход/расход од камата во периодот на очекуваното достасување на инструментот.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, треба да се земат предвид:

- сите очекувани идни парични текови;
- сите платени и/или наплатени провизии и надомести кои претставуваат составен дел на ефективната каматна стапка на финансиското средство или обврска (надоместоци за проценка на финансиската состојба, посредување при преговарање за условите на финансискиот инструмент, надоместоците за поднесување барање и обработка на барањето за одобрување на кредити, надоместоци за повлекување на средствата по финансискиот инструмент, редовна месечна провизија за управување со кредитот до

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

конечното достасување на кредитот која се наплаќа во истиот момент со задолжувањето и плаќањето на редовната договорна камата, итн.);

- трансакциски трошоци директно поврзани со трансакцијата (провизии и надомести платени на агенти за продажба, советници, брокери, дилери, надоместоци на регулаторните тела, платени даноци и царини итн.); и
- премии и/или попусти дадени за финансиски инструмент.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, не треба да се земат предвид:

- загубите поради оштетување.

Провизиите и надоместите кои се составен дел од ефективната каматна стапка, трансакциските трошоци директно поврзани со трансакцијата и премиите и/или попустите се директно поврзани со одобрувањето на финансискиот инструмент и затоа претставуваат корекција на каматната стапка на финансиското средство или обврска, и соодветно се разграничуваат и се признаваат во Билансот на успех како приход од камата, односно расход за камата во периодот на достасувањето на финансискиот инструмент.

2.8.2.2 Принцип на мерење по објективна вредност

Мерењето по објективна вредност претпоставува дека средството или обврската се разменуваат помеѓу учесниците на пазарот, во редовна трансакција, според моменталните пазарни услови на датумот на мерење.

Објективната вредност се определува на различни начини, во зависност од тоа дали со средството или обврската се тргува на активен пазар или не се тргува.

Активен пазар: Објавена цена

Активен пазар е пазарот каде трансакциите со средствата или обврските се вршат со доволна фреквенција и обем, со цел да се обезбедат информации за цените за средствата или обврските. Релевантната котирана пазарна цена за средствата или обврските е онаа во рамките на опсегот помеѓу набавната и продажната цена, што најдобро ја претставува објективната вредност во дадените услови. Вообичаено се употребува тековната куповна цена за средството коешто се чува или за обврската којашто треба да се издаде, односно продажна/понудена цена за средството коешто ќе биде стекнато или за обврската којашто се чува, просечната пазарна цена или друга цена согласно со вообичаената, прифатена пазарна практика.

Непостоење на активен пазар: Техники на вреднување

Доколку не постои активен пазар за финансиското средство или обврска, Банката користи техники за вреднување за кои располага со најмногу достапни податоци, со цел да ја утврди објективната вредност на средството или обврската, давајќи предност на податоците што може да се потврдат на пазарот.

Вообичаените техники за вреднување во Банката се: пазарен пристап (се користат котирани цени или други релевантни информации од пазарните трансакции со истите или слични средства или обврски) и приходен пристап (дисконтирана вредност на тековните пазарни очекувања за идните износи (парични приливи или приходи и расходи)) од средството или обврската.

При примена на техники за вреднување, Банката:

- користи информации за постигнатите цени на неодамнешни (од последните 6 месеци), нормални, комерцијални трансакции за ист финансиски инструмент помеѓу познати, доброволни страни (доколку се достапни);
- ако нема информации за цените постигнати од неодамнешните трансакции за истиот финансиски инструмент, тогаш, за утврдување на објективната вредност, треба да се примени сегашната пазарна цена на друг инструмент, кој во суштина е ист (во смисла дека е во иста валута и со иста или слична рочност);
- ако информациите за објективната вредност на финансискиот инструмент не можат да се добијат од пазарите, тогаш при утврдувањето на објективната вредност на финансискиот инструмент се користат податоци кои не можат да бидат потврдени на пазарот.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Техниките за вреднување треба да ги опфатат сите фактори кои учесниците на пазарот ги земаат предвид при одредувањето на цената и треба да бидат во согласност со усвоените економски методологии за утврдување на цената на финансиските инструменти.

Банката може да ги промени или да направи промени во техниката на вреднување на финансискиот инструмент, доколку таквата промена се должи на развојот на нови пазари, достапноста на нови информации, промени во условите на пазарот или подобрување на техниките на вреднување, и доколку тоа дава посоодветна објективна вредност на финансискиот инструмент. Корекции поради промена на техниките на вреднување претставуваат промени во сметководствените проценки во согласност со МСС 8.

Анализата на дисконтираните парични текови е важна и често применувана техника за утврдување на објективната вредност на средствата и обврските. Еден од најважните фактори во примената на оваа техника е одредување на соодветната дисконтна стапка.

Дисконтната стапка треба да ги вклучува неизвесностите и ризиците од мерењето на паричните текови кои се поврзани со одредено средство или обврска, како и варијабилноста на тие ризици и неизвесности.

Соодветната дисконтна стапка може да се определи како:

- стапка заснована на тековниот пазарен принос на инструментот или инструмент со слични карактеристики;
- повикување на стапка ослободена од ризик, коригирана за соодветниот ризик на средствата. При утврдување на дисконтната стапка и двата фактори треба да се земат предвид поединечно. Каматната стапка што е ослободена од ризик се базира на државни обврзници со споредливи карактеристики (валута и рочност) на средствата или обврските за кои ќе се применува дисконтната стапка. Премијата за ризик на средството е еднаква на износот што учесниците на пазарот би ја побарале како надомест за неизвесноста на идните парични текови на средството.

Непостоење на активен пазар: Сопственички инструменти

Банката ја мери/утврдува објективната вредност на сопственичките инструменти кои немаат тргувана цена на активен пазар и деривати што се поврзани со нив и кои мора да бидат подмирени со испорака на вакви некотирани сопственички инструменти. Банката ќе ја определи објективната вредност со примена на метод кој најдобро ја одразува објективната вредност на сопственичкиот инструмент. Во ретки случаи, ако Банката има вложувања во сопственички инструменти на одредени специфични институции, ако не постои активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон и/или е поврзано со можноста за користење на услугите од овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Банката ги класифицира овие вложувања како финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

б) Признавање

Банката првично ги признава кредитите и побарувањата на датумот кога се издадени. Редовните купувања и продажби на должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и чувани за тргување се признаваат на датумот на тргување - датумот на кој Банката се обврзува да го купи или продаде средството.

Банката првично ги признава финансиските обврски на датумот кога настанале.

в) Депризнавање

Финансиското средство се депризнава кога истекуваат договорните права на паричните текови од финансиското средство или кога финансиското средство се пренесува и преносот се квалификува за депризнавање. Финансиската обврска се депризнава само кога е изгасната, односно кога обврската наведена во договорот е завршена, откажана или истечена.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

г) Отпис на побарувања

Банката врши отпис на побарувања во следниве случаи:

- Банката нема право на идни парични текови, односно се истечени правата за наплата на кредитната изложеност, независно од основата поради која се изгубени или се истечени правата, што вклучува: правосилна судска одлука за неоснованост на побарувањето на Банката, правосилна судска одлука за немање право на побарувањето, правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, правосилно судско решение за одобрен план за реорганизација на должник во стечај;
- кога Банката нема разумни очекувања за наплата на кредитната изложеност, во целост или делумно;
- мали износи на поединечно незначајни побарувања (праг од 3.000 денари за физички лица и 6.000 денари за правни лица) дефинирани со интерни одлуки на Банката;
- Банката донела одлука за прекин на долгот согласно со закон со кој се откажува од понатамошна наплата на побарувањето;
- доколку е помината една година од датумот кога Банката била должна да врши исправка на вредноста или посебна резерва во износ од 100 %.

Банката може да врши делумен или целосен отпис на побарувањата при што отпишаното побарување се пренесува на посебна вонбилансна сметка (со исклучок на мали износи на поединечно незначајни побарувања) и за него Банката води посебна евиденција во период од најмалку десет години.

Банката може да врши отпис на финансиски средства кои сè уште се подложни на активности за присилна наплата, но тоа не влијае на правата во постапките за присилна наплата. Банката и понатаму бара да ѝ бидат платени сите износи на кои легално има целосно право. Отписот ја намалува бруто-сметководствената вредност на финансиското средство и исправката на вредност. Сите последователни наплати се евидентирани како намалување (приход) на кредитни загуби. Отписите и наплатите се прикажани во белешка 27 а).

д) Дериватни финансиски инструменти

Дериватните финансиски инструменти - вклучително форварди и свопови - почетно се признаваат во Извештајот за финансиска состојба по објективна вредност. Дериватните финансиски инструменти и последователно се мерат по објективна вредност. Објективните вредности се обезбедуваат од котираните пазарни цени, модели за дисконтирање на парични текови или ценовни модели, како што е соодветно. Сите деривати се водат по нивната објективна вредност во рамки на активата, кога дериватната позиција е повољна за Банката, а во рамки на обврските кога дериватната позиција е неповољна за Банката (белешки 34 и 43).

Добивките или загубите што произлегуваат од промените на објективната вредност на дериватите се прикажуваат директно во Билансот на успех (белешка 7).

2.9 Исправка на финансиските средства

а) Очекувани кредитни загуби за групна исправка

IFRS 9 го применува моделот на очекувани кредитни загуби што обезбедува непристрасна проценка базирана на веројатност за настанување на кредитни загуби преку евалуација на можни резултати кои ги вклучуваат предвидените информации вклучително и идните економски услови. Моделот на очекувани кредитни загуби бара Банката да ги признае не само кредитните загуби што веќе настанале, туку и загубите што се очекува да настанат во иднина. Исправка на вредноста на очекуваните кредитни загуби е потребна за сите кредити и останатите должнички финансиски инструменти што не се мерат по објективна вредност преку Билансот на успех (ОББУ) заедно со потенцијалните обврски и договорите за финансиски гаранции.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиските средства (продолжува)

Исправката на вредноста е базирана на очекувани кредитни загуби врз основа на веројатноста за неплаќање во следните 12 месеци, освен доколку има значаен пораст на кредитниот ризик од првичното признавање, кога исправката на вредноста е базирана на веројатноста за неплаќање за време на животниот век на финансиското средство (очекувани кредитни загуби за време на целиот животен век на средството). Кога се одлучува дали е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање, Банката ги зема предвид сите расположливи информации, достапни без дополнителни трошоци и напор. Ова ги вклучува квантитативните и квалитативните информации и анализи, базирани на историските податоци, искуството, експертска проценка, вклучувајќи ги и предвидувањата.

Класификација по групи

Банката употребува методологија за очекуваните кредитни загуби каде ги дефинира критериумите за групи, критериумите за премин помеѓу групи, моделите за пресметка на ризичните индикатори, предвидливи сценарија и валидацијата на моделите. Банката ги класифицира финансиските инструменти во Група 1, Група 2 и Група 3, врз основа на применета методологија за очекувани кредитни загуби, како што е опишано подолу:

- Група 1 – редовно портфолио: нема значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за 12-месечен период. Доколку на датумот на известување, кредитниот ризик на средствата и потенцијалните обврски не се значително зголемени од првичното признавање, Банката признава загуби поради оштетување во износ од 12-месечни очекувани кредитни загуби (Група 1);
- Група 2 – ризично портфолио: значајно зголемување на кредитниот ризик (ЗЗКР) од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за целиот животен век на средството;
- Група 3 – нефункционално: Банката ги признава оштетувањата за целиот животен век на нефункционалните финансиски средства.

Нефункционалните клиенти се оценуваат со Г, ГФ или Д врз основа на системот за внатрешна оценка на Банката и опфаќаат клиенти со материјални задоцнувања над 90 дена, како и клиенти за кои е оценето дека е малку веројатно дека ќе платат.

Класификацијата по групи зависи од:

- кредитната оценка при првичното признавање,
- тековната кредитна оценка на побарувањето/клиентот (на датумот на известување),
- ако инструментот е вклучен во листата за набљудување 2 или листата за интензивен третман,
- реструктуриран статус на финансискиот инструмент, и
- значајни доцнења > 30 дена.

Методологијата за бонитетна класификација за банки и држави зависи од постоењето или непостоењето на рејтинг од меѓународни агенции за кредитен рејтинг како „Fitch“, „Moody's“, или „S&P“. Рејтинзите се одредени врз основа на просек од меѓународни кредитни рејтинзи. Ако не постои меѓународен кредитен рејтинг, класификацијата се базира на интерна методологија. Класификацијата по групи се заснова на ниво на побарување, но сепак доцнењето на едно побарување може да предизвика влошување на групата на другите побарувања на истиот клиент. Кога критериумите на значајно зголемување на кредитниот ризик повеќе не постојат, побарувањето може да се пренесе во поповолна група, во зависност од пропишаниот период на одржување.

Очекуваните кредитни загуби (ECL) за финансиските средства класифицирани во Група 1 се пресметани врз основа на 12-месечната веројатност за ненаплата или веројатност за ненаплата за пократок период, доколку преостанатата рочност на финансиското средство е пократка од една година. Веројатноста за ненаплата се пресметува за три различни макроекономски

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиските средства (продолжува)

сценарија, секое со пондер за веројатност (w), затоа во овој чекор се пресметуваат и три очекувани кредитни загуби (ECL), кои на крајот се пондерираат со веројатностите на сценариото за да се добие конечната очекувана кредитна загуба. Секој сет од 12-месечни веројатности за ненаплата вклучува компонента за макроекономско влијание/предвидување.

Очекуваните кредитни загуби (ECL) за целиот животен век на финансиското средство за класифицираните финансиски средства во Група 2 се пресметани врз основа на веројатноста за ненаплата на целиот животен век, бидејќи значајно е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање. Постојат три сценарија со три различни макро ефекти, тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко), како и за изложеноста во Група 1. Времето (t) е исто како и рочноста за Група 2.

За финансиските инструменти во Група 3, се третираат како нефункционални. Изложеностите под прагот на материјалност добиваат групна исправка на вредност употребувајќи веројатност за неплаќање 100 %. Финансиските средства ќе бидат трансферирани надвор од Група 3 ако тие не ги исполнуваат критериумите нефункционални, по пробниот период.

Посебен третман имаат финансиските средства кои се купени или кои се првично кредитно оштетени, каде само кумулативните промени во кредитните загуби за целиот животен век од почетното признавање се признаени како загуби поради оштетување.

Воведени се три сценарија со три различни макро ефекти, имено тешко (песимистичко), основно (очекувано) и благо (оптимистичко). Се пресметуваат три очекувани кредитни загуби, кои на крајот се пондерираат со веројатности за сценарио за да се добие конечната очекувана кредитна загуба (ECL). Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекуваната кредитна загуба (ECL), и очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондериран просек од ECL₁, ECL₂ и ECL₃ (за тешкото сценарио се користи 30 % пондер, за благо сценарио се користи 10 % пондер и за основно сценарио се користи 60 % пондер).

Пресметката на групните исправки на вредност се прави со множење на нефункционалната изложеност на крајот на секој месец со соодветната веројатност за ненаплата (PD) и загубата поради неисполнување на обврската (LGD). Добиениот резултат за секој месец е дисконтиран до сегашната вредност користејќи ја оригиналната ефективна каматна стапка на побарувањето. За изложеностите во Група 1, очекуваните кредитни загуби (ECL) се земаат предвид само за 12-месечен период, додека за Група 2 или 3 се земаат предвид вкупните потенцијални загуби до доспевањето на финансиското средство.

Пондерите на сите три економски сценарија се користат во последниот чекор во процесот на пресметка на очекуваната кредитна загуба (ECL), а очекуваната кредитна загуба (ECL) се добива како пондериран просек на ECL₁, ECL₂ и ECL₃:

$$ECL = ECL_1 * w_1 + ECL_2 * w_2 + ECL_3 * w_3$$

каде што 1 е за тешко сценарио, 2 е за основно и 3 е за благо соодветно.

Нефункционалната изложеност (EAD) претставува очекувана неподмирена сума што ја должи должникот, што се одредува како збир на билансната изложеност и очекуваните идни повлекувања од вонбилансната изложеност. Повлекувањата се проценуваат со примена на (CFF) (фактор на конверзија на кредит) заснован врз историското искуство на Банката со слични типови на побарувања.

Веројатност за ненаплата (PD) е проценка на веројатноста за неисполнување на обврските во даден временски период. Проценката се изведува одделно за секоја единствена група производи или сегменти на клиенти. Веројатноста за ненаплата (PD) е дополнета од аспект на идно предвидување со користење на повеќе можни макроекономски сценарија.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиските средства (продолжува)

Параметарот загуба поради неисполнување на обврската (LGD) ја рефлектира очекуваната загуба што ќе се претрпи во случај на неисполнување на обврските. Вредноста на загубата поради неисполнување на обврската се проценува врз основа на историските податоци на Банката за наплата преку различни видови обезбедување, како и други видови наплата, како што се редовни / делумни наплати, наплати од правни постапки, продажба на побарувања и други. Неисполнувањето на обврската (LGD) е дополнето од аспект на идно предвидување, за да ги одрази очекуваните промени во макроекономските параметри.

Очекуван век

Кога се пресметуваат очекуваните кредитни загуби, Банката мора да го земе предвид максималниот договорен период на кој е изложена на кредитен ризик. За револвинг изложеностите кои немаат фиксна рочност, очекуваната рочноста е проценета врз основа на периодот на кој Банката е изложена на кредитен ризик и каде што кредитните загуби не би можеле да бидат ублажени со преземени активности од менаџментот.

Информации за предвидувања (Forward looking information)

Банката ги вклучува информациите за предвидувањата и во разгледувањето на значајно зголемување на кредитниот ризик и во пресметката на очекуваните кредитни загуби. Банката ги вклучува информациите за предвидувањата како што се макроекономските фактори (пр. БДП, стапката на невработеност и стапката на инфлација) и економските прогнози. Параметрите на ризик за пресметката на ECL се проценуваат со напредна (FL) Z-оценка. Чекорите за пресметување на идни предвидувања за Z-оценката (Z-Score) се следните:

- **Васичек пристапот** (The Vasicek approach) се употребува за пресметка на историска Z-оценка (Z-score) врз основа на историски податоци
- **Идните предвидувања на Z-оценка** се оформени врз основ на историска Z-оценка и макроекономски податоци
- **Параметрите на ризик** се проценети врз основа на идни предвидувања за Z-оценката

Репресметката на сите параметри се прави еднаш годишно или почесто доколку макроекономската околина има значајна промена што не е инкорпорирана во претходните предвидувања. Ефектот од промената на параметрите за ризик на износот на очекуваните кредитни загуби е обелоденет во белешка 27.

Реструктурирани кредити

Реструктуриран кредит (или реструктурирано финансиско средство) настанува како резултат на неможноста на должникот да ги намирава обврските согласно со првично договорените услови при што се прави промена на првично договорените услови со анекс или со потпишување на нов договор со кој договорните страни се согласуваат на делумна или целосна отплата на првичниот долг. Ако клиентот има реструктурирано побарување, мора да биде класификуван во рејтинг В или понизок.

Сметководствениот третман на реструктурираните кредити зависи од типот на реструктурирање. Кога Банката склучува договор за реструктуриран кредит преку промена на услови за отплата кои се однесуваат на продолжување на рокот за отплата на главницата или каматата и/или реструктурирање преку намалување на каматната стапка или други трошоци, ја приспособува сметководствената вредност на реструктурираниот кредит врз основа на дисконтираната вредност на идните, проценети парични текови под променети услови, а ефектот се признава во Билансот на успех. Во случај на намалување на побарувањата на должникот преку намалување на износот на побарувањата преку договорно отпишување на долг или преку конверзија на побарувањата во капиталот на должникот, Банката ги депризнава побарувањата во делот што се однесува на отписот или договорениот долг.

Новата проценка на идните парични текови за преостанатите побарувања, сè уште неотпишани, е базирана на нова проценка на веројатноста за загуба. Банката ја зема предвид модификуваната позиција на должникот, економските очекувања и обезбедувањето за

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиските средства (продолжува)

реструктурираниот кредит. Кога Банката прави реструктурирање преку преземање во посед на други средства (имот, земјиште и опрема, хартии од вредност и други финансиски средства), вклучувајќи и инвестиции во капиталот на должникот добиени преку свопови, таа ги признава стекнатите средства во финансиските извештаи по објективна вредност, признавајќи разлика помеѓу објективната вредност на средството и сметководствената вредност на затвореното побарување во Билансот на успех.

Реструктурираните побарувања може да бидат дел и од редовниот и од нефункционалниот дел на портфолиото. Кога реструктурираниот кредит е класифициран како нефункционално побарување, може да биде рекласификуван како редовен доколку повеќе не се смета за нефункционален, доколку утврдените износи се отплатени, ако е помината една година од дефинираните настани (воведување на реструктурирање, класификација во нефункционални, отплата на последниот заостанат износ, крај на грејс-периодот) и ако по реструктурирањето немало доспеани обврски или сомневање за отплатата на целата изложеност, под условите на реструктурирањето.

Отсуството на сомневање се потврдува со анализа на финансиската положба на должникот.

Реструктурираниот статус се повлекува кога:

- најмалку две години пробен период е поминат од:
 - моментот на спроведување или продолжување на мерките за реструктурирање или
 - кога реструктурираното побарување се смета за редовно (пренос во редовна изложеност);
- има регуларни отплати на главен долг и камата, во значителен износ (најмалку 1/7 од долгот е отплатен), најмалку во половината од пробниот период;
- нема изложеност на должникот во пробниот период со задоцнувања над 30 дена поголеми од 6.150 денари или 100 евра (доколку доцнењето е повеќе од 30 дена и повеќе од 6.150 денари или 100 евра, изложеноста повторно станува нефункционална); и
- се исполнуваат конкретни финансиски показатели според интерните критериуми и процедури.

б) Индивидуална проценка на исправки за оштетени финансиски средства

Средства мерени по амортизирана вредност

Банката ги проценува исправките на финансиските средства одделно за сите индивидуално значајни средства класифицирани во Група 3. Сите други финансиски средства добиваат групна исправка. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од 6.150 илјади денари или 100 илјади евра за правни лица и 3.075 илјади денари или 50 евра за физички лица.

Износот на очекуваната кредитна загуба се мери како разлика помеѓу сметководствената вредност на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови, кои се дисконтираат до датумот на проценка. Сценариото на очекувани парични текови може да се заснова на претпоставката „постојана претпазливост“ (“going concern”), каде се зема предвид паричниот тек од работењето заедно со продажбата на обезбедувањето кое не е клучно за идниот бизнис. Во случај на принципот „постојана претпазливост“ (“gone concern”), отплатата се заснова на очекувани парични текови од продажбата на обезбедувањето. Очекуваната наплата од обезбедувањето се пресметува од проценетата пазарна вредност на обезбедувањето и haircut-от кој е дефиниран во Политиката за обезбедувања. Вонбилансните обврски исто така се проценуваат поединечно, и каде што е потребно, овие исправки се признаваат како обврски.

Сметководствената вредност на финансиските средства мерени по амортизирана вредност се намалува преку сметката за исправки и загубата се признава во Билансот на успех во ставката „Исправки на вредност на финансиски средства“. Ако износот на исправките за очекувани кредитни загуби последователно се намалува како резултат на настан што настанува по признавање на оштетување (на пр. отплатата во процесот на наплата ја надминува проценетата очекувана наплата од обезбедувањето), намалувањето на загубата се признава како ослободување на исправка на вредност и приходот се признава во истата ставка на Билансот на успех. За вонбилансна изложеност, износот на очекувани кредитни загуби се признава во

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиските средства (продолжува)

Извештајот за финансиска состојба во ставката „Резервирања“ и во Билансот на успех во ставката „Резервирања“. Очекуваните кредитни загуби за должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка не ја намалуваат сметководствената вредност на овие финансиски средства во Извештајот за финансиска состојба, при што средствата остануваат по објективна вредност. Наместо тоа, износот еднаков на исправката што би се појавила доколку средствата се мерат по амортизирана вредност се признава во останата сеопфатна добивка како акумулирана исправка на вредност, со соодветно задолжување во Билансот на успех. Акумулираната загуба признаена во останата сеопфатна добивка повторно се враќа во Билансот на успех при депризнавање на средствата или кога износот на исправка за очекувани кредитни загуби се намалува како резултат на настан што се случил по признавање на оштетување.

2.10 Вложувања во придружени друштва

Секое вложување со над 20 % и повеќе од вкупниот број акции или право на глас во компанијата во која се инвестира, и има значително влијание врз компанијата, но не и контрола врз компанијата во која се инвестира, е инвестиција во придружено друштво.

Вложувањето во придружено друштво се признава како средство во Билансот на состојба кога Банката стекнува значително влијание. Почетното мерење на вложувањето во придруженото друштво се евидентира по набавна вредност (трошок на инвестицијата). Трансакциските трошоци се вклучени во првичното мерење на инвестицијата.

Последователното мерење на вложувањето во придруженото друштво е според методот на главнина со кој сметководствената вредност се зголемува или намалува за да се признае учеството на Банката во согласност со остварената нето-добивка/загуба на ентитетот во кој е инвестирано. Соодветно добивката/загубата се прикажува во Билансот на успех во белешката 29 Удел во добивката/(загубата) од вложувања во придружени друштва (евидентирани по метод на главнина). Сите распределби (дивиденди) добиени од компанијата во која се инвестира, ја намалуваат сметководствената вредност на инвестицијата.

2.11 Вложувања во сопственички инструменти

Банката има вложувања во сопственички инструменти кои обезбедуваат помалку од 20 % од капиталот на друштвото каде што е вложено. Кај овие вложувања нема значително влијание, и не може да се контролира или значително да се влијае врз одлуките донесени од раководството на друштвото каде што е вложено.

Сопственичките финансиски инструменти се класифицираат и се мерат по објективна вредност (немаат договорни парични текови врз основа на главница и камата, т.е. не ги исполнуваат барањата на СППИ). Кај сопственичките инструменти кои не се чувани за тргување, Банката има избрано, при првичното признавање, промените во објективната вредност (реализирани и нереализирани / пресметани) да се евидентираат во ревалоризациските резерви во рамките на останата сеопфатна добивка. Понатаму, износите од ревалоризациски резерви може единствено да се прекласифицираат во друга категорија од капиталот, но не може да се признаат во Билансот на успех. Оваа одлука на Банката се носи за поединечен инструмент, само при првично признавање на инструментот, а подоцнежна рекласификација не е дозволена.

Добивките и загубите од курсни разлики на сопственички инструменти кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во останата сеопфатна добивка. Дивидендите кои произлегуваат од вложувања во сопственички инструменти се признаваат во Билансот на успех кога се утврдува правото на Банката да добие плаќање. Во согласност со МСФИ 9 за вложувања во сопственички инструменти, исправка на вредност не се пресметува.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.12 Преземени средства**

Во одредени околности, средствата се преземаат со затворање на кредитите кои се ненаплатени. Преземените средства вклучуваат земјиште, недвижности, опрема и други вредности стекнати преку постапка на преземање поради целосно или делумно затворање на соодветниот кредит. Овие средства се прикажуваат како преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Првично, овие средства се мерат по објективна вредност намалена за трошоците за продажба, во согласност со проценката и документирани со преземањето и се продаваат во најкраток можен рок со цел да се намали изложеноста.

Раководството прави проценка на очекуваниот надоместлив износ намален за трошокот за реализација на средствата, врз основа на голем број фактори, вклучувајќи и независна проценка. При последователно мерење, надоместливата вредност се потврдува најмалку на годишно ниво. Вреднувањата на објективната вредност на недвижниот имот и другите преземени средства ги вршат овластени проценители на недвижности. Недвижниот имот и другите средства се оштетени кога сметководствената вредност ја надминува надоместливата вредност. Ефектот од загуба поради оштетување се признава во Билансот на успех како исправка на вредноста на нефинансиските средства на нето-основа.

Банката ги мери преземените средства во согласност со МСС 2 Залихи.

2.13 Нетирање на финансиски инструменти

Финансиските средства и обврски се нетираат и нето-износот се прикажува во Извештајот за финансиската состојба кога Банката има законско право да ги нетира признаените износи и има намера да се порамни трансакцијата на нето-основа или да се реализира средството и истовремено да се подмири обврската.

2.14 Недвижности, опрема и средства со право на употреба

Сите недвижности и опрема почетно се признаваат според набавна вредност. Последователно се мерат по набавна вредност намалена за амортизацијата и оштетување доколку постои. Набавната вредност ги вклучува трошоците што се директно поврзани со стекнувањето на средството.

Средствата со право на употреба се прикажани заедно со недвижностите и опремата во Извештајот за финансиска состојба – поврзано со сметководствената политика во белешка 2.17. Средствата со право на употреба се амортизираат со примена на праволиниски метод за време на периодот на закуп.

Поправките и одржувањата се признаваат во Билансот на успех во период кога настанале. Последователните трошоци кои ги зголемуваат идните економски користи се признаваат во сметководствената вредност на средството, а заменетите делови, доколку има, се депризнаваат. Земјиштето и уметничките слики не се амортизираат. Амортизацијата на недвижности и опрема се пресметува со примена на праволиниски метод за да се распредели нивната вредност до остатокот на вредноста во текот на нивниот корисен век на употреба.

Корисниот век на одредени категории недвижности и опрема е како што следува:

	2023	2022
Згради	40 години	40 години
Вложувања под закуп	5 години	5 години
Компјутери	5 години	5 години
Мебел и опрема	4-10 години	4-10 години
Моторни возила	4-8 години	4-8 години

Амортизацијата не се започнува да се пресметува сè додека средството не е расположливо за употреба.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.14 Недвижности, опрема и средства со право на употреба (продолжува)**

Еднаш годишно Банката проценува дали има индикатори за оштетување на недвижностите и опремата. Ако постојат такви индикатори, се проценува надоместливиот износ. Надоместливиот износ е повисокиот износ меѓу објективната вредност намалена за трошоците на продажба и употребната вредност. Ако надоместливиот износ ја надминува сметководствената вредност, средствата не се оштетуваат. Ако сметководствената вредност го надминува надоместливиот износ, разликата се признава како загуба поради оштетување во Билансот на успех.

Преостанатата вредност на средствата и корисниот век се разгледуваат и приспособуваат доколку е соодветно, на секој датум на известување. Добивките и загубите од продажба на недвижности и опрема се утврдуваат како разлика помеѓу приходите од продажба и нивната сметководствена вредност и се признаваат во Билансот на успех (белешка 10).

2.15 Нематеријални средства

Нематеријалните средства вклучуваат софтвер, лиценци и други нематеријални средства (белешка 32). Нематеријалните средства кои се стекнати од Банката и имаат одреден корисен век и во Извештајот за финансиската состојба се искажани според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби поради оштетување.

Последователните издатоци се капитализираат само кога се зголемуваат идните економски користи вградени во средствата на кои се однесуваат. Сите други издатоци се признаваат во Билансот на успех како што настануваат.

Амортизацијата се признава во Билансот на успех на праволиниска основа според стапките определени за да се распредели на набавната вредност на нематеријалните средства во текот на нивниот проценет век на употреба. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот кога се расположливи за употреба.

Преостанатата вредност на средствата и нивниот корисен век на употреба се прегледуваат и усогласуваат соодветно, на секој датум на Извештајот за финансиска состојба.

Корисниот век на одредени категории нематеријални средства е како што следува:

	2023	2022
Софтвер	4-10 години	4-10 години
Патенти и лиценци	3-10 години	3-10 години
Останато	5 години	5 години

2.16 Вложувања во недвижности

Вложувања во недвижности опфаќаат згради коишто се чуваат за остварување на приходи од закуп. Банката има вложувања во недвижности кои биле стекнати преку пренос од недвижности во вложувања во недвижности. Приходот од наемнините од вложувањата во недвижности е признат во Билансот на успех по праволиниска основа според условите на наемот.

Вложувањата во недвижности се мерат според објективна вредност, одредена од овластен проценител, која ги одразува пазарните услови на датумот на изготвување на Извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите што произлегуваат од промени во објективната вредност на вложувањата во недвижности се вклучени во Билансот на успех во годината во која промените настанале.

Кога Банката донесува одлука да ги користи овие средства за сопствена употреба, тие се рекласификуваат во недвижности и опрема.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.17 Наеми

Наем е договор, или дел од договор, кој создава извршни права и обврски и го пренесува правото на контрола на употребата на идентификувано средство за одреден временски период во замена за надомест. На овој начин, МСФИ 16 бара утврдување дали договорот е или содржи наем.

Банката како наемопримател

Банката применува единствен пристап за признавање и мерење за сите наеми, освен за краткорочни наеми и наеми на средства со ниска вредност. Банката ги признава обврските за наем за плаќање и средствата со право на користење, што го претставуваат правото на користење на дадените средства.

Најзначајни видови наем се наемот на деловните простории и поднаем на пос-терминалите. Наемите имаат просечен период на траење од една до десет години. Нема ограничувања на наемопримателот во договорите за наем. Банката го утврдува периодот за наем како неотповиклив период на наем, заедно со сите периоди опфатени со опција за продолжување на наемот, ако е разумно сигурно да се оствари, или какви било периоди опфатени со опција за прекинување на наемот, доколку е разумно сигурно да не се оствари. Банката нема договори за наем, кои вклучуваат опции за продолжување и раскинување.

Банката има одредени наеми за простор за банкомати и канцелариска опрема со период на наем од 12 месеци или помалку или со мала вредност и го применува ослободувањето од признавање за „краткорочни наеми“ и „наеми на средства со мала вредност“ за овие наеми.

Средства со право на употреба

Банката ги признава средствата со право на употреба на денот на започнување на наемот по набавна вредност (т.е. датумот на кој наведеното средство е достапно за употреба) со исклучок на краткорочните наеми и наемите со мала вредност. Набавната вредност на средствата со право на употреба го вклучуваат износот на обврските за наем, иницијалните директни трошоци и плаќања за наем направени на или пред датумот на започнување на наемот, намалени за одредени олеснувања за наемот. По денот на започнување, средствата со право на употреба се мерат по набавна вредност, намалена за акумулираната амортизација и загуби поради оштетување, и се коригираат за секое повторно мерење на обврските на наемот. Средствата со право на употреба се амортизираат на праволиниска основа за периодот на времетраење на наемот.

Во Извештајот за финансиската состојба, средствата со право на употреба се прикажани во белешка 31 Недвижности, опрема и средства со право на употреба.

Обврски за наем

На денот на започнување на наемот, Банката ги признава обврските за наем мерени според сегашната вредност на плаќањата за наем што треба да се извршат во текот на периодот на наем. Плаќањата за наем вклучуваат фиксни плаќања (намалени за олеснувања за наемот), варијабилни плаќања за наем што зависат од индекс или стапка и износи што се очекува да бидат платени по гарантирана преостаната вредност. Плаќањето за наем, исто така, ја вклучува и цената на опцијата за набавка, разумно одредена од Банката и плаќања за казни за прекинување на наемот, доколку во договорните услови за наем има опција за прекин. Варијабилните плаќања за наем, што не зависат од индекс или стапка, се признаваат како трошоци во периодот во кој настанува ситуацијата или условот што го активира плаќањето. Банката нема трошоци за варијабилни плаќања, како и опции за набавка.

Важна претпоставка што Банката ја применува за пресметка на нето-сегашната вредност на идните плаќања за наем е користењето на дисконтната стапка за интерните трансферни цени за депозити на домаќинства според периодот на наем. Во случај кога интерната трансферна цена за депозити на домаќинства за соодветната рочност и валута е негативна, вредност од 0 % се зема предвид.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.17 Наеми (продолжува)

Последователно (по датумот на признавање), Банката ја мери обврската за наем со:

- зголемување на сметководствената вредност за да се одрази каматата на обврската за наем;
- намалување на сметководствената вредност за да се рефлектираат извршените плаќања за наем; и
- повторно мерење на сметководствената вредност за да се рефлектираат какви било преоценувања или модификации на наемот.

Во Извештајот за финансиската состојба, обврските за наем се прикажани во белешката 41. Останати финансиски обврски.

Банката како наемодавател

Наемите во кои Банката не ги пренесува суштински сите ризици и користи од сопственоста на средството, се класифицираат како оперативни наеми. Приходите од наемнини се евидентираат на праволиниска основа согласно со периодот на наемот и се вклучуваат во приходите во Билансот на успех во зависност од нивната природа. Средствата дадени под оперативен наем се прикажуваат во Извештајот за финансиската состојба како вложување во недвижности или како недвижности и опрема.

2.18 Парични средства и парични еквиваленти

За целите на Извештајот за паричните текови, паричните средства и паричните еквиваленти содржат парични средства и средства кај НБРСМ и други депозити по видување кај банки, кредити на банки и должнички хартии од вредност кои не се чуваат за тргување со оригинален рок на достасување до три месеци. Паричните средства и паричните еквиваленти се прикажани во Извештајот за паричните текови.

2.19 Обврски по кредити, депозити, субординирани обврски и издадени должнички хартии од вредност

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност претставуваат извори на финансирање на Банката.

Банката ги класифицира капиталните инструменти како финансиски обврски или како сопственички инструменти во согласност со содржината на договорните услови на инструментот. Банката почетно ги признава депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност на датумот кога настанале.

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените хартии од вредност првично се признаваат по објективна вредност, која е еднаква на нивната набавна вредност намалена за трансакциските трошоци, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата.

Разликата помеѓу вредноста при почетното признавање и крајната вредност се признава во Билансот на успех како трошок за камата, применувајќи ја ефективната каматна стапка. Банката ги депризнава финансиските обврски кога, и само кога, обврските на Банката се исполнети, откажани или истечени.

2.20 Резервирања

Резервирање се признава доколку како резултат на минат настан, Банката има сегашна законска или изведена обврска која може веродостојно да се измери и е веројатно дека ќе има одлив од Банката за подмирување на обврската. Тие се признаваат во износ што е најдобра проценка на расходите потребни за подмирување на сегашната обврска на крајот на периодот на известување. Резервирањата за користи на вработените се утврдуваат со дисконтирање на очекуваните идни парични текови со дисконтна стапка што ги одразува тековните пазарни проценки на временската вредност на парите и каде што е потребно, ризиците специфични за обврската.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.20 Резервирања (продолжува)

Банката признава резервирања за судски постапки кога постои ризик од загуба поради настанување на трошоци во врска со исполнувањето на обврските коишто Банката по основ на негативна судска одлука мора да ги исполни.

Резервациите за судски постапки се повлекуваат и користат директно за покривање на трошоците за судските постапки за коишто биле издвоени.

Резервациите за судските постапки се укинуваат по позитивно, правосилно завршена судска постапка која се водела против Банката. Ако тужителот во тој период поднел вонсудска правна постапка, резервирањата се прикажуваат во согласност со проценетата очекувана сума на надоместокот.

2.21 Потенцијални и преземени обврски

Финансиски и нефинансиски гаранции

Финансиските гаранции се договори што бараат од издавачот да изврши конкретни плаќања за да му ја надоместат на сопственикот загубата што ја претрпел затоа што конкретен должник не ги извршил плаќањата навремено, во согласност со условите на должничките инструменти. Ваквите финансиски гаранции се даваат на банките, финансиските институции и други тела во име на клиентот за да обезбедат кредити, пречекорување на трансакциските сметки и други банкарски средства. Издадените гаранции за покривање на нефинансиските обврски на клиентите претставуваат обврска на Банката (гарант) да плати доколку клиентот не изврши одредени работи во согласност со условите на комерцијалниот договор.

Финансиските и нефинансиските гаранции првично се признаваат според објективната вредност, што вообичаено се утврдува со примените надоместоци. Надоместоците се амортизираат во Билансот на успех во текот на договорот, користејќи праволиниски метод. Обврските по гаранциите на Банката се мерат последователно по поголемата од:

- иницијалната вредност, намалена за амортизацијата пресметана за да се признаат приходите од надоместоци за време на гаранцијата, или
- очекуваните кредитни загуби, како што е утврдено во белешката 42.

Документарни акредитиви

Документарни (и „standby“) акредитиви претставуваат писмена и неотповиклива обврска на Банката којашто го издава (отвора) акредитивот, во име на издавачот (увозникот) да му ја исплати на корисникот (извозникот) вредноста утврдена во документите до одреден рок:

- ако акредитивот се плаќа по видување, и
- ако акредитивот се плаќа со одложено плаќање, Банката ќе плати според договорот кога и ако корисникот (извозникот) ѝ достави на Банката документи кои се во согласност со условите и роковите утврдени со акредитивот.

Обврската може да има и форма на потврда на акредитив, што обично се прави на барање или по овластување на Банката што ја издава (отвора) и претставува цврсто преземање обврска од Банката што ја потврдува, покрај онаа на Банката што издава, која самостојно презема обврска кон корисникот под одредени услови. Документарните акредитиви се третираат како финансиски гаранции во согласност со МСФИ 9.

Други потенцијални обврски и преземени обврски

Други потенцијални обврски и преземени обврски претставуваат неповлечени средства по преземена обврска за кредитирање за зголемување на кредит, непокриени акредитиви и други обврски. Номиналната договорна вредност на гаранциите, акредитивите и неискористените обврски за кредити, каде договорниот кредит треба да биде по пазарни услови, не се признаени во Извештајот за финансиска состојба.

Другите потенцијални обврски и преземени обврски се третираат како финансиски гаранции во согласност со МСФИ 9.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.22 Оданочување

Трошоците за данок за периодот се состојат од тековен и одложен данок.

а) Тековни даночни средства/обврски

Тековни даночни средства/обврски вклучуваат обврски за данок од добивка утврдени со Даночниот биланс на Банката за тековниот финансиски период.

Согласно со Македонската даночна регулатива, Банката пресметува данок на добивка на бруто-добивката утврдена како разлика помеѓу вкупните приходи и вкупните расходи утврдени согласно со прописите за сметководство и сметководствените стандарди, зголемена за непризнаените расходи за даночни цели утврдени со закон и намалена за износот на извршените вложувања од добивката од претходната година и дивидендите остварени со учество во капитал на друг даночен обврзник кој веќе има платено данок.

Тековните даночни средства/обврски се признаваат кога платениот износ на даноци за тековниот и претходните периоди е поголем/помал од износот којшто се должи за периодот кога обврската не е подмирена.

Стапката на данокот на добивка за 2023 и 2022 година е 10 %.

Според локалната регулатива, основата за данокот на добивка може да се намали за износот на инвестициите во недвижности и опрема, како и софтвер. За да се искористи даночното олеснување за инвестиции, Банката мора да ја пренесе добивката во останати резерви во износ кој се очекува да се инвестира во недвижности и опрема или софтвер.

Износот на пресметаниот данок на добивка е намален за донирани средства во спортски субјекти, кои се плаќаат на сметка за специјална намена, врз основа на ваучер издаден од Агенцијата за млади и спорт. Данокот може да се намали до 50 % од пресметаниот данок.

Во текот на 2023 година, Собранието на РСМ донесе Закон за данок на солидарност како еднократна јавна давачка за 2023 година, којшто се утврдува и плаќа во услови на непредвидливи и неповолни економски околности во Република Северна Македонија а се заснова на принципите на правичност, еднаквост и пропорционалност, според кои секој е должен да учествува во намирувањето на јавните расходи во согласност со своите економски можности. Обврзник на данокот за солидарност е обврзникот на данокот на добивка согласно Законот за данокот на добивка, кој во 2022 година остварил вкупен приход поголем од 615.000.000 милиони денари.

Даночната основа за данокот за солидарност се пресметува на начин што од износот на даночната основа по намалување утврдена во даночниот биланс за оданочување на добивката за 2022 година, се одзема просечниот износ на даночна основа по намалување утврдена во даночните биланси за оданочување на добивка за претходните периоди 2017, 2018, 2019 година или за периодите 2018, 2019 и 2021 година, во двата случаи зголемен за 20%.

Согласно истото, Банката во 2023 година изготви даночна пресметка со која се утврди дека даночната основица за 2022 година е пониска од просечниот износ на даночна основа по намалување утврдена во даночните биланси за оданочување на добивка за претходните периоди 2018, 2019 и 2021 година зголемени за 20% со што Банката нема обврска за плаќање на данок на солидарност. Според даночното законодавство, даноците и даночните обврски истекуваат по период од 5 години, со исклучок на даночна измама која истекува по период од 10 години. Како резултат на тоа, даночните обврски на Банката за периодот од 2019 до 2023 година не можат да се сметаат за конечни. Сите дополнителни даноци и казни, доколку ги има, што можат да се појават во случај на даночна контрола, во оваа фаза, не можат да се утврдат со разумна точност.

б) Одложен данок

Одложениот данок се пресметува на времените разлики помеѓу даночната основа на средствата и обврските и нивната сметководствена вредност за целите на финансиското известување.

Одложените даночни средства се признаваат ако е веројатно дека идната оданочива добивка ќе биде расположлива во блиска иднина, со која можат да се надоместат привремените разлики.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.22 Оданочување (продолжува)

Одложените даночни средства и обврски се мерат според даночните стапки кои се во примена на крајот на периодот на известување за кои се очекува да важат за периодот кога средството е реализирано или обврската е подмирена. На секој датум на известување, Банката ја разгледува сметководствената вредност на одложените даночни средства и ги проценува идните оданочиви добивки наспроти кои привремените оданочиви разлики може да се искористат.

2.23 Комисиони активности

Банката обезбедува услуги за управување со средства на своите клиенти. Средствата кои се чуваат за комисиони активности не се известуваат во финансиските извештаи на Банката, бидејќи тие не претставуваат средства на Банката. Приходите и расходите по провизии и надоместоци поврзани со комисиони активности генерално се признаваат во Билансот на успех кога услугата е обезбедена.

2.24 Користи за вработените

Користите за вработени вклучуваат:

- краткорочни користи за вработени (како што се плати, надоместоци, годишен одмор, надоместок за одвоен живот и немонетарни користи);
- надомести за патување, надомести за користење на сопствени средства;
- придонеси за одење во пензија (примања по престанување на работен однос);
- останати користи за вработените (јубилејни награди и доброволно дополнително пензиско осигурување); и
- други надоместоци.

Краткорочните користи за вработените се признаваат во периодот за кој се однесуваат и се вклучуваат во Билансот на успех во ставката „Трошоци за вработени“. Меѓу другото, тие вклучуваат плаќање придонеси за пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување, дополнителен придонес за здравствено осигурување и придонес за вработување, што според локалното законодавство (за работодавачот) изнесува 28 % од бруто-платата. Според законодавството, вработените се пензионираат кога ќе наполнат 64 години (мажи) и 62 години (жени). Постои можност да се продолжи работниот однос на жените до 64 години според Законот за работни односи. Вработените имаат право на исплата на отпремнина за одење во пензија. Вработените исто така имаат право на бонус за долгогодишен работен стаж за секои 10 години услуга во Банката, во согласност со Колективниот договор на Банката. Овие обврски се мерат според сегашната вредност на идните одливи на пари, со оглед на идните зголемувања на платите и другите услови, а потоа се распределуваат на минатиот и идниот стаж на вработените, врз основа на условите и планот на примањата.

Трошоците за услугите кои ги даваат вработените се вклучени во Билансот на успех во ставката „Трошоци за вработени“ како утврдени трошоци за користи, додека трошоците за камата за определената обврска се признаваат во ставката „Расходи за камати“. Овие каматни трошоци ја претставуваат промената во периодот на утврдената обврска за користи што произлегуваат од минување на времето. За користи по престанување на работен однос, актуарските добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и приспособувања за искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ставката „Актуарски добивки/загуби“ и не се пренесуваат во Билансот на успех. Актуарските добивки и загуби што се однесуваат на други користи на вработените се признаени во Билансот на успех како дефинирани трошоци за користи. Во Извештајот за финансиската состојба, обврските за краткорочни користи на вработените се вклучени во ставката „Останати обврски“, додека обврските за користи по престанокот на работниот однос и други користи за вработените (јубилејни награди, отпремнина) се вклучени во ставката „Резервирања“.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.25 Плаќања врз основа на акции

Плаќања врз основа на акции, подмирени со парични средства

Доколку се исполнети одредени услови, членовите на Управниот одбор и вработените кои вршат посебна работа (т.е. оние кои можат значително да влијаат на ризичниот профил на Банката во делокругот на нивните задачи и активности) добиваат дел од нивното варијабилно наградување во форма на финансиски инструменти, чија вредност е поврзана со вредноста на акцијата на НЛБ д.д. По истекот на законски предвидениот рок на ниво на НЛБ Групација (3 години и 1 месец по предавањето), корисниците добиваат парични средства, во зависност од вредноста на акциите на НЛБ д.д. Првите договори, вклучувајќи трансакции за плаќање врз основа на акции, беа склучени во вториот квартал од 2022 година.

Во Извештајот за финансиската состојба, обврската се признава во ставката Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Билансот на успех (белешка 35). Објективната вредност се мери при првичното признавање и на секој датум на известување вклучувајќи го датумот на порамнување, при што промените во објективната вредност се признаваат во Билансот на успех во ставката Нето-добивка/(загуба) од финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Биланс на успех (белешка 8).

Плаќања врз основа на акции, подмирени со сопственички инструменти

Банката нема трансакции за плаќања врз основа на акции, подмирени со сопственички инструменти.

2.26 Запишан капитал

(а) Обични акции

Обичните акции се класификуваат како капитал. Дополнителните трошоци што директно се припишани на издавањето на обичните акции се признаваат како намалување на капиталот, нетирани за какви било даночни ефекти.

(б) Дивиденди на обични акции

Дивидендите на обични акции се признаваат како обврска и се намалуваат од капиталот кога се одобрени од акционерите на Банката.

2.27 Заработка по акција

Банката прикажува основна и разводната заработка по акција за своите обични акции. Основната заработка по акција се пресметува кога нето-добивката или загубата што им припаѓа на имателите на обични акции се дели со пондерираниот просечен број обични акции во оптек во текот на годината.

Разводнетата заработка по акција се одредува преку коригирање на добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции и пондерираниот просечен број на преостанатите обични акции за ефектот на сите разводнети потенцијални акции.

Разводнетата заработка по акција е идентична со основната, бидејќи не постојат издадени потенцијални акции, кои имаат ефект на корекција на нето-добивката што им припаѓа на имателите на обични акции.

2.28 Трансакции со поврзани страни

Поврзана страна е лице или субјект кој е поврзан со Банката на таков начин што има контрола или заедничка контрола, има значително влијание, е членка на иста групација или е член на клучниот менаџерски персонал на Банката. Поврзаните страни на Банката ги вклучуваат: НЛБ д.д. како матична банка, НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје како придружено друштво, останатите членки на НЛБ Групацијата, клучниот менаџерски персонал на Банката (Управниот одбор, други

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.28 Трансакции со поврзани страни (продолжува)**

менаџерски лица и членови на нивните семејства), Надзорниот одбор и друштвата во кои членовите на клучниот менаџерски персонал или членовите на нивните семејства имаат контрола, заедничка контрола или значително влијание.

Трансакција со поврзана страна е трансфер на ресурси, услуги или обврски помеѓу поврзаните страни, без оглед на тоа дали износот е задолжен. Сите банкарски трансакции со поврзаните субјекти се направени под суштински исти услови, вклучувајќи ги каматните стапки и обезбедувањата, како оние кои се случуваат во исто време за споредливи трансакции со неповрзани страни и не носат повеќе од вообичаениот ризик.

2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања

Финансиските извештаи на Банката се под влијание на сметководствени политики, претпоставки, проценки и расудување на раководството. Банката прави проценки и претпоставки кои влијаат на известните износи на средствата и обврските во текот на финансиската година. Сите проценки и претпоставки кои се бараат во согласност со МСФИ се најдобри проценки преземени во согласност со применливиот стандард. Проценките и расудувањата се оценуваат на континуирана основа и се базираат на минатото искуство и други фактори, вклучувајќи ги и очекувањата во однос на идните настани.

(а) Исправки за очекувани кредитни загуби на кредити, пласмани и вонбилансни изложености

Банката го следи и проверува квалитетот на кредитното портфолио на индивидуално и на ниво на портфолио за континуирано да ги проценува потребните издвојувања на очекувани кредитни загуби. Банката издвојува поединечни исправки за поединечно значајни финансиски средства кои се во Група 3, кои го исполнуваат прагот како што е обелоденето во точка 2.9 погоре. Таквата задача се заснова на информации во врска со исполнување на договорните обврски или други финансиски тешкотии на должникот и други важни факти. Индивидуалните проценки се засноваат на очекуваните дисконтирани парични текови од работењето и / или проценетата очекувана наплата од обезбедувањето.

Исправките се проценуваат групно за финансиските средства во Група 1 или 2 или за финансиски средства во Група 3 со изложеност под прагот на материјалност. Очекуваните кредитни загуби во оваа група средства се проценуваат врз основа на очекуваната вредност на параметрите на ризик, комбинирајќи ги историските движења со идните макроекономски предвидувања.

$$ECL = \sum_{t=1}^{month} EAD(t) * PD(t) * LGD(t)$$

Веројатност за ненаплата (PD) - Пресметката на временска точка (point in time-PIT) матрици кои гледаат во иднината се заснова на пондирани историски транзиции на временска точка (point in time) матрици, при што секоја матрица претставува транзиција од состојбата на крајот на претходниот период во состојбата на крајот на тековниот период, а дополнително се вклучени годишните трансфери во Г и Д. Транзиционите матрици ја покажуваат веројатноста за премин од една категоризациона оценка во друга, со оглед на бројот на субјекти во секоја категорија на почетокот на периодот под набљудување. Годишна или 12-месечна веројатност за ненаплата е збир на веројатности за трансфер од А, Б и В-категории во Г и Д-категија. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од 1.000 евра (61.500 денари) за правни лица и 100 евра (6.150 денари) за физички лица.

Заради проценка на **параметарот за загубата поради неисполнување на обврската (LGD)**, Банката користи колатерални корективни фактори (HC) на ниво на секој вид обезбедување и необезбедена стапка на наплата (URR) на ниво на секој сегмент на клиент. Загубата поради неисполнување на обврската за клиенти со рејтинг Д (сите необезбедени правни лица со рејтинг Д и сите необезбедени физички лица со рејтинг Д) во Група 3 е 100 %.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

Колатералните корективни фактори (НС) се пресметуваат на историските податоци за нефункционални клиенти - отплатата од продажба на обезбедување и директни трошоци поврзани со наплата на обезбедувањето се дисконтираат до денот на неисполнување на обврските и се споредуваат со пазарната вредност на обезбедувањето во моментот на неисполнување на обврските.

Необезбедена стапка на наплата (URR) претставува стапка на обновени ненаплатени изложености што не се резултат на обезбедување. Основа за пресметката на необезбедена стапка на наплата се собраните наплати по неисполнување на обврските, намалени за директните трошоци.

Моделите што се користат за проценка на идните параметри на ризик се потврдуваат редовно и повторно се тестираат од Банката со цел проценките за загубата да се направат што е можно пореално.

Генерално, во песимистичкото сценарио постои песимистичка перспектива поради фактори како што се намалената куповна моќ на потрошувачите, геополитичките нарушувања и инфлацијата. Економскиот раст се очекува да биде бавен, а финансиските пазари силно реагираат. Главните претпоставки вклучуваат тековни политички тензии, постојана инфлација, низок раст на БДП поради рестриктивната монетарна политика и бавно растечката стапка на невработеност.

Основните проекции на макроекономските варијабли за реален БДП и невработеност, се следни:

	2023	2024	2025
Реален БДП	1,6 %	3,0 %	3,3 %
Невработеност	13,9 %	13,7 %	13,4 %

и подолу е презентирана еволуцијата на релевантните променливи според ова сценарио:

	Песимистичко		
	2023	2024	2025
Реален БДП	0,3 %	1,1 %	1,4 %
Невработеност	15,3 %	16,0 %	16,3 %

Дополнително, подолу се претставени основните и сериозните проекции на истите макроекономски варијабли користени во претходниот период (Y2022):

Основа	2022	2023	2024
реален БДП	3,2%	3,2%	3,4%
невработеност	15,1%	14,7%	14,7%

Песимистичко			
	2022	2023	2024
реален БДП	0,2%	-0,3%	1,9%
невработеност	15,4%	16,2%	19,1%

Благото сценарио е сценарио управувано од побарувачката, што се случува кога ЕЦБ ја контролира инфлацијата со намалување на факторите водени од побарувачката. Главните претпоставки се дека како што се намалуваат политичките тензии, цените на стоките се намалуваат, а вкупната инфлација се намалува побрзо од очекуваното. Иако на почетокот има ненадејна рецесија, економијата се стабилизира и има позитивни очекувања за закрепнување во следните години.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

Под оптимистичкото сценарио, подолу е претставена еволуцијата на релевантните променливи:

	Благо		
	2023	2024	2025
Реален БДП	-1,0%	5,0%	4,6%
Невработеност	15,2%	15,5%	14,0%

Дополнително, подолу се претставени основните и сериозните проекции на истите макроекономски варијабли користени во претходниот период (Y2022):

	Благо		
	2022	2023	2024
Реален БДП	4,4%	5,6%	4,6%
Невработеност	14,9%	14,2%	13,9%

Параметрите на ризик од Тешкото сценарио се користат како стрес тест со 100% тежина на ECL. Резултатите од стрес-сценариото (песимистичко) за Банката покажуваат зголемување на исправката на вредност за 8,1 милиони евра или 500,9 милиони денари споредено со реалниот износ на исправки и резервации на крајот на годината (2022: 3,3 милиони евра или 200,9 милиони денари).

Параметрите за кредитен ризик за ова стрес-сценарио се презентирани подолу:

FO – физички лица

PO – правни лица

FL PD – предвидени информации за веројатност за ненаплата

1. Веројатност за ненаплата (PD)**Сегмент физички лица за краткорочен рејтинг**

SEGMENT	TYPE	RATING	ПЕСИМИСТИЧКО		
			FL PD 2023	FL PD 2024	FL PD 2025
FO	CONS	A	3,09%	3,30%	3,71%
FO	CONS	B	21,51%	15,77%	14,45%
FO	CONS	C	29,03%	20,18%	17,56%
FO	MRTG	A	1,12%	0,83%	0,83%
FO	MRTG	B	18,32%	11,51%	10,11%
FO	MRTG	C	29,72%	17,39%	13,93%
FO	OTHR	A	2,23%	2,17%	2,39%
FO	OTHR	B	17,69%	13,23%	12,09%
FO	OTHR	C	27,72%	19,24%	16,32%

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)****2. Неисполнување на обврската (LGD) множители****Сегмент правни лица за долгорочен рејтинг**

SEGMENT	TYPE	RATING	ПЕСИМИСТИЧКО		
			FL PD 2023	FL PD 2024	FL PD 2025
PO	MEDIUM_LARGE	AAA	0,38%	1,93%	3,60%
PO	MEDIUM_LARGE	AA	1,30%	2,81%	4,38%
PO	MEDIUM_LARGE	A	2,11%	3,83%	5,51%
PO	MEDIUM_LARGE	BBB	2,36%	4,57%	6,82%
PO	MEDIUM_LARGE	BB	3,99%	8,19%	11,33%
PO	MEDIUM_LARGE	B	7,00%	11,36%	14,25%
PO	MEDIUM_LARGE	CCC	18,22%	21,17%	22,53%
PO	MEDIUM_LARGE	CC	27,00%	28,02%	28,18%
PO	MEDIUM_LARGE	C	35,09%	35,42%	35,24%
PO	SMALL	AAA	1,82%	3,51%	4,99%
PO	SMALL	AA	3,55%	6,44%	8,81%
PO	SMALL	A	5,13%	10,58%	14,87%
PO	SMALL	BBB	5,98%	11,38%	15,73%
PO	SMALL	BB	6,81%	13,96%	18,42%
PO	SMALL	B	12,09%	17,90%	21,40%
PO	SMALL	CCC	18,57%	23,60%	26,05%
PO	SMALL	CC	35,76%	36,95%	36,95%
PO	SMALL	C	38,86%	38,67%	38,16%
PO	SP_MICRO	AAA	1,68%	5,22%	6,96%
PO	SP_MICRO	AA	7,56%	18,64%	22,31%
PO	SP_MICRO	A	12,55%	26,90%	30,04%
PO	SP_MICRO	BBB	13,98%	28,59%	31,29%
PO	SP_MICRO	BB	15,38%	30,66%	32,90%
PO	SP_MICRO	B	16,74%	31,93%	33,78%
PO	SP_MICRO	CCC	36,33%	46,30%	42,78%
PO	SP_MICRO	CC	39,20%	47,62%	43,42%
PO	SP_MICRO	C	41,99%	48,72%	43,84%

Според погоре опишаното сценарио, изведени се проекции на LGD со поглед нанапред. Овие проекции служат како влезни податоци за вредностите на LGD кои гледаат напред, т.е. мултипликаторите на LGD кои се применуваат за пресметката за резервирање на МСФИ 9. LGD мултипликаторите се претставени подолу:

ПЕСИМИСТИЧКО		
2023	2024	2025
121,27%	133,51%	142,65%

3. Необезбедена стапка на наплата (URR)

1- URR	
FO	PO
75,00 %	51,00 %

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)****4. Фактор на кредитна конверзија (CCF)**

CR_SEKTOR_	POSEL_TIP	Опис	CCF
FO	105	Лични сметки	74,60%
FO	230	Mastercard	54,60%
FO	231	Visa	58,98%
FO	710	Гаранција за извршување	50,00%
FO	711	Гаранција за плаќање	100,00%
PO	100	Деловна сметка	68,98%
PO	201	Кредити за вложувања во тековни средства	100,00%
PO	230	Mastercard	67,94%
PO	231	Visa	78,41%
PO	710	Гаранција за извршување	73,58%
PO	711	Гаранција за плаќање	100,00%

5. Корективни фактори (НС)

НС	
RRE	CRE
56%	63%

(б) Објективна вредност на финансиските инструменти

Објективните вредности на финансиските инструменти со кои се тргува на активниот пазар се базираат на тековните цени на понудата (финансиски средства).

Објективните вредности на финансиските инструменти со кои не се тргува на активниот пазар се утврдуваат со користење на модели за вреднување. Тие вклучуваат споредба со неодамнешните цени на трансакциите, употреба на модел на дисконтиран паричен тек. Овие модели за вреднување во голема мера ги одразуваат тековните пазарни услови на датумот на мерење, кои може да не ги претставуваат пазарните услови пред или по датумот на мерење.

Објективните вредности на дериватните финансиски инструменти се утврдуваат врз основа на пазарните податоци (mark-to-market).

(в) Оштетување на преземени средства

Процесот на пресметување на загубата поради оштетување бара од менаџментот да направи важни и комплексни претпоставки во однос на планираниот период на продажба на преземените средства, нивните проценети нето-продажни вредности и соодветната дисконтна стапка, со цел да се дисконтираат очекуваните парични текови од продажбата на одредени ставки на преземените средства до нивната нето-сегашна вредност, вклучувајќи и независна проценка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

Менаџментот на Банката очекува дека преземените средства ќе бидат продадени без загуби, во разумен временски период. Во спротивно, ќе бидат направени приспособувања во идните периоди доколку идната пазарна активност покаже дека таквите приспособувања се соодветни.

(е) Користи за вработени

Обврските за користи за вработените се пресметуваат од независен актуар. Главните актуарски претпоставки вклучени во пресметката на обврската за долгорочни користи за вработените се следните:

	2023	2022
Актуарски претпоставки		
Дисконтна стапка (во %)	7,25	2,2
Зголемувања на платите на база на предвидувања за инфлација, унапредувања, како и зголемувања на платите врз основа на минат труд (во %)	3,0 - 11,6	2,5 - 4,1
Останати претпоставки		
Број на вработени кои ги исполнуваат условите за искористување на правото на користи	851	877

Сензитивна анализа на значајните актуарски претпоставки

2023	Дисконтна стапка		Пораст на бенефиции	
	+0,5 p.p	-0,5 p.p	+0,5 p.p	-0,5 p.p
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во %)	(3,6)	(3,8)	4,0	(3,8)
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во илјади денари)	(1.291)	1.381	1.433	(1.352)
2022	+0,5 p.p	-0,5 p.p	+0,5 p.p	-0,5 p.p
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во %)	(3,6)	(3,8)	4,0	(3,8)
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во илјади денари)	(1.092)	1.167	1.229	(1.158)

Индивидуалната анализа се прави со промена на една претпоставка за + / - 0,5 процентни поени (п.п.), додека сите други претпоставки остануваат исти.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.29 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)****Расчленување на актуарските добивки и загуби за користи по вработувањето по причини**

	2.023	2022
Актуарски добивки и загуби поради промена на финансиските претпоставки	539	(6.506)
Актуарски добивки и загуби поради промена на демографските претпоставки	-	-
Актуарски добивки и загуби поради искуство	632	366
Вкупни актуарски добивки (-) и загуби (+) во периодот	1.171	(6.140)

Пондерирано просечно времетраење на обврските во години

	2023	2022
Користи по престанок на вработувањето	17,6	18,1

2.30 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување

Во текот на тековната година, Банката ги усвои сите нови и ревидирани стандарди и толкувања издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и Комисијата за толкување на меѓународното финансиско известување (во натамошниот текст: „КТМФИ“), кои се ефективни за годишните сметководствени периоди кои започнуваат на 1 јануари 2023 година. Усвоените сметководствени политики се во согласност со оние од претходната финансиска година, освен за следниве изменети МСФИ кои се усвоени од Банката од 1 јануари 2023 година:

1. Издадени стандарди но сеуште неефективни:

Следниве нови стандарди, измени и дополнувања на стандардите и толкувања на истите, се одобрени од ЕК, се уште не се задолжително ефективни за годишните периоди кои започнуваат по 1 Јануари 2023 година и не се применети при подготовка на овие посебни финансиски извештаи. Компанијата планира да ги усвои овие прогласи кога ќе станат ефективни. Стандарди, толкувања и измени на објавени стандарди кои не се рано одобрени од ЕК.

А) Измени на МСС 1 Презентирање на финансиски извештаи:

- Класификација на обврските како тековни или нетековни (23.01.2020 година)
- Класификација на обврските како тековни или нетековни - одложување на датумот на стапување во сила (15.07.2020 година.)
- Нетековни обврски со договори (31.10.2022 година).

Според постојаните барања на МСС1, компаниите ја класифицираат обврската како тековна кога немаат безусловно право да го одложат подмирувањето најмалку 12 месеци по датумот на известување. Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) го отстрани барањето право да биде безусловно и наместо тоа сега бара правото на одложување на порамнувањето да постои на датумот на известување и да има суштина.

Слично на постојаните барања во МСС1, класификација на обврски не е под влијание на намерите или очекувањата на раководството за тоа дали компанијата ќе го искористи своето право да го одложи порамнувањето или ќе избере да се подмири предвреме. Компанијата ќе ја класифицира обврската како нетековна доколку има право да го одложи подмирувањето најмалку 12 месеци по датумот по месецот на известување. Ова право може да биде предмет на усогласеност на една компанија со условите наведени во договор за заем.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.30 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

По разгледување на одредени аспекти од измените во 2020 година, ОМСС потврди дека само договорите со кои компанијата мора да се усогласи на или пред датумот на известување влијаат на класификацијата на обврската како тековна или нетековна.

Договорите со кои компанијата мора да се придржува по датумот на известување, не влијаат на класификацијата на обврската на тој датум. Меѓутоа, кога нетековните обврски се предмет на идни договори, компаниите сега ќе треба да обелоденат информации за да им помогнат на корисниците да го разберат ризикот тие обврски да станат отплативи во рок од 12 месеци по датумот на известување. Измените, исто така, појаснуваат како една компанија класифицира обврска што може да се подмири со сопствени акции - на пример конвертибилен долг. Кого обврската вклучува опција за конверзија на другата страна која вклучува пренос на сопствените сопственички инструменти на компанијата, опцијата за конверзија се признава или како капитал или како обврска одделно од обврската домаќин според МСС 32 Финансиски инструменти презентација. ОМСС сега појасни дека кога компанијата ја класифицира обврската домаќин како тековна или нетековна, таа може да ги игнорира само оние опции за конверзија кои се признаваат како капитал. Измените се применуваат ретроспективно за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 Јануари 2024 година, со дозволена рана примена. Друштвото не очекува дека измената ќе има материјално влијание врз нејзините одделни финансиски извештаи, кога првично се применува.

Б) Измени на МСФИ 16 наеми: Обврската за наеми при продажба и повратен наем (издадена на 22 Септември 2022 година). Измените го потврдуваат следново: При првично признавање, продавачот - закупец вклучува променливи плаќања за наем што произлегува од продажба или позајмување трансакција.

По првичното признавање, продавачот- закупец ги применува општите барања за последователно сметководство на обврската за закуп, така што не признава добивка или загуба во врска со правото на користење што го задржува.

Продавачот- закупец може да усвои различни пристапи кои ги задоволуваат новите барања за последователно мерење.

Измените важат за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 Јануари 2024 година, со дозволена претходна примена.

Друштвото не очекува дека измената ќе има материјално влијание врз нејзините одделни финансиски извештаи кога првично се применува.

В) Измени на МСС 7 Извештајот за парични текови и МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденување на финансиски договори за добавувачи.

Измените воведуваат две нови цели за обелоденување една во МСС 7 и друга во МСФИ 7, за компанијата да обезбеди информации за финансиските аранжмани на своите добавувачи што ќе им овозможат на корисниците, да ги проценат ефектите од овие договори врз обврските и паричните текови на компанијата и изложеноста на компанијата на ликвидносен ризик. Транспарентност се очекува според постоечките МСФИ сметководствени стандарди. Сепак, измените воведуваат специфични барања за компаниите да ги обезбедат информациите што им се потребни на корисниците.

Според измените, компаниите исто така треба да го прикажат видот и ефектот на безготовинските промени во сметководствената вредност на финансиските обврски кои се дел од финансискиот аранжман со добавувачите.

Измените, исто така ги додаваат финансиските аранжмани за добавувачите како пример на постојаните барања за прикажување во МСФИ 7 за факторите што компанијата би можела да ги зема предвид кога дава специфични квантитативни прикажувања за ликвидносниот ризик за нејзините финансиски обврски.

Измените важат за периоди кои започнуваат на или по 1 Јануари 2024 година, со дозволена рана примена. Друштвото не очекува дека измената ќе има материјално влијание врз нејзините одделни финансиски извештаи кога првично се применува.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.30 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

Г) Недостаток на разменливост - Измени на МСС 21

Целта на компанијата кога ја проценува стапката на самото место е само таа да ја одразува стапката по која би се случила уредната размена на трансакции на датумот на мерење помеѓу учесниците на пазарот под преовладувачките економски услови. Измените не содржат посебни барања за проценка на стапката на самото место.

Затоа, кога се проценува само стапката, компанијата може да користи:

- забележлив девизен курс без приспособување или
- друга техника на проценка.

Според измените, компаниите ќе треба да обезбедат нови прикажувања за да им помогнат на корисниците да го проценат влијанието на користењето на проценетиот девизен курс врз финансиските извештаи.

Измените се применуваат за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 Јануари 2025 година, дозволена е претходна примена.

Друштвото не очекува дека измената ќе има материјално влијание врз нејзините одделни финансиски извештаи кога првично се применува.

Д) Продажба на придонеси на средства помеѓу инвеститор и неговиот придружник или заедничко вложување -Измени на МСФИ 10 и МСС 28.

Амандманот е достапен за факултативно усвојување. Датумот на стапување во сила се одложува на неодредено време.

Ѓ) МСФИ С1 Општи барања за обелоденување на финансиски информации поврзани со одржливост и МСФИ С2** обелоденувања поврзани со климата.**

Првите два стандарди на ИССБ се дизајнирани да се применуваат заедно, поддржувајќи ги компаниите да ги идентификуваат и да ги пријават информациите што им се потребни на инвеститорите за информирано донесување одлуки, со други зборови, информации што се очекува да влијаат на проценките што ги прават инвеститорите за идните парични текови на компаниите.

За да се постигне ова, општиот стандард обезбедува рамка за компаниите да известуваат за сите релевантни теми поврзани со одржливоста во областите на управување, стратегија, управување со ризик и цели.

Ова е подржано со подетални упатства за тоа како да се известува за ризиците и можностите поврзани со климата во климатскиот стандард. Во иднина, се очекуваат дополнителни стандарди кои покриваат други теми, но во меѓувреме компаниите ќе користат насоки нагласени во општиот стандард за да известуваат за други теми.

Стандардите стапуваат во сила од 1 Јануари 2024 година, но поединечни јурисдикции ќе се одлучат дали и кога да се усвојат.

*Датумот на стапување во сила на овие измени беше одложен ма неодредено време. Раното усвојување продолжува да биде одобрено.

2. Стандарди и толкувања кои сеуште не се одобрени од ЕК

Раководството смета дека е соодветно да се открие дека следниве нови или ревидирани стандарди, нови толкувања и измени на тековните стандарди, кои се веќе издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди, се уште не се одобрени за усвојување од страна на ЕК, и затоа не се земени предвид при изготвувањето на овие посебни финансиски извештаи. Вистинските датуми за нивно стапување во сила ќе зависат од одлуката за одобрување од страна на ЕК.

Следните измени и подобрувања на стандардите не се очекува да имаат материјално влијание врз посебните финансиски извештаи на Друштвото.

- измените на МСС 21 Ефектите од промените на девизните курсеви: Недостаток на разменливост (издадени на 15 Август 2023 година)
- измените на МСС 7 Извештај за парични текови и МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденување: Финансиски аранжмани на добавувачи (издадени на 25 Мај 2023 година).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.31 Последователни настани

Настаните по завршување на годината кои даваат дополнителни информации за финансиската состојба на Банката (корективни настани) се рефлектирани во финансиските извештаи. Последователните настани кои немаат карактер на корективни настани се обелоденуваат во белешките доколку се материјално значајни.

3. Управување со ризици

Идентификацијата на ризикот и проценката на материјалноста на ризиците се клучни компоненти во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP). Идентификувањето на ризиците покажува на кој ризик е или може да биде изложена Банката. Процесот на идентификација на ризикот се спроведува на редовна годишна основа. Доколку во текот на годината дојде до значителна промена во профилот на ризик или стратегијата на Банката, проценката на ризикот се ревидира. Главните категории на ризик се: кредитен ризик, пазарен ризик, ризик од каматна стапка, ликвидносен ризик, оперативен ризик и останати ризици.

Активностите на Банката се изложени на разни финансиски ризици и тие активности бараат анализи, проценки, прифаќање и управување на одреден степен на ризик или комбинација на ризици. Преземањето на ризикот е основа на финансискиот бизнис и оперативните ризици се неизбежна последица на работењето. Затоа, целта на Банката е да постигне одредена рамнотежа помеѓу ризикот и повратот и да ги минимизира потенцијалните негативни ефекти врз финансиското работење на Банката.

Управувањето со ризик во Банката се спроведува во согласност со воспоставените интерни политики и процедури кои ги земаат предвид локалната регулатива, упатствата на НЛБ Групацијата и соодветните добри банкарски практики. Покрај тоа, Банката постојано ги подобрува и надополнува постојните пристапи, методологии и процеси во сите сегменти за управување со ризик.

Ефикасното управување со ризик и капитал е клучно за долгорочно одржливо работење на Банката. Цврстата рамка за управување со ризик е сеопфатно интегрирана во процесите на донесување одлуки, управување и ублажување. Банката дава голема важност на културата на ризик и свеста за сите релевантни ризици.

Рамката за управување со ризик на Банката го поддржува донесувањето деловни одлуки на стратешко и оперативно ниво, сеопфатното управување и проактивното управување со ризикот вклучувајќи:

- изјава за апетит за ризик и насоки за стратегија за ризик;
- годишно разгледување на стратешките деловни цели, буџетирање и процес на планирање на капиталот;
- процес на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и процес на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP);
- активности на планот за обнова;
- други внатрешни стрес-тестови и тековна анализа на ризик;
- регулаторно и внатрешно известување на раководството.

Поставеното управување и различните алатки за управување со ризик овозможуваат соодветен надзор на профилот на ризик на Банката. Покрај тоа, тие ги поддржуваат деловните активности и овозможуваат ефикасно управување со ризик инкорпорирајќи процедури за ескалација и различни мерки за ублажување кога е потребно.

3. Управување со ризици (продолжува)

а) Стратегии и процеси на управување со ризик

Клучна цел на управувањето со ризик на Банката е проактивно да управува, да ги проценува и да ги следи ризиците во рамките на Банката. Утврденото и холистичко разбирање на управувањето со ризик е вградено во целата организација, фокусирајќи се на идентификацијата на ризици во многу рана фаза, ефикасното управување со ризик и ублажување со цел да се обезбеди внимателно користење на својот капитал, соодветна структура на ликвидност и поврзаните заштитни слоеви за поддршка на финансиската стабилност на Банката.

Клучните упатства за управување со ризикот се дефинираат со апетитот за ризик и стратегијата за ризик имајќи го предвид деловниот модел на Банката, заснован на очекувана перспектива. Тие редовно се ревидираат и подобруваат.

Стратегијата на Банката, насоките за апетит за ризик и стратегијата за ризик и клучните внатрешни политики – што се одобруваат од Управниот одбор и Надзорниот одбор - ги одредуваат стратешките цели, упатствата за апетит за ризик и стратегија за ризик, пристапите и методологиите за следење, мерење и управување со сите видови ризик со цел исполнување на внатрешните цели и сите надворешни барања. Покрај тоа, главните стратешки насоки за ризик се интегрираат во процесот на преглед на годишниот бизнис-план и буџетирање.

Банката планира разумен профил на ризик, оптимално користење на капиталот што претставува важен елемент на нејзината деловна стратегија и поврзаните среднорочни финансиски цели. Управувањето со кредитниот ризик, кој претставува најважна категорија на ризик во Банката, се концентрира на преземање умерен ризик - диверзифицирано кредитно портфолио, адекватен квалитет на кредитното портфолио, одржлив трошок на ризик, и обезбедување на оптимален поврат земајќи ги предвид преземените ризици.

Што се однесува до ликвидносниот ризик, толеранцијата е ниска, додека активностите се насочени кон постојано обезбедување на соодветно ниво на ликвидност, како на краток, така и на долг рок. Банката ја ограничи изложеноста на распон од кредитен ризик, што произлегува од ризикот за проценка на портфолиото на должнички хартии од вредност како резерви на ликвидност, на умерено ниво. Основната ориентација на Банката во управувањето со ризикот од каматни стапки е да ги ограничи неочекуваните негативни влијанија врз приходите и капиталот, поради тоа, утврдена е умерена толеранција кон овој ризик. Што се однесува до пазарните и оперативните ризици, Банката ја следи ориентацијата дека ваквите ризици не смеат да влијаат значително врз нејзините активности. Толеранцијата кон другите типови ризик е умерена и се фокусира на минимизирање на нивните можни влијанија врз целото работење.

Еколошките, социјалните и ризиците од управувањето (ESG) не претставуваат нова категорија на ризик, туку повеќе отежнувачки фактор за видовите ризици, не само за кредитниот и оперативниот ризик. Групацијата ги интегрира и управува со нив во воспоставената рамка за управување со ризик. Управувањето со ESG-ризиците ги следи упатствата на Европската централна банка (ECB) и Европската банкарска асоцијација (EBA) со тенденција за сеопфатно интегрирање во сите релевантни процеси. Сè уште недостига достапност на податоци за ESG во регионот каде што работи НЛБ Групацијата. Сепак, Групацијата се стреми да добие релевантни податоци за клиентите како предуслов за адекватно одлучување и соодветно проактивно управување со ESG-ризиците.

Управувањето со ризик се фокусира на управување и ублажување на ризиците во согласност со апетитот за ризик и стратегијата за ризик на Банката, што претставува основа на рамката за управување со ризик на Банката. Во овие рамки, Банката го следи опсегот на мерење на ризик со цел да се осигури дека профилот на ризик на Банката е во согласност со нејзиниот апетит за ризик. За користењето на лимитите на ризик и потенцијалните отстапувања од лимитите и целните вредности се известуваат редовно соодветните одбори и/или Управниот одбор на Банката. Сеопфатниот Извештај за ризик се разгледува квартално од Надзорниот одбор. Покрај тоа, Банката има воспоставено системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремени реакции кога е потребно.

3. Управување со ризици (продолжува)

Заради ефикасен процес на намалување на ризикот, Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедувањата за кредитирање на население и кредитирање на претпријатија, што претставува второстепен извор на отплата со цел ефикасно управување со кредитниот ризик и економично трошење на капиталот. Банката има систем за мониторинг и известување на обезбедувањата по објективна (пазарна) вредност во согласност со Меѓународните стандарди за процена (IVS). Прифатливоста на инструментот за обезбедување, по видови и стапки кои се однесуваат на разумните критериуми за кредитирање, е утврдена во внатрешните упатства за кредитирање. Принципите и правилата за намалување на кредитниот ризик во Банката се опишани подетално во делот Управување со кредитен ризик.

Банката воспостави сеопфатна рамка за стрес-тест и други системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремено да реагира кога е потребно. Стабилната и униформна програма за стрес-тестирања ги вклучува

сите материјални типови ризици и соодветна анализа на сценарија, според ранливоста на деловниот модел на Банката. Интегрирана е во апетитот за ризик, процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP), процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) и планот за обновување со цел поддршка на проактивното управување со ризичниот профил на Банката, конкретно капиталот и ликвидносната позиција на база на очекувана основа. Покрај тоа, Банката извршува и обратни стрес-тестови со цел да го тестира својот максимален капацитет за обновување. Други делумни проценки за ризик се опфатени со анализата на чувствителност, заснована врз релевантни параметри на стрес, и интегрирани во процесот на поставување систем на лимити за управување со ризикот.

б) Структура и организација на управувањето со ризик

Банката воспостави три линии на одбрана во рамката со цел ефикасно управување со ризикот. Концептот на три линии на одбрана обезбедува јасна поделба на активностите и дефинира улоги и одговорности за управување со ризикот на различни нивоа во Банката. Управувањето со ризик во Банката делува како втора линија на одбрана, одговорна за соодветно управување, процена, следење и известување за ризиците во Банката.

Управувањето со ризикот се спроведува од Секторот за ризици, евалуација и контрола во Банката согласно со политиките одобрени од Надзорниот одбор. Одборот обезбедува писмени принципи за целокупното управување со ризик, како и пишани политики кои опфаќаат конкретни области, како што се кредитен ризик, девизен ризик, ризик од каматни стапки, ликвидносен ризик, оперативен ризик и други нефинансиски ризици. Покрај тоа, внатрешната ревизија е одговорна за независен преглед на управувањето со ризикот и контролното окружување.

Севкупно, организацијата и разграничувањето на надлежностите во структурата за управување со ризик на Банката е дизајнирана да спречи судир на интереси и да обезбеди транспарентен и документиран процес на одлучување, подложен на соодветен нагорен и надолжен проток на информации. Управувањето со ризик во Банката е централизирано во компетентна линија за управување со ризик, што е специјализирана компетентна линија која опфаќа неколку професионални области, за кои Секторот за ризици, евалуација и контрола е одговорен во рамките на Банката и кој ги известува Одборот за средства и обврски (ALCO), Одборот за управување со ризик, Управниот одбор и Надзорниот одбор. Компетентната линија за управување со ризик го надгледува формулирањето и контролата на политиките за управување со ризик, поставувањето лимити, воспоставувањето методологии, надгледувањето на усогласувањето на политиките за управување со ризик во Банката, следењето на изложеноста на ризик на Банката и подготовката на надворешни и внатрешни извештаи. Покрај тоа, Банката ги известува за својата изложеност на ризик надлежните организациони единици во рамките на компетентната линија за управување со ризик во НЛБ д.д.

Следењето на ризикот во Банката е централизирано во независна и/или посебна организациска единица. Централизираното следење на ризиците има за цел да воспостави стандардизирани и системски пристапи за управување со ризик и, според тоа, сеопфатен преглед на Извештајот за финансиската состојба на Банката. Во согласност со политиките за управување со ризик на

3. Управување со ризици (продолжува)

Банката, следењето на ризикот во Банката е одвоено од нејзиното раководство и/или деловната функција, со цел да се одржи објективноста потребна при процена на деловните одлуки. Организационската единица за управување со ризиците директно го известува Управниот одбор, кој поднесува извештај до Надзорниот одбор.

в) Мерење на ризик и системи за известување

Банката, како дел од НЛБ Групацијата, е усогласена со регулативата на Европската централна банка (ЕЦБ) и правилата утврдени од локалниот регулатор. Во однос на адекватноста на капиталот, Банката го применува стандардизираниот пристап кон кредитен, пазарен и оперативен ризик. Заради мерење на изложеноста кон кредитен, пазарен, ризик од каматна стапка, оперативен и нефинансиски ризик, покрај пропишаните регулативи, Банката користи внатрешни методологии и пристапи кои овозможуваат подетално следење и управување со ризикот. Овие внатрешни методологии се усогласени со упатствата на Базел и Европската банкарска асоцијација (ЕБА), како и со локалната регулатива и најдобрите практики во банкарските методологии.

Што се однесува до известувањето за ризик, внатрешните упатства на Банката ги одразуваат, покрај внатрешните барања, и суштината и зачестеноста на известувањето што се бара од локалниот регулатор и НЛБ д.д. Известувањето за ризици се врши во форма на стандардизирани извештаи, во согласност со политиките за управување со ризик, основани врз разумни методологии за мерење и усогласување на изложеноста на ризици, соодветни бази на податоци и автоматизација на подготовка на извештаи, со што се обезбедува квалитет на извештаите и се намалува можноста за грешки.

г) Податоци и ИТ-систем

Повеќето податоци за ризик се пресметуваат и се чуваат во база на податоци (Data Warehouse). Податоците се собираат од трансакциски системи како извор и други системи на извор (на пр. главна книга). Воспоставениот процес обезбедува интегрирана информација во заедничката референтна структура, каде деловните корисници можат да пристапат во конзистентен и предметно ориентиран формат. Податоците редовно се проверуваат и потврдуваат. Податоците што се користат за проценка на внатрешниот ризик, управување и известување се исти со податоците што Банката ги користи за регулаторно известување.

д) Главен акцент на управувањето со ризик во 2023 година

Ефикасното управување со ризиците и капиталот е клучно за Банката да одржи долгорочно профитабилно работење. Банката дополнително ја зајакна стабилноста на својот систем за управување со ризик во сите соодветни категории на ризик со цел да управува со нив проактивно, сеопфатно и претпазливо. Идентификацијата на ризик во многу рана фаза, неговото ефикасно управување и соодветните процеси на ублажување претставуваат суштински чекори во таквиот систем. Деловната и оперативната околина релевантна за работењето на Банката се менува со трендовите како што се промена на однесувањето на клиентите, појава на нови технологии и конкуренти и зголемување на нови регулаторни барања. Треба да се земе предвид дека управувањето со ризик постојано се приспособува со цел да се откријат и да се управува со новите потенцијални ризици кои се појавуваат.

Кај кредитниот ризик се изврши промена во PD сегментацијата на корпоративниот сектор каде се издвоија три хомогени сегменти: а) големи и средни, б) мали в) микро и трговци поединци. Се промени прагот на материјалност за поединечни исправки и резервации за правни лица од 3.075 илјади денари или 50 илјади евра на 6.150 илјади денари или 100 илјади евра изложеност. Имаше годишна промена на параметрите на ризик и промена на LGD мултипликаторите. Ефектот од промената резултира со ослободена исправка на вредност од 5.106 илјади евра.

Најважните видови ризик се кредитен ризик, ликвидносен ризик, пазарен ризик, каматен ризик, оперативен ризик и останати ризици. Останатите ризици вклучуваат репутациски ризик, стратемиски ризик, политички ризик, ризик од усогласеност со прописите итн.

3. Управување со ризици (продолжува)

Во динамично каматно окружување, во текот на годината со растечки променливи каматни стапки (и ЕУРИБОР и домашните променливи стапки), Банката се соочи со вишок на ликвидност, при што се посвети значително внимание на структурата и концентрацијата на резерви на ликвидност, вклучувајќи системи за рано предупредување, имајќи ги предвид потенцијалните негативни движења на пазарот. Исто така, во текот на 2023 година, капиталот и ликвидноста на Банката останаа силни, стоејќи над целниот профил на апетитот за ризик.

Исто така, голем акцент беше ставен на управувањето со оперативните ризици, каде Банката го следи упатството со цел таквиот ризик да не влијае значително врз нејзиното работење. Во 2023 година беа направени дополнителни напори во однос на проактивно ублажување, спречување и минимизирање на потенцијалните штети во иднина. Покрај тоа, клучните индикатори за ризик, служејќи како систем за рано предупредување за пошироко поле на оперативни ризици, се следеа на квартална основа. Нивното континуирано следење овозможува подетални информации за поефикасно планирање на мерките и управување со оперативниот ризик, ги подобрува постојните внатрешни контроли и овозможува навремено реагирање кога е потребно. Банката е ангажирана за придонесување на одржливи финансии со инкорпорирање на еколошки, социјални и ризици од управување (ESG) во своите деловни стратегии, рамка за управување со ризик и аранжмани за внатрешно управување. Со усвојувањето на програмата за одржливост на НЛБ Групацијата, Банката имплементираше елементи на одржливост во својот деловен модел. Така, одржливите финансии ги интегрираат критериумите за ESG во деловните и инвестициските одлуки на Банката за трајна корист на клиентите на Банката и општеството. Комитетот за одржливост на НЛБ Групацијата ја надгледува интеграцијата на факторите на ESG во деловниот модел на НЛБ Групацијата. Управувањето со ESG-ризиците се однесува на целокупниот процес на одобрување на кредити на НЛБ Групацијата и поврзаното управување со кредитното портфолио. Ги следи упатствата на Европската централна банка (ECB) и Европската банкарска асоцијација (EBA) со тенденција за нивна сеопфатна интеграција во сите релевантни процеси. Достапноста на податоците за ESG во регионот каде што работи НЛБ Групацијата сè уште недостасува, но сепак, Банката се стреми да добие релевантни податоци за клиентите како предуслов за соодветно одлучување. Дополнително, Банката внимателно ги разгледува потенцијалните ризици за угледот и одговорноста кои би можеле да произлезат од одржливото финансирање на нејзините клиенти.

3.1 Управување со кредитен ризик

а) Вовед

Во своето работење, Банката е изложена на кредитен ризик или ризик од загуби како резултат на неподмирување на обврските кон Банката од страна на должникот. Од таа причина, Банката проактивно и сеопфатно го следи и проценува гореспоменатиот ризик со Системот за рано предупредување (Early Warning System (EWS)) за приватни и правни лица.

Банката управува со кредитниот ризик на две нивоа: на ниво на индивидуален клиент/група клиенти, каде соодветните процедури се следат во различни фази на врската со клиентот пред, за време и по склучување на договор. Пред склучување на договор, се проценува успешноста на клиентот, финансиската состојба и минатата соработка со Банката. Исто така, важно е да се обезбеди висок квалитет на обезбедувањето, иако тоа не влијае на кредитниот рејтинг на клиентот. Ова е проследено со различни форми на следење на клиентот, особено во процена на неговата способност да генерира доволно парични текови за редовно намиравање на своите обврски и договорните обврски. Потребниот капитал за кредитен ризик се пресметува според Одлуката за методологија за утврдување на адекватноста на капиталот, Службен весник 167/20. Што се однесува до ова откривање на ризиците, важно е редовно следење на клиентите во рамките на системот за рано предупредување (EWS). Заради сеопфатна објективна процена на работењето на клиентот, развиени се интерни модели за бодување.

Квалитетот на кредитното портфолио, вклучително и билансната и вонбилансната изложеност, активно се следи и анализира на ниво на целокупното портфолио на Банката. Сеопфатни анализи редовно се вршат во однос на сегментацијата на клиентите, структурата на кредитен

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

рејтинг, заостанати долгови и/или обем на нефункционални побарувања, побарувања во Група 2, покритие со дополнителни кредитни загуби, примени обезбедувања, концентрации кои произлегуваат од група поврзани клиенти и концентрации во индустријата, изложеност кон валута и други индикатори на ризици во кредитното портфолио. Големо внимание се посветува на редовното следење на нови зделки и други промени или трендови, со акцент на рано откривање на зголемени ризици и нивна оптимизација во однос на профитабилноста. Банката соодветно го диверзифицира своето портфолио за да ги намали конкретните компоненти на кредитен ризик (т.е. ризикот што произлегува од работењето со конкретен клиент, сектор, позиции во финансиски инструменти или други конкретни настани). Зголемен акцент е ставен на стрес-тестовите кои ги предвидуваат влијанијата на негативните макроекономски движења врз портфолиото, на ниво на исправки на вредноста и посебна резерва и на адекватноста на капиталот.

Банката го проценува нивото на загуби од кредитен ризик на индивидуална основа за материјални побарувања, и на групно ниво за остатокот од портфолиото. Индивидуален преглед се врши за материјалните финансиски средства од Група 3, кои се оценети како нефункционални, врз основа на информациите за значителни финансиски проблеми со кои се соочува клиентот, во врска со кршење на договорните обврски, како што се заостанати долгови во намирувањето на обврските, без оглед дали финансиските средства ќе бидат реструктурирани од економски или правни причини и веројатноста клиентот да започне стечајна постапка или финансиска реорганизација. Очекуваните идни парични текови (од обично работење и можниот откуп на обезбедување) се проценуваат по индивидуален преглед. Ако нивната дисконтирана вредност се разликува од книговодствената вредност на соодветното финансиско средство, исправка на вредност мора да се признае. За остатокот од портфолиото се прават групни исправки на вредност што не се проценува на индивидуална основа. Врз основа на барањата на МСФИ9, финансиските средства вреднувани по амортизирана набавна вредност се припишуваат на соодветната група, врз основа на проценетото зголемување на кредитниот ризик на изложеноста по првичното признавање.

Групата на финансиските средства одредува дали треба да се земе предвид очекуваната загуба на кредитот за 12 месеци или за целото времетраење на кредитот. Пресметката на очекуваната кредитна загуба се заснова на веројатноста за ненаплата и загубата поради неисполнување на обврската, која се пресметува со користење на историски податоци и статистичко моделирање, како и предвидени макроекономски параметри. За вонбилансните финансиски средства, веројатноста за отплата на изложености се зема предвид при креирање на групни исправки на вредност. Моделите што се користат за процена на идните параметри на ризик, се потврдуваат и тестираат од НЛБ д.д. на редовна основа.

Управувањето со ESG-ризиците се однесува на целокупниот процес на одобрување пласмани во Банката и поврзаното управување со кредитното портфолио. Одржливото финансирање се спроведува преку применета документарна рамка дефинирана во:

- Политика за кредитирање на нефинансиските друштва во НЛБ Банка АД Скопје каде во посебната глава Еколошка и социјална рамка се дефинирани три категории (забранети, ограничени, нормални активности);
- Рамковна политика за еколошки и социјални аспекти во НЛБ Банка АД Скопје се применува на одредени трансакции со најголем потенцијал за значително еколошко и социјално влијание (листа на исклучување, проверка на усогласеноста со локалната законска регулатива, листа за категорија А-проекти);
- Рамковна методологија за класификација според еколошките и социјалните аспекти во НЛБ Банка АД Скопје која обезбедува водич за типичното ниво на инхерентен еколошки и социјален ризик според шифрите од Националната класификација на дејностите (НКД).

3. Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Покрај решавањето на ESG-ризиците во сите релевантни фази од процесот на одобрување кредити, релевантните критериуми за ESG се земени предвид и во процесот на евалуација на колатералот. На ниво на портфолио, Групацијата не се соочува со некоја голема концентрација кон специфичните индустриски сектори изложени на климатски ризик согласно со Номенклатурата на економски активности (NACE), при што улогата на транзицискиот ризик е попреовладувачка. Достапноста на податоци за ESG во регионот каде што работи НЛБ Групацијата сè уште недостасува, но сепак Групацијата се стреми да добие релевантни податоци за клиентите како предуслов за соодветно одлучување.

б) Главен акцент во 2023 година

Новите исплати беа претежно кон клиенти со оцена А и Б. На 31 декември 2023 година, нефункционалните побарувања изнесуваат 48.8 милиони евра или 3.006 милиони денари, а трошокот за ризик изнесува 9 базични поени (2022: 20 базични поени).

Почнувајќи од 30 јуни 2023 година се изврши промена во PD сегментацијата на корпоративниот сектор каде се издвоија три хомогени сегменти: а) големи и средни, б) мали в) микро и трговци поединци.

Беше спроведена и промена на објективната методологија за физичките лица.

Прагот на материјалност за поединечни исправки и резервации за правни лица се промени од 3.075 илјади денари или 50 илјади евра на 6.150 илјади денари или 100 илјади евра изложеност.

в) Максимална изложеност на кредитен ризик

	31.12.2023	31.12.2022
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	16.737.430	18.068.674
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	4.393.926	5.034.419
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-
- должнички хартии од вредност	13.021.336	12.500.382
- кредити на држава	1.027	677
- кредити на банки	3.980.536	1.501.596
- кредити на финансиски институции	506.143	143.831
- кредити на физички лица	50.374.340	45.838.278
- кредити на останати комитенти	24.048.946	26.130.616
- останати финансиски средства	1.683.423	1.843.467
Вкупно нето финансиски средства	114.747.107	111.061.940
Гаранции	7.824.710	8.461.361
Преземени обврски за кредитирање	3.930.421	4.210.767
Останати потенцијални обврски	6.467.923	794.516
Вкупно потенцијални обврски	18.223.054	13.466.644
Вкупно максимална изложеност на кредитен ризик	132.970.161	124.528.584

Максимална изложеност на кредитен ризик е приказ на изложеноста на Банката на кредитен ризик одделно, по посебни видови финансиски средства и потенцијални обврски. Изложеноста наведена во горната табела е прикажана за состојбите од Извештајот за финансиска состојба според нивната нето-сметководствена вредност, како што се прикажани во Извештајот за финансиската состојба, а за вонбилансните ставки во висина на нивната номинална вредност.

Во ставката „Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки“ е вклучена готовина во износ од 3.331.204 илјади денари (2022: 2.812.622 илјади денари).

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

г) Обезбедување од финансиски средства што се кредитно оштетени

31.12.2023	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства			Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување		
	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност						
- кредити на физички лица	165.207	144.003	642.997	765.162	65.352	6.935
- кредити на други комитенти	1.174.103	503.381	4.070.176	901.635	196.399	305.275
- останати финансиски средства	1.994	556	173.101	40.181	4.226	1.122
Вкупно	1.341.304	647.940	4.886.274	1.706.978	265.977	313.332

31.12.2022	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства			Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување		
	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност						
- кредити на физички лица	211.346	180.811	821.293	715.726	83.460	7.471
- кредити на други комитенти	1.192.694	484.729	4.290.357	1.240.354	229.539	472.581
- останати финансиски средства	7.526	627	328.204	37.414	4.024	1.051
Вкупно	1.411.566	666.167	5.439.854	1.993.494	317.023	481.103

д) Обезбедување од финансиски средства измерени по амортизирана набавна вредност класифицирани во Фаза 1 и 2 што се кредитно оштетени

31.12.2023	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства			Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување		
	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност						
- кредити на Влади	-	-	-	1.032	1.027	-
- кредити на банки	13.324	13.324	63.891	3.967.837	3.967.212	-
- кредити на финансиски институции	1.394	1.394	4.532	556.246	504.749	-
- кредити на физички лица	17.810.892	17.773.655	42.761.240	33.363.037	32.391.330	2.162.283
- останати кредити на физички лица	10.201.889	10.094.259	26.501.706	13.683.210	13.254.907	2.994.589
- останати финансиски средства	687	666	59.790	1.680.297	1.677.975	-
Вкупно	28.028.186	27.883.298	69.391.159	53.251.659	51.797.200	5.156.872

31.12.2022	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства			Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување		
	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то	Бруто вредност на кредити и побарувања	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедување то
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност						
- кредити на Влади	-	-	-	681	677	-
- кредити на банки	29.584	29.401	60.483	1.472.540	1.472.195	-
- кредити на финансиски институции	3.236	3.235	9.358	140.797	140.597	-
- кредити на физички лица	16.352.635	16.321.403	38.117.997	30.025.026	29.252.601	1.808.734
- останати кредити на физички лица	10.851.395	10.659.307	36.466.132	15.300.406	14.756.876	3.868.602
- останати финансиски средства	537	521	34.133	1.844.600	1.838.297	-
Total	27.237.387	27.013.867	74.688.103	48.784.050	47.461.243	5.677.336

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

ѓ) Политика за заштита на кредити

Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедување на кредити на население и на претпријатија, во согласност со регулаторните барања. Главниот документ со кој се регулираат обезбедувањата за кредитите во Банката е Политиката за обезбедувања по кредити. Политиката е донесена од Надзорниот одбор на Банката. Политиката ги претставува основните принципи што вработените мора да ги земат предвид при потпишување, проценка, следење и известување на обезбедувањата, со цел кредитниот ризик да се намали. Пазарната вредност на недвижниот и подвижниот имот што се користи како обезбедување се добива од извештаите за проценка од лиценцирани проценители. Пазарната вредност на финансиските инструменти во сопственост на Банката се добива од организираниот пазар - како што е берзата за котирали финансиски инструменти или утврдени во согласност со интерна постапка за некотирали финансиски инструменти. Банката добива проценки од сертифицирани внатрешни и надворешни проценители, кои ги имаат потребните лиценци. Проценките мора да се направат во согласност со меѓународните стандарди за вреднување. Кога се стекнува обезбедувањето, Банката ги следи интерните регулативи со кои се дефинираат минималните стапки на сигурност или залог. Банката се обидува да добие обезбедување со поголема вредност од основната изложеност (во зависност од рејтингот на кредитопримателот, доспевањето на кредитот и сл.) со цел да ги намали негативните последици како резултат на поголемите промени во пазарните цени на средствата што се користат како обезбедување. Ако недвижен имот, подвижен имот и финансиски инструменти служат како обезбедување, заложното право на Банката за таквите средства треба да биде од највисок ранг. Исклучително, кога вредноста на хипотеката на недвижен имот е доволно голема, заложното право може да има друг редослед на приоритет. Банката ја следи вредноста на обезбедувањето за време на периодот на отплата на кредитот во согласност со задолжителните периоди и интерните упатства.

ѓ) Главните видови на обезбедувања кои се прифаќаат од Банката

Банката прифаќа различни форми на материјални и лични обезбедувања како обезбедување за кредит. Материјалното обезбедување за кредит дава право во случај кога должникот (кредитопримателот) не ги исполнува своите договорни обврски, да се продаде конкретен имот со цел наплата на побарувањата, задржува конкретен безготовински имот или готовина, намалува или нетира износ на изложеност спрема долгот на договорната страна кон Банката. Лично обезбедување за кредит е метод за намалување на кредитен ризик при што трета страна се обврзува да го плати долгот во случај примарниот должник (кредитопримателот) да не ја исполни обврската. Кредитите многу често се обезбедуваат со комбинација на видови на обезбедување. Општите препораки за обезбедување на кредити се наведени во интерните упатства и ги содржат елементите наведени подолу. Одлуката за видот на обезбедувањето и покриеноста на кредитот со обезбедување зависи од кредитоспособноста на клиентот (кредитен рејтинг), доспевањето на кредитот и варира во зависност од тоа дали кредитот е доделен на физичко лице или на претпријатие.

е) Проценка на ризик на обезбедување

Кредитниот ризик на клиент/договорна страна е клучен параметар за одлучување при одобрување на изложеност. Обезбедувањето е второстепен извор на отплата и затоа одлуките за одобрување на изложеност не треба пред сè да се засноваат на обезбедувањето.

Сепак, обезбедувањето е важен елемент за олеснување во процесот на одобрување и во зависност од кредитниот рејтинг на клиентот, предуслов. Банката ги има пропишано минималните соодноси помеѓу вредноста на обезбедувањето и износот на кредитот, во зависност од видот на обезбедувањето и рејтингот на клиентот. Соодностите се засноваат на упатства од искуство и регулаторни упатства. Банката посветува особено внимание на внимателно следење на објективната вредност на обезбедувањето и на редовни и независни вреднувања применувајќи ги Меѓународните стандарди за проценка. Преку детално испитување на сите примени обезбедувања, Банката се осигурува дека се зема предвид само обезбедувањето од кое реално може да се очекува плаќање доколку се ликвидира.

Банката има најголема концентрација на обезбедувања кои произлегуваат од хипотека на недвижен имот, што е релативно сигурен и квалитетен вид обезбедување, меѓутоа, меѓу другото поради падот на цените на пазарот на недвижности во последно време, Банката внимателно ги следи вредностите на обезбедувањето на недвижностите и, доколку е потребно, воспоставува поголеми износи на исправки на вредноста и резервации за нефункционални кредити обезбедени со недвижен имот, засновани на проценети намалувања на вредноста на недвижностите што се очекува да бидат остварени при продажба (очекувана наплата од обезбедување).

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

31.12.2023	12-месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки					
А	902.378	238.033	-	-	1.140.411
Б	12.276.415	340	-	-	12.276.755
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(6.047)	(27)	-	-	(6.074)
Сметководствена вредност	13.172.746	238.346	-	-	13.411.092
<i>*Готовината во износ од 3.326.338 се исклучени, бидејќи не се предмет на пресметка на ECL</i>					
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	4.317.889	-	-	-	4.317.889
Б	8.740.672	-	-	-	8.740.672
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(37.225)	-	-	-	(37.225)
Сметководствена вредност	13.021.336	-	-	-	13.021.336
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	2.172.816	-	-	-	2.172.816
Б	1.808.345	-	-	-	1.808.345
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(625)	-	-	-	(625)
Сметководствена вредност	3.980.536	-	-	-	3.980.536
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	52.726.350	84.896	-	-	52.811.246
Б	18.808.820	2.013.596	-	-	20.822.416
В	295.314	1.688.724	-	-	1.984.038
Г и Д	-	-	3.006.091	-	3.006.091
Исправка на вредноста	(1.159.748)	(436.631)	(2.096.956)	-	(3.693.335)
Сметководствена вредност	70.670.736	3.350.585	909.135	-	74.930.456
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	533.608	9.334	-	-	542.942
Б	1.130.003	3.245	-	-	1.133.248
В	630	4.163	-	-	4.793
Г и Д	-	-	42.175	-	42.175
Исправка на вредноста	(1.804)	(538)	(37.393)	-	(39.735)
Сметководствена вредност	1.662.437	16.204	4.782	-	1.683.423
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	138.104	-	-	-	138.104
Б	4.255.822	-	-	-	4.255.822
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(15.639)	-	-	-	(15.639)
Потенцијални обврски					
А	7.627.938	22.104	-	-	7.650.042
Б	9.956.929	115.726	-	-	10.072.655
В	165.038	174.008	-	-	339.046
Г и Д	-	-	161.311	-	161.311
Исправка на вредноста	(205.821)	(26.561)	(94.288)	-	(326.670)
Сметководствена вредност	17.544.084	285.277	67.023	-	17.896.384

Финансиски извештаи во согласност со МСФИ за годината завршена на 31 декември 2023 година
(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)
ж) Анализа на кредитниот квалитет на финансиските средства и потенцијални обврски

31.12.2022	12-месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки					
А	4.206.457	-	-	-	4.206.457
Б	11.054.883	-	-	-	11.054.883
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(5.289)	-	-	-	(5.289)
Сметководствена вредност	15.256.051	-	-	-	15.256.051
<i>*Готовината во износ од 3.326.338 се исклучени, бидејќи не се предмет на пресметка на ECL</i>					
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	1.774.682	-	-	-	1.774.682
Б	10.776.292	-	-	-	10.776.292
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(50.592)	-	-	-	(50.592)
Сметководствена вредност	12.500.382	-	-	-	12.500.382
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	185.625	-	-	-	185.625
Б	1.316.499	-	-	-	1.316.499
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(528)	-	-	-	(528)
Сметководствена вредност	1.501.596	-	-	-	1.501.596
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	48.315.232	1.176.216	-	-	49.491.448
Б	19.630.408	1.222.388	-	-	20.852.796
В	394.225	1.935.873	-	-	2.330.098
Г и Д	-	-	3.360.062	-	3.360.062
Исправка на вредноста	(1.133.054)	(406.425)	(2.381.523)	-	(3.921.002)
Сметководствена вредност	67.206.811	3.928.052	978.539	-	72.113.402
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	438.218	1.722	-	-	439.940
Б	1.387.237	5.079	-	-	1.392.316
В	885	11.994	-	-	12.879
Г и Д	-	-	44.940	-	44.940
Исправка на вредноста	(5.396)	(923)	(40.289)	-	(46.608)
Сметководствена вредност	1.820.944	17.872	4.651	-	1.843.467
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	-	-	-	-	-
Б	4.908.087	-	-	-	4.908.087
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(19.507)	-	-	-	(19.507)
Потенцијални обврски					
А	6.513.415	76.272	-	-	6.589.687
Б	6.267.514	142.527	-	-	6.410.041
В	168.581	138.772	-	-	307.353
Г и Д	-	-	159.563	-	159.563
Исправка на вредноста	(171.053)	(21.217)	(88.467)	-	(280.737)
Сметководствена вредност	12.778.457	336.354	71.096	-	13.185.907

3. Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Банката ја заснова класификацијата на кредитниот рејтинг на клиентите на методологија на НЛБ групацијата за рејтинг, која вклучува униформна кредитна скала за оценување од 12 рејтинг-класи, класи (според внатрешна класификација на кредитен рејтинг – усогласена со методологијата за рејтинг на групата НЛБ), од кои девет претставуваат редовни клиенти и три нефункционални клиенти.

Рејтинг-групата А (рејтинг-класи AAA до А) ги вклучува најдобрите клиенти со низок степен на веројатност за неисполнување на обврската, карактеризирана со голема адекватност на капиталот и голема покриеност на финансиските обврски со слободен паричен тек.

Рејтинг-групата Б (рејтинг-класи BBB до Б) вклучува клиенти со низок кредитен ризик, една класа повисоко од клиентите од А рејтинг-групата. Овие клиенти покажуваат стабилни перформанси, прифатливи финансиски коефициенти и квалитативни елементи и имаат доволен паричен тек за да ги намират своите обврски, но тие се почувствителни на промените во индустријата или економијата. Класификацијата на рејтинг-групата Б е инвестициска оцена за BBB и „инвестирај со грижа“ за ББ и Б.

Рејтинг-групата В (рејтинг-класи BBB до В) вклучува клиенти кои се изложени на повисоко и натпросечно ниво на кредитен ризик. Понекогаш Банката ги финансира клиентите со рејтинг BBB, бидејќи поддршката носи повеќе позитивни влијанија, сепак, рејтинг-групата В се смета за значителен ризик. Банката разумно ја ограничува соработката со таквите клиенти и ја намалува изложеноста кон нив.

Рејтинг-групата Г, (рејтинг-класи Г и ГФ) и Д претставуваат нефункционални клиенти, кои се третираат дека не ги исполниле обврските.

Клиентите класифицирани со рејтинг Г, ГФ и Д обично се пренесуваат на специјализираните единици за реструктурирање (кои вршат деловно и финансиско реструктурирање со цел да се минимизираат загубите и клиентот да се врати во статус редовен) или постапка на решавање на долгот и правна поддршка (со цел да се минимизираат загубите заради неисполнување на обврските).

з) Преглед на модифицирани и реструктурирани кредити

Од гледна точка на управување со ризик, штом средството е реструктурирано или модифицирано, Службата за управување со кредитни ризици на Банката продолжува да ја следи изложеноста сè додека не биде целосно депризнаена.

Табелата подолу вклучува средства од Група 3 кои биле модифицирани и, според тоа, се третирале како реструктурирани во текот на периодот, со соодветна модификациона загуба претрпена од страна на Банката.

	2023			2022		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
Амортизирана вредност на финансиските средства модифицирани во текот на периодот	-	134,150	134,150	-	29,596	29,596
Нето модификациони загуби (белешка 16)	-	(14)	(14)	-	(148)	(148)

Банката нема модифицирани финансиски средства за кои исправката на вредноста се сменила на 12-месечна очекувана кредитна загуба (ECL) во текот на периодот.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Следните табели даваат резиме на реструктурираните кредити на Банката.

31.12.2023	Сите реструктурирани кредити			Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Вкупно	Редовни	Нефункционални	Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
Кредити на и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	1.318.748	335.401	983.347	(52.031)	(602.610)	3.846.346
- физички лица	101.728	37.974	63.754	(7.938)	(35.884)	202.783
- нефинансиски институции	1.217.020	297.427	919.593	(44.093)	(566.726)	3.643.563
Останати финансиски средства	721	-	721	-	(596)	10.467
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	1.319.469	335.401	984.068	(52.031)	(603.206)	3.856.813

31.12.2022	Сите реструктурирани кредити			Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Вкупно	Редовни	Нефункционални	Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
Кредити и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	1.665.606	545.430	1.120.176	(119.867)	(739.269)	3.758.409
- физички лица	157.822	99.380	58.442	(42.356)	(25.297)	200.894
- нефинансиски институции	1.507.784	446.050	1.061.734	(77.511)	(713.972)	3.557.515
Останати финансиски средства	843	-	843	-	(723)	1.063
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	1.666.449	545.430	1.121.019	(119.867)	(739.992)	3.759.472

Реструктурирани изложености по период на реструктурирање

31.12.2023	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	14,007	4,665	26,688	238,010
Нефункционални изложености	-	-	42,222	338,640
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	14,007	4,665	68,910	576,650

31.12.2022	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	22,218	1,701	2,035	399,609
Нефункционални изложености	79,127	-	3,612	298,288
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	101,345	1,701	5,647	697,897

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Реструктурирани изложености по група

31.12.2023	Бруто износ на реструктурирани кредити			Очекувана кредитна загуба		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	37.974	63.754	101.728	7.938	35.884	43.822
- нефинансиски организации	297.427	919.593	1.217.020	44.093	566.726	610.819
Вкупно реструктурирани кредити	335.401	983.347	1.318.748	52.031	602.610	654.641

31.12.2022	Бруто износ на реструктурирани кредити			Очекувана кредитна загуба		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	99.380	58.442	157.822	42.356	25.297	67.653
- нефинансиски организации	446.050	1.061.734	1.507.784	77.511	713.972	791.483
Вкупно реструктурирани кредити	545.430	1.120.176	1.665.606	119.867	739.269	859.136

Главните реструктурирани мерки, што ги користи Банката, се одложување на плаќањето, намалување на каматните стапки, стекнување обезбедување за делумно враќање на побарувањата и други, било како поединечни реструктурирани мерки, или како комбинација на повеќе.

с) Анализа на кредити и побарувања по индустриски сектори

Индустриски сектор	31.12.2023				31.12.2022			
	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)
Банки	3.981.161	(625)	3.980.536	4,94%	1.502.124	(528)	1.501.596	1,99%
Финансии	557.640	(51.498)	506.142	0,63%	144.032	(201)	143.831	0,19%
Електрична енергија, гас и вода	1.220.705	(166.612)	1.054.093	1,31%	1.007.946	(129.749)	878.197	1,16%
Градежна индустрија	3.358.754	(309.299)	3.049.455	3,78%	3.365.957	(376.146)	2.989.811	3,96%
Тешка индустрија	7.732.507	(321.274)	7.411.233	9,20%	8.186.874	(467.741)	7.719.133	10,23%
Образование	51.349	(18.656)	32.693	0,04%	63.509	(22.083)	41.426	0,05%
Земјоделство, шумарство и риболов	621.403	(16.456)	604.947	0,75%	688.970	(21.316)	667.654	0,88%
Јавен сектор	1.032	(6)	1.026	0,00%	794	(123)	671	0,00%
Потрошувачи	52.104.281	(1.729.939)	50.374.342	62,50%	47.304.731	(1.466.458)	45.838.273	60,75%
Рударство	61.898	(13.374)	48.524	0,06%	94.313	(19.506)	74.807	0,10%
Претприемачи	-	-	-	0,00%	-	-	-	0,00%
Услуги	3.127.753	(373.229)	2.754.524	3,42%	3.830.799	(434.442)	3.396.357	4,50%
Транспорт и комуникации	2.172.863	(112.849)	2.060.014	2,56%	2.072.803	(129.342)	1.943.461	2,58%
Трговска индустрија	7.450.187	(572.995)	6.877.192	8,53%	9.087.859	(841.174)	8.246.685	10,93%
Здраствена заштита и социјална сигурност	163.419	(7.148)	156.271	0,19%	185.817	(12.721)	173.096	0,23%
Останати финансиски средства	1.723.158	(39.735)	1.683.423	2,09%	1.890.075	(46.608)	1.843.467	2,44%
Вкупно	84.328.110	(3.733.695)	80.594.415	100,00%	79.426.603	(3.968.138)	75.458.465	100,00%

3. Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

и) Анализа на кредити и побарувања по географски сектори

Земја	31.12.2023	31.12.2022
Република Северна Македонија	76.462.163	73.891.650
Членки на Европска унија	2.805.989	1.239.366
Останати земји	1.326.263	327.449
Вкупно	80.594.415	75.458.465

Ставката „Останати земји“ главно вклучува изложеност кон Република Србија и САД.

3.1.1 Должнички инструменти, благајнички записи и други записи

Табелата подолу претставува анализа на должнички хартии од вредност, благајнички записи и други записи. За 2023 година издавачи на хартиите од вредност се Народната банка на Република Северна Македонија, Република Северна Македонија, Сојузна Република Германија, Соединетите Американски Држави, Република Словенија, Кралство Белгија и Кралство Холандија. Анализата на должничките инструменти, благајничките записи и друг вид записи е прикажана во белешките 21 и 23. Според „Стандард и Пурс“ (Standard & Poor's Ratings Services), Република Северна Македонија е рангирана со ББ- за долгорочен и Б за краткорочен рејтинг со стабилен изглед. Според „Фич“ (Fitch Rating Agency) е рангирана во ББ+ за долгорочен рејтинг за домашна и странска валута со стабилен изглед и Б за краткорочен рејтинг за домашна и странска валута со стабилен изглед.

31.12.2023	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	1.603.267	-	1.603.267
Република Северна Македонија	2.647.677	8.740.673	11.388.350
Земји членки на ЕУ			
- Сојузна Република Германија	-	1.164.780	1.164.780
- Кралство Холандија	-	858.509	858.509
- Кралство Белгија	-	550.177	550.177
- Република Словенија	-	413.367	413.367
Соединети Американски Држави	-	1.331.055	1.331.055
Вкупно	4.250.944	13.058.561	17.309.505

31.12.2022	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	1.187.640	-	1.187.640
Република Северна Македонија	3.720.447	10.725.823	14.446.270
Земји членки на ЕУ			
- Сојузна Република Германија	-	917.441	917.441
Соединети Американски Држави	-	857.118	857.118
Вкупно	4.908.087	12.500.382	17.408.469

3. Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****3.1.2 Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања**

Во текот на 2023 и 2022 година, Банката се стекна со средства преку преземање на колатерал чуван како обезбедување:

Природа на средствата	Сметководствена вредност	
	2023	2022
Земјиште	3.269	4.256
Згради	48.597	221.420
Градежни објекти	-	-
Опрема	101	21.588
Друго	125	217
Вкупно (Белешка 28)	52.092	247.481

Преземените средства вклучуваат земјиште, градежни објекти и опрема што не се користи од страна на Банката за нејзината основна дејност. Преку преземањето на средствата, Банката ги намалува нефункционалните побарувања. Недвижностите со кои Банката се стекнала, се продаваат веднаш штом е изводливо тоа.

3.1.3 Презентација на нето-финансиските инструменти според класификациона категорија

31.12.2023	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	16.737.430	16.737.430
Хартии од вредност	4.393.926	13.021.336	17.415.262
- обврзници	2.647.677	9.150.499	11.798.176
- акции	142.982	-	142.982
- записи	1.603.267	3.870.837	5.474.104
Кредити и побарувања	-	78.910.992	78.910.992
- кредити на држава	-	1.027	1.027
- кредити на банки	-	3.980.536	3.980.536
- кредити на финансиски институции	-	506.143	506.143
- кредити на физички лица	-	50.374.340	50.374.340
- кредити на останати комитенти	-	24.048.946	24.048.946
Останати финансиски средства	-	1.683.423	1.683.423
Вкупно финансиски средства	4.393.926	110.353.181	114.747.107

31.12.2022	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	18.068.674	18.068.674
Хартии од вредност	5.034.419	12.500.382	17.534.801
- обврзници	3.720.447	10.725.823	14.446.270
- акции	126.332	-	126.332
- записи	1.187.640	1.774.559	2.962.199
Кредити и побарувања	-	73.614.998	73.614.998
- кредити на држава	-	677	677
- кредити на банки	-	1.501.596	1.501.596
- кредити на финансиски институции	-	143.831	143.831
- кредити на физички лица	-	45.838.278	45.838.278
- кредити на останати комитенти	-	26.130.616	26.130.616
Останати финансиски средства	-	1.843.467	1.843.467
Вкупно финансиски средства	5.034.419	106.027.521	111.061.940

3.2 Пазарен ризик

Пазарен ризик е ризик од промени во пазарните цени, како што се каматни стапки, цени на капиталот, девизни курсеви и кредитни распони (што не се однесуваат на промени на кредитната стабилност на должникот/издавачот) или во параметри кои влијаат на цените (променливост и корелации), кои ќе влијаат врз приходот на Банката или на вредноста на нејзините удели во финансиски инструменти. Загубите можат директно да влијаат на добивката или загубата, на пример, во случај на позициите од трговската книга. Сепак, за финансиските средства класифицирани по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, пазарните загуби на вредноста се одразуваат во ревалоризациските резерви. Изложеноста кон пазарен ризик е до одреден степен интегрирана во банкарската индустрија и нуди можност за создавање финансиски резултати и вредност. Целта на управувањето со пазарниот ризик е да управува и контролира изложеност кон пазарен ризик во рамките на прифатливи параметри, истовремено оптимизирајќи го повратот на ризик.

Секторот за ризици, евалуација и контрола е независен од активностите за тргување. Изложеноста и ограничувањата се следат секојдневно и редовно се пријавуваат до Одборот за средства и обврски (ALCO) и другите релевантни тела надлежни за одлучување.

Банката користи широк избор на квантитативни и квалитативни алатки за мерење, управување и известување на пазарните ризици како што се ризична вредност (Value at risk), анализа на чувствителност, стрес-тест, сценарија на ретроактивно тестирање, други олеснувачи на пазарен ризик (концентрација на изложености, ограничувања на јазот и др.), чувствителност на нето-приход од камата, економска вредност на капиталот и економски капитал. Стрес тестот-дава индикација за можните загуби што можат да се појават во тешки пазарни услови.

Во областа на валутниот ризик, Банката ја следи целта за мали и средни изложености. Банката ја следи отворената девизна позиција постојано. Ориентацијата на Банката во управувањето со ризик од каматни стапки е да спречи негативни ефекти врз нето-приходите што произлегуваат од променетите пазарни каматни стапки. Склучувањето на трансакции со деривати е ограничено на сервисирање на отворените позиции на клиентите и заштита на сопствените позиции на Банката.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

Во согласност со упатствата од НЛБ д.д., Банката нема трговска книга. Потребниот капитал за пазарен ризик се пресметува според Одлуката за методологија за утврдување на адекватноста на капиталот, Службен весник 167/20.

Во однос на следење и управување со пазарниот ризик, поставени се унифицирани методологии и ограничувања на изложеност според локалната регулатива и упатствата од НЛБ д.д. Согласно со релевантните политики, Банката мора да ја следи и да управува со изложеноста кон пазарни ризици и да ја известува НЛБ д.д. Изложеноста редовно се следи и се пријавува на локалниот Одбор за средства и обврски (ALCO) и Одборот за средства и обврски на НЛБ Групацијата (ALCO).

3.2.1 Валутен ризик

Банката е изложена на ризик од девизен курс преку трансакции во странска валута. Ризикот од девизен курс е ризик од можните загуби од отворените девизни позиции како резултат на промените во девизните курсеви. Изложеноста на движењето на девизните курсеви има влијание врз финансиската состојба и паричните текови на Банката. Банката го мери и управува со ризикот од девизен курс користејќи комбинација на анализа на чувствителност, ризична вредност (VaR), сценарија и стрес-тестирања.

Банката е одговорна за нејзината Политика за управување со валутен ризик, која исто така вклучува систем на лимити и е во согласност со упатствата и стандардите на матичната банка НЛБ д.д., како и локалните регулаторни барања. Политиката е потврдена од Надзорниот одбор. Секторот за ризици, евалуација и контрола секојдневно ја следи изложеноста на ризик на Банката. Секторот за финансиски пазари и средства управува со девизните позиции на ниво на валута така што тие секогаш се во рамките на лимитите или се затворени. Изложеноста кон валутен ризик се дискутира на дневните состаноци за ликвидност, месечните состаноци на Одборот за средства и обврски и на кварталните состаноци на Надзорниот одбор.

Банката ги следи упатствата од НЛБ д.д. во врска со девизното кредитирање. Целта на упатството е да се решат ризиците кои произлегуваат од можниот прекумерен раст на девизното кредитирање, да се идентификуваат скриените ризици и преостанатите ризици поврзани со девизното кредитирање, да се намали соодветниот ризик, да се интернализираат соодветните трошоци и да се одржи соодветниот капитал во однос на кредитирањето во девизи.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.1 Валутен ризик (продолжува)

а) Износот на финансиските инструменти деноминирани во сите валути

31.12.2023

	EUR	USD	CHF	MKD	Останати	Вкупно
Финансиски средства						
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	7.981.278	336.317	1.177.305	7.056.888	185.642	16.737.430
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	2.650.540	92.323	-	1.651.063	-	4.393.926
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност	-	-	-	-	-	-
- должнички хартии од вредност	3.545.959	1.744.296	-	7.731.081	-	13.021.336
- кредити на и побарувања од банки	615.650	1.840.994	996.993	13.872	513.027	3.980.536
- кредити на и побарувања од комитенти	26.907.024	201.861	283	47.815.692	5.596	74.930.456
- останати финансиски средства	170.689	1.260	90	1.511.342	42	1.683.423
Вкупно финансиски средства	41.871.140	4.217.051	2.174.671	65.779.938	704.307	114.747.107

Финансиски обврски

Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	-	-	28.977	-	28.977
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	190.303	64.191	20.996	68.130	51.673	395.293
- депозити на други комитенти	35.250.497	4.099.553	1.456.613	50.804.071	775.442	92.386.176
- обврски по кредити	2.757.407	-	-	-	-	2.757.407
- субординирани обврски	2.088.605	-	-	-	-	2.088.605
- останати финансиски обврски	581.591	68.983	29.988	877.114	10.388	1.568.064
Вкупно финансиски обврски	40.868.403	4.232.727	1.507.597	51.778.292	837.503	99.224.522

Нето финансиска позиција	1.002.737	(15.676)	667.074	14.001.646	(133.196)	15.522.585
---------------------------------	------------------	-----------------	----------------	-------------------	------------------	-------------------

31.12.2022

Вкупно финансиски средства	41.735.613	3.030.875	1.414.179	64.078.045	803.228	111.061.940
Вкупно финансиски обврски	41.140.138	4.034.763	1.402.686	49.281.946	940.509	96.800.042
Нето финансиска позиција	595.475	(1.003.888)	11.493	14.796.099	(137.281)	14.261.898

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.1 Валутен ризик (продолжува)

б) Сензитивна анализа на валутен ризик

	31.12.2023	31.12.2022
AUD	+/- 4,5%	+/- 8,5%
CAD	+/- 4,0%	+/- 7,5%
CHF	+/- 4,0%	+/- 5,5%
DKK	+/- 0,5%	+/- 0,5%
EUR	+/- 0,5%	+/- 0,5%
GBP	+/- 4,0%	+/- 7,0%
JPY	+/- 6,0%	+/- 8,0%
NOK	+/- 6,0%	+/- 8,5%
SEK	+/- 4,5%	+/- 5,5%
USD	+/- 4,5%	+/- 8,5%
Останати	+/- 6,0%	+/- 8,5%

* Процентите на чувствителност за сценаријата се сметаат како најголема месечна нестабилност на девизниот курс за една година, соодветно за 2023 и 2022 година.

	31.12.2023		31.12.2022	
	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка
Апрецијација на				
AUD	18	-	(9)	-
CAD	420	-	205	-
CHF	2.756	-	3.112	-
DKK	7	-	(1)	-
EUR	(281)	(13.238)	1.430	(18.147)
GBP	(170)	-	(174)	-
JPY	12	-	(71)	-
NOK	(35)	-	316	-
SEK	(32)	-	222	-
USD	438	-	(12.972)	-
Останати	(131)	-	(223)	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	3.002	(13.238)	(8.165)	(18.147)
Депрецијација на				
AUD	(18)	-	9	-
CAD	(420)	-	(205)	-
CHF	(2.756)	-	(3.112)	-
DKK	(7)	-	1	-
EUR	281	13.238	(1.430)	18.147
GBP	170	-	174	-
JPY	(12)	-	71	-
NOK	35	-	(316)	-
SEK	32	-	(222)	-
USD	(438)	-	12.972	-
Останати	131	-	223	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	(3.002)	13.238	8.165	18.147

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик

Активностите на Банката се изложени на ризик од променливоста на каматните стапки до степен до кој каматоносните средства (вклучувајќи ги и вложувањата) и каматоносните обврски достасуваат или нивната каматна стапка се менува во различен период или во различни износи. Во случај на средства и обврски со променливи каматни стапки, Банката е исто така изложена на основните ризици кои ја претставуваат разликата од промената на повеќе видови променливи каматни стапки, како што се на пример благајничките записи од Народната Банка, Националната референтна каматна стапка, ЕУРИБОР и различни видови камати.

Активностите за управување со ризикот се наменети за оптимизирање на нето-приходите од камати, со пазарни каматни стапки кои се конзистентни со деловните стратегии на Банката.

Активностите за управување со ризикот на средствата и обврските се спроведуваат од аспект на сензитивноста на Банката на промените на каматните стапки. Генерално, Банката е осетлива на промените во средствата поради мнозинството каматоносни средства.

Ризикот од каматната стапка е ризик на капиталот и на добивка или загуба на Банката што произлегува од промена на пазарните каматни стапки. Управувањето со ризикот од каматни стапки на Банката ги опфаќа сите билансни и вонбилансни средства и обврски чувствителни на каматни стапки од банкарската книга на Банката, земајќи ги предвид позициите во секоја валута. Управувањето со ризикот од каматни стапки во Банката е усвоен во согласност со апетитот за ризик и стратегијата за ризик на Банката, упатствата на НЛБ д.д. и локалните регулаторни барања.

Ризикот од каматна стапка во банкарската книга се мери и се следи во рамките на политиката за управување со ризик од каматни стапки, која воспоставува постојани методологии, модели и системи на лимити. Банката управува со изложеност кон ризик од каматни стапки преку примена на две главни мерки:

- чувствителност на економската вредност (EVE) - користејќи го методот BPV (Вредност на базен поен), со кој се мери степенот до кој вредноста на портфолиото би се променила доколку каматните стапки се менуваат според сценариото, и
- чувствителност на нето-приходи од камати (NII) - користејќи го методот EAR (Заработка по ризик), со кој се мери влијанието на промена на каматната стапка врз идните нето-приходи од камата во текот на едногодишниот период, претпоставувајќи постојан обем и структура на Билансот на состојба.

Банката редовно ја мери изложеноста на ризик од каматна стапка во банкарската книга под различни стандардизирани и дополнителни сценарија на промени во нивото и формата на кривата на принос од каматна стапка, вклучително и сите значајни извори на ризик, земајќи ги предвид претпоставките за однесување и моделирање. Дел од депозитите по видување, што се смета за стабилен дел од депозитното јадро, се распределува долгорочно користејќи реплицирачко портфолио. Опционалниот ризик главно произлегува од опциите во однесувањето и се одразува во претплатите и повлекувањата и можните вградени опции како што се горни (caps) и долни (floors) граници. Покрај тоа, очекуваните парични текови, нефункционалните изложености, како и вонбилансните ставки се земени предвид при мерење на изложеноста на ризик од каматни стапки. Моделите на опции, во голема мерка се засноваат на линеарна регресија користејќи ги историските податоци како влезни податоци.

Ризикот од каматни стапки се мери, следи и управува во рамки на одобрените лимити на ризик и контроли на ризикот. Банката управува со позициите на каматните стапки и ја стабилизира својата маргина на каматните стапки пред сè со ценовната политика и политиката на трансферни цени. Важен дел од управувањето со ризикот од каматната стапка е претставен со портфолиото на хартии од вредност во банкарската книга, чија примарна цел е одржување на соодветни резерви на ликвидност, и исто така придонесува за стабилноста на маргината на каматните стапки, поради што ризикот од вреднување е вклучен во Моделот на управување со ризик од каматни стапки на Банката.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик (продолжува)

Изложеноста на ризик од каматни стапки произлегува главно од позициите на банкарската книга, особено во окружување со растечки променливикаматни стапки во текот на годината (двете ЕУРИБОР и домашните променливи стапки), каде Банката забележа зголемен обем на потрошувачки кредити со променлива каматна стапка, како и станбени кредити со комбинирана (фиксно-променлива) каматна стапка (при намалувањето на кредити со прилагодливи каматни стапки, заради досегашната имплементација на препораката од НБРСМ за исклучување на прилагодливите каматни стапки во новите договори за кредити и депозити), краткорочни хартии од вредност и движење до достасување на долгорочни хартии од вредност на банкарската книга на страната на средствата, додека на страната на обврските депозитите по видување и понатаму имаат најголемо учество, иако Банката во текот на 2023 бележи пораст и на орочените депозити, како резултат на понудата на Банката со поволни каматни услови. Сепак, порастот на променливите каматни стапки во текот на годината, покажува промена во актуелното влијание кое ќе зависи од различни фактори, вклучително и стабилноста на економијата, окружувањето и нивото на инфлација. Банката инвестираше во нови краткорочни хартии од вредност (американски, германски, холандски државни записи), со повисоки приноси од долгорочните инвестиции, што ја одразува каматната политика на светската економија под влијание на инфлацијата.

Банката управува со ризикот од каматни стапки во согласност со Политиката за управување со каматен ризик. Политиката за управување со каматен ризик на Банката е рамка за ризик дизајнирана од Службата за управување со ризици во согласност со апетитот за ризик на Банката, упатствата од НЛБ д.д. (засновани на препораки од Европската централна банка (ЕЦБ), Базелскиот одбор за супервизија на банките и Европското банкарско здружение) и Одлуката за управување со ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности НБРСМ. Политиката за управување со каматен ризик вклучува систем на лимити и е во согласност со Стандардите за управување со ризик на НЛБ Групацијата.

Ризикот од каматни стапка во банкарската книга се мери, следи и се пријавува месечно во Банката, од страна на Службата за управување со ризици, додека со позициите раководи Секторот за финансиски пазари и средства. Изложеноста кон ризик од каматни стапки се пријавува месечно од страна на Службата за управување со ризици до НЛБ д.д., Одборот за средства и обврски и Одборот за управување со ризици и квартално до Надзорниот одбор на Банката.

а) Анализа на финансиските инструменти во согласност со изложеност на ризик од каматни стапки

Анализа на финансиските средства и обврски на Банката во соодветни групи на рочност базирано на преостанатиот период до следниот датум на кој може да се променат каматните стапки. Паричните текови се презентирани со земање предвид на договорната рочност и во согласност со амортизациониот план (врз основа на преостанатиот период до следниот датум на кој каматните стапки може да се променат). Финансиските инструменти без рочност како депозитите по видување се прикажани во блокот до 1 месец, додека финансиските инструменти со истечена рочност како на пример, нефункционалните кредити се прикажани во блокот некаматоносни, без оглед на нивните карактеристики и очекувањата на Банката. За цели на управување со ризикот, Банката користи различни техники на моделирање на паричните текови. Следната табела ги прикажува отворените нето-ризични позиции на каматните стапки по најважните валути на Банката.

Јазот до 3 години вклучува некаматоносни и каматоносни јазови со рочности од 1 месец до 3 години.

3. Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)****31.12.2023**

Валута	До 3 години	3 - 5 години	5 - 10 години	Над 10 години	Вкупно
MKD	11.651.488	1.253.103	416.055	681.000	14.001.646
EUR	(11.642.210)	3.667.554	7.748.121	1.229.272	1.002.737
CHF	667.014	60	-	-	667.074
USD	(28.504)	4.026	4.763	4.039	(15.676)
Останати	(135.975)	752	1.549	478	(133.196)

31.12.2022

Валута	До 3 години	3 - 5 години	5 - 10 години	Над 10 години	Вкупно
MKD	9.806.888	2.864.530	1.447.324	677.357	14.796.099
EUR	(12.625.325)	6.062.824	5.926.322	1.231.654	595.475
CHF	11.401	71	21	-	11.493
USD	(1.013.053)	2.896	3.694	2.575	(1.003.888)
Останати	(140.571)	802	1.697	791	(137.281)

б) Анализа на сензитивност на нето-приходи по камати и економски осврт на ризик на каматните стапки во банкарската книга

Анализа на сензитивност на приходи по камата за период од 12 месеци претпоставува ненадеен паралелен пад на каматните стапки за 100 базични поени за MKD, EUR, USD, CHF и други значајни валути. Анализата се базира на претпоставките дека позициите остануваат непроменети. Процена на влијанието на промена на каматните стапки за 100 базични поени на износот на нето-каматните приходи од банкарската книга:

3. Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)**

2023	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
MKD	244.075	121.451	391.353
EUR	8.132	(2.811)	17.890
USD	28.500	22.977	31.128
CHF	5.340	(903)	9.265
Останато	5.848	4.516	6.638

2022	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
MKD	138.099	102.904	184.881
EUR	8.151	(6.287)	27.076
USD	18.744	2.966	27.904
CHF	225	(484)	2.109
Останато	1.706	(318)	6.552

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на краткорочните каматни јазови каде примената на паралелна промена на кривата на принос за 100 базични поени претставува реалистичко и практично сценарио. Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки, додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Негативните вредности за валутите претставуваат позитивен ефект од промена во каматните стапки за 100 базични поени во износот на нето-каматните приходи.

Методот на базична вредност (BPV) е мерка за сензитивност на финансиските инструменти на пазарните каматни стапки, односно промена на бараниот поврат. Базична вредност е мерка на промената на пазарната вредност на сите рочни позиции во случај на претпоставена промена во пазарната каматна стапка со одреден број базични поени, што е изразено во монетарни единици. Методот на базична вредност (BPV) го пресметува ефектот на промените во каматните стапки врз економската вредност на средствата, обврските и вонбилансните ставки на банкарската книшка и ја претставува сегашната вредност на нето идните парични текови и дава сеопфатен преглед на можните долгорочни ефекти од промената на каматната стапка. Методот на базична вредност (BPV) се користи за процена на промената во вредноста на позицијата во случај на промена на пазарните каматни стапки при шесте пропишани паралелни и непаралелни шок-сценарија.

Сценаријата на каматни шокови кои се користат од страна на НЛБ Банка Скопје за оценка на паралелни и непаралелни ризици се следни:

3. Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)**

- Супервизорски стандарден шок – паралелна промена на каматната стапка од +/- 200 базични поени;
- Паралелно (по должината на **крива на принос (YC)**) шок-ап - паралелно зголемување на каматната стапка од 400 базични поени за денарска валута и 200 базични поени за евра и сите други валути;
- Паралелно (според крива на принос (YC)) шок долу – паралелно намалување на каматната стапка од 400 базични поени за денарска валута и 200 базични поени за евра и сите други валути;
- Стипен шок (*Steeper shock*) (кратки стапки надолу и долги стапки нагоре);
- Шок за израмнување (кратки стапки нагоре и долги стапки надолу);
- Шок на кратки стапки;
- Шокови кај кратките каматни стапки.

Во текот на годината највисоките негативни ефекти на вредноста на методот на базична вредност (BPV) движи низ наведените сценарија.

Оценката за влијанието на промената на каматните стапки според сегашното сценарио, врз економската вредност на банкарската позиција:

2023	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	375.838	172.486	739.411
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	2,81%	1,27%	5,48%

2022	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	533.537	396.385	696.697
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	4,34%	3,22%	5,60%

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на Методот на базична вредност (BPV) во текот на годината, вклучувајќи го и негативното сценарио. Сценариото со највисок негативен ефект на стапката на вредност на базичниот поен (паралелно зголемување од 200 бп/400 бп за валута MKD и израмнувачки шок). Со цел да се прикаже подобар преглед на движењето на БПВ во текот на годината, табелата вклучува просечни, минимални и максимални ефекти во износ, како процент од капиталот. Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Пресметките ги земаат предвид алокациите на стабилниот дел од депозитите по видување и други претпоставки на однесување.

Изложеноста на каматни стапки на банкарската книга главно произлегува од инвестиции во кредити со фиксни и променливи каматни стапки и од краткорочни и долгорочни должнички хартии од вредност, како и од депозитите по видување кои имаат најголемо учество во пасивата, и орочените депозити кои бележат пораст во 2023 година.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.3 Ризик од промена во цени на портфолио на хартии од вредност во банкарската книга

Стратегијата на Банката за тргување со финансиски инструменти вклучува насоки за ефективно управување со ризиците поврзани со сопственичките инструменти. Тргување со сопственички хартии од вредност не е дозволено кај подружниците. Дозволени се само брокерски трансакции на берза.

Во услови на инвестиции во сопственички инструменти, Банката има усвоено политика за управување со овие инвестиции, кои се одобрени од Управниот одбор и Надзорниот одбор. Политиките се однесуваат на инвестициската структура на портфолиото, неговото диверзифицирање, следење и мерење на ризиците.

Сметководствената вредност на сопственичкото портфолио во банкарската книга е претставена во белешка 21.

3.3 Ликвиден ризик

Ликвидносен ризик е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни своите обврски за плаќање поврзани со нејзините финансиски обврски кога тие доспеваат и да ги замени средствата кога ќе се повлечат. Тоа е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни сите свои реални и потенцијални плаќања или обврски за давање обезбедување, како и ризик дека Банката не е во состојба да го финансира растот на средствата по разумни цени или само со преголема цена. Последица може да биде неисполнување на обврските за отплата на штедачите и исполнување на обврските за кредитирање.

Постојат два вида ликвидносен ризик:

- финансирање на ликвидносниот ризик е ризикот да не може да се надоместат очекуваните како и неочекуваните тековни и идни одливи на пари и потребите за обезбедување затоа што нема доволно пари. Евентуално, тоа ќе влијае на дневното работење на Банката или на нејзината финансиска положба;
- пазарен ликвидносен ризик е ризик Банката да не може да го продаде средството навреме по разумна цена заради недоволна длабочина на пазарот (недоволна понуда и побарувачка) или нарушувања на пазарот. Пазарниот ризик ја вклучува чувствителноста кон ликвидносната вредност на портфолиото како резултат на промените во важечките корективни фактори и пазарната вредност.

Ликвидносниот ризик се дефинира како важен вид ризик, со кој треба да се управува внимателно. Банката има воспоставена рамка за управување со ликвидносниот ризик што овозможува одржување на ниска толеранција за ликвидносен ризик. Збирот на параметри и ограничувања за ликвидносен ризик се формулира со цел да се управува со ликвидносната позиција во рамките на барањата утврдени од регулаторот. Со одржување на профил на непречено долгорочно доспевање, ограничувајќи ја зависноста од финансирање на големи клиенти и одржувајќи здрав и цврст ликвидносен штит, Банката одржува здрава и стабилна ликвидносна позиција, дури и под сериозно неповолни услови.

Надзорниот одбор ја одобрува Политиката за управување со ликвидносен ризик, која ги истакнува клучните принципи за управување со ликвидноста на Банката. Одборот за средства и обврски добива редовен извештај за ликвидноста и за успешноста во однос на одобрените ограничувања и цели. Одборот за средства и обврски го надгледува развојот на финансиската и ликвидната позиција на Банката и одлучува за прашања поврзани со ликвидносниот ризик.

Толеранцијата кон ликвидносен ризик е ниска, затоа Банката одржува соодветно ниво на ликвидност за да обезбеди доволно средства за намирување на своите обврски во секое време, дури и ако се реализира специфично стрес-сценарио. Банката ја мери и управува со својата ликвидност во три фази:

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

- тековна изложеност и усогласеност со лимитите;
- предвидувачки пристап и стрес-тестирање;
- ликвидност во исклучителни околности.

Целите на следење и управување со ликвидносниот ризик во Банката се следниве:

- обезбедување доволно ниво на ликвидни средства за подмирување на сите обврски на Банката;
- обезбедување адекватни процедури и методи за следење и управување со ликвидноста на Банката;
- обезбедување адекватно контролирано окружување;
- воспоставување систем за регулаторно известување и информирање на Одборот за средства и обврски на Банката и други компетентни тела / регулатор;
- дефинирање на ликвидносни средства и детерминирање адекватен износ на капацитет за контрабалансирање и оптимално управување;
- обезбедување регуларни проекции на идни парични текови и стрес-тестирање на ликвидносен ризик;
- обезбедување усогласеност на оваа политика со апетитот за ризик и Планот за управување со ликвидност во вонредни услови.

Според упатствата од матичното друштво НЛБ д.д., севкупната процена на позицијата на ликвидноста се оценува во Процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) најмалку еднаш годишно. Тој вклучува јасна формална изјава за адекватноста на ликвидноста, поддржана со анализа на исходите на процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP). Банката одржува доволна количина резерви на ликвидност во форма на готовина, хартии од вредност издадени од Владата, странски влади и централната банка и пласмани во банки. Во моменталната ситуација, Банката исто така се обидува да го следи што е можно поблизу долгорочниот тренд на диверзификација како на страна на обврските, така и на страната на средствата од билансот на состојба. Банката редовно изведува стрес-тестови на отпорност со цел да ја тестира стабилноста на ликвидноста и достапноста на резервите на ликвидност во различни стресни ситуации. Покрај тоа, посебно внимание се посветува на следењето и известувањето за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и нето-стабилниот финансиски однос (NSFR), подготвени според упатствата на НЛБ д.д.

Коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) останува висок и стабилен, далеку над минималните барања и внатрешните нивоа на предупредување (272 %). Интерно: мин. 130 %, килибарна ≤ 120 %, црвена: ≤ 110 %. Според составот на коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), главните двигатели што резултираат со висок коефициент на покриеност на ликвидноста (LCR) се:

- висококвалитетните ликвидни средства (HQLA) кои содржат хартии од вредност издадени од Владата и НБРСМ и готовина;
- стабилна депозитна база на небанкарскиот сектор; одливите што може да се случат се главно депозити по видување на небанкарскиот сектор кои се сметаат за прилично стабилни;
- приливите претставуваат претежно висока ликвидна актива на жиро-сметки во најдобрите банки и приливи од редовни кредити на небанкарскиот сектор.

Соодносот на нето-стабилниот финансиски однос (NSFR) беше во рамките на пропишаните нивоа на предупредување и имаше стабилен тренд во даденото пазарно опкружување (165 %). Нето-стабилниот финансиски однос (NSFR) демонстрира силна и стабилна структура на финансирање.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

Главни двигатели што резултираат со висок нето-стабилен финансиски однос (NSFR):

- расположливо стабилно финансирање се претежно депозитите на население, корпоративните депозити и капиталот што претставува расположливо стабилно финансирање;
- барано стабилно финансирање се претежно редовни кредити на домаќинствата и корпоративни кредити.

Почнувајќи од 31 март 2021 година, НЛБ д.д. се подготвува за обратен стрес-тест за ликвидност на Банката. Обратното стрес-тестирање дава дополнителен увид во ризичната позиција на Банката, како и потенцијалните идни менаџерски активности. Резултатите покажуваат колку одливи би требало да се случат и кога за Банката повеќе да не го преживува стресот. Концептот на обратен стрес-тест се заснова на линеарното зголемување на стапките на одлив додека 3-месечниот вишок не падне под 0; во тој момент, Банката повеќе нема доволно ликвидносни резерви за да преживее 3 месеци стрес-период.

Обратниот стрес-тест се базира на неповолно комбинирано сценарио. Во обратниот стрес-тест, сите стапки на одлив се зголемуваат линеарно додека вишокот на ликвидност од 3 месеци не падне под 0 (максималната стапка на одлив за секоја ставка е поставена на 100 %). Во тој момент, Банката повеќе нема доволно ликвидни резерви и приливи за да преживее 3 месеци стрес-период. Стапките на одлив за обратен стрес-тест се пресметуваат за период од 1 недела, 1 месец, 2 месеца и 3 месеци. Резултатите покажуваат колку одливи би требало да се случат и во таква ситуација Банката повеќе да не го преживува стресот (тест за сериозност и времетраење).

Управувањето со ликвидносниот ризик вклучува и подготовка на дополнителни извештаи според барањата на локалниот регулатор. Во согласност со локалната регулатива, Банката го подготви ILAAP (процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност) во 2023 година. Банката во текот на 2023 година редовно го утврдуваше коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), кој е во рамките на законски утврдениот лимит, односно над него. Банката управува со својата позиција на ликвидност (ликвидност во рамки на еден ден) дневно, за период од неколку дена или неколку недели однапред, врз основа на планирањето и следењето на паричните текови. Банката е одговорна за сопствената позиција на ликвидност и ги извршува следниве активности:

- управување со ликвидноста во текот на денот;
- планирање и следење на паричните текови;
- следење и почитување на регулативата за ликвидност на НБРСМ;
- донесување деловни решенија;
- формирање и управување со резервите на ликвидност;
- вршење ликвидносен стрес-тест да се дефинира штит за ликвидноста за непречено функционирање на платниот систем во услови на стрес.

Банката активно управува со ликвидноста во текот на денот, земајќи ги предвид карактеристиките на платните подмирувања за да обезбеди навремено подмирување на обврските во нормални и во стресни околности.

Банката има дефинирано план за управување со ликвидноста во исклучителни околности (План за непредвидени состојби на ликвидност), кој ги утврдува упатствата, и план за активности за препознавање проблеми, барање решенија и справување со исклучителни околности. Исто така, се предвидува воспоставување систем за управување со ликвидноста кој обезбедува одржување на ликвидноста на Банката и ги штити комерцијалните интереси на нејзините клиенти и акционери.

Управувањето со ликвидносниот ризик на Банката е под строг надзор од НЛБ д.д. како матична банка. Известувањето до НЛБ д.д. се врши секојдневно. Банката е одговорна за обезбедување на соодветна ликвидност преку потребните извори на финансирање и нивна соодветна диверзификација и доспевање и со управување со резерви на ликвидност и исполнување на барањата на регулативата за ликвидност. Изложеноста кон ликвидносен ризик редовно се следи и се пријавува до Одборот за средства и обврски.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

Управувањето со резерви на ликвидност

Банката има резерви на ликвидност расположливи за покривање на обврските што доспеваат или може да станат доспеани. Резервите на ликвидност мора да станат достапни за кратко време. Резервите на ликвидност опфаќаат готовина, сметка за порамнување во НБРСМ, депозити по видување и орочени депозити во банки, хартии од вредност издадени од Владата и од НБРСМ и странски државни хартии од вредност. Расположливите резерви на ликвидност се резервите на ликвидност намалени за барањата за задолжителна резерва и заложените средства.

Заложените средства се ограничени депозити по видување во износ од 591.750 илјади денари (2022: 465.946 илјади денари) кои се однесуваат на Резервен гарантен фонд во КИБС, Гарантен фонд во Централен депозитар за хартии од вредност, Ограничен депозит за трансакции со VISA картички и Брокерски капитал.

Капацитетот за контрабалансирање (CBC) се утврдува врз основа на ревидираната методологија за стрес-тестови за ризик на ликвидност. Резултатот од стрес-тестот идентификува вишок/дефицит на ликвидност во периодот на преживување од 3 месеци, користејќи го комбинираното сценарио за неповолен стрес.

Расположливите средства за исполнување на сите обврски вклучуваат готовина, средства во НБРСМ, инвестиции во хартии од вредност, кредити и побарувања од банки и кредити и побарувања од други комитенти. Банката, исто така, ќе може да ги исполни неочекуваните нето-одливи на пари со продажба на хартии од вредност и изнаоѓање на дополнителни извори на финансирање, како што се пазари за обезбедување на средства.

При утврдување на јазот помеѓу финансиските обврски и финансиските средства во рочниот блок за достасување до еден месец, потребно е да се биде свесен за фактот дека финансиските обврски вклучуваат вкупни депозити по видување, како и дека Банката дополнително ја пресметува стабилноста на депозитите по видување при обезбедување усогласеност со прописите на централната банка. За да се обезбеди ликвидност на Банката, и врз основа на нејзиниот пристап кон ризик, во претходните години Банката состави значителен износ на висококвалитетни ликвидни инвестиции, главно државни хартии од вредност.

3.3.1 Процес на управување со ликвидносен ризик

Процесот на управување со ликвидносниот ризик на Банката, којшто се спроведува во Банката и се следи од Секторот за ризици, евалуација и контрола и Секторот за финансиски пазари и средства, вклучува:

- утврдување на интерните стапки на ликвидност и нивно редовно пресметување и следење;
- дефинирање на границите и нивоата на предупредување на индивидуалните избрани интерни стапки на ликвидност;
- следење на трендовите во избраните интерни стапки на ликвидност;
- пресметување на резултатот на ликвидност;
- изготвување план за паричен тек со преостаната рочност;
- следење на дневните податоци;
- дневно следење на коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR);
- следење на предвремените повлекувања на депозити;
- месечна пресметка на ликвидносните стапки за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и нето-стабилен финансиски однос (NSFR);
- следење на оптоварувањето на средствата;
- изведување сценарија за да се види како ненадејната и неочекувана реализација на одливот ќе влијае на стапките на ликвидност: коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и нето-стабилен финансиски однос (NSFR);
- подготовка на интрадневни стрес-тестови за ликвидност;
- следење на стабилноста на депозитите по видување;

3. Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)****3.3.3 Недериватни парични текови (продолжува)**

- подготовка на стрес-тестови за ликвидност и проекции за ликвидност на идните парични текови според буџетот и во стресни околности.

Следењето и известувањето се во форма на мерење на паричен тек и проекции за следниот ден, недела и месец соодветно, бидејќи овие се клучните периоди за управување со ликвидноста. Почетна точка за овие планирања е анализата на договорната достасаност на финансиските обврски и очекуваната наплата на финансиските средства.

Секторот за ризици, евалуација и контрола исто така ги следи неусогласените среднорочни средства, нивото, типот и искористеноста на пречекорувањата и влијанието на потенцијалните и преземени обврски како што се акредитивите и гаранциите.

3.3.2 Пристап на финансирање

Изворите на ликвидност редовно се разгледуваат од службата во рамки на Секторот за ризици, евалуација и контрола за да се одржи широка разновидност според валута, географска секторизација, добавувач, производ и услови.

3.3.3 Недериватни парични текови

Табелата подолу ги претставува одливите на парични текови на Банката на недериватните финансиски обврски според преостанатата договорна рочност на датумот на Извештајот за финансиската состојба. Износите кои се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови, а Банката управува со ликвидносните ризици врз основа на очекуваните недисконтирани текови на парични средства. При утврдување на паричниот тек за инструменти со променлива стапка, Банката ја користи моменталната каматна стапка. Во извештајот за ликвидносен ризик се вклучени и останатите обврски како оние според МСС 19.

31.12.2023	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	-	-	22.021	6.956	28.977
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	395.293	-	-	-	-	395.293
- кредити од банки	76.943	74.976	486.302	1.575.798	667.078	2.881.097
- депозити на коминтенти	75.522.816	1.294.779	6.243.896	9.927.184	-	92.988.675
- кредити од други комитенти	810	720	2.291	2.119	-	5.940
- субординирани обврски	-	-	182.521	1.270.753	1.793.352	3.246.626
- останати финансиски обврски	1.247.053	151	104.586	12.450	40.787	1.405.027
- обврски по наеми	18.619	9.876	36.505	86.566	11.471	163.037
Потенцијални обврски кредитно ризични	5.389.508	-	-	-	-	5.389.508
Нефинансиски гаранции	106.210	72.684	683.440	800.934	595.735	2.259.003
Вкупно	82.757.252	1.453.186	7.739.541	13.697.825	3.115.379	108.763.183
Вкупно финансиски средства	27.478.622	8.036.831	17.795.621	35.402.974	26.033.059	114.747.107

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

3.3.3 Недериватни парични текови (продолжува)

31.12.2022	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	-	-	8.670	3.716	12.386
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	349.479	-	-	-	-	349.479
- кредити од банки	77.125	66.729	331.370	1.104.610	533.413	2.113.247
- депозити на комитенти	74.848.851	1.919.585	7.180.025	6.230.635	-	90.179.096
- кредити од други комитенти	1.549	1.184	3.909	5.370	-	12.012
- субординирани обврски	-	-	158.317	1.149.186	2.334.883	3.642.386
- останати финансиски обврски	1.229.855	7	82.138	8.075	26.857	1.346.932
- обврски по наеми	22.113	12.297	51.144	83.470	3.964	172.988
Потенцијални обврски кредитно ризични	284.843	489.602	1.987.875	2.190.000	47.209	4.999.529
Нефинансиски гаранции	219.384	106.836	365.351	687.819	643.859	2.023.249
Вкупно	77.033.199	2.596.240	10.160.129	11.467.835	3.593.901	104.851.304
Вкупно финансиски средства	24.044.262	4.368.292	22.191.544	35.504.460	24.953.382	111.061.940

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

3.3.4 Анализа на Извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност

31.12.2023	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	16.737.430	-	16.737.430
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	1.665.499	2.728.427	4.393.926
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност			
- должнички хартии од вредност	7.677.032	5.344.304	13.021.336
- кредити на и побарувања од банки	3.980.152	384	3.980.536
- кредити на и побарувања од комитенти	21.589.109	53.341.347	74.930.456
- останати финансиски средства	1.661.837	21.586	1.683.423
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	52.092	-	52.092
Вложувања во придружени друштва (евидентирани по методот на главнина)	-	45.621	45.621
Вложување во недвижности	-	91.851	91.851
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	1.942.483	1.942.483
Нематеријални средства	-	226.498	226.498
Останати средства	74.272	-	74.272
Вкупно средства	53.437.423	63.742.501	117.179.924
Обврски			
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	28.977	28.977
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност			
- депозити на банки	395.293	-	395.293
- депозити на други комитенти	82.913.854	9.472.322	92.386.176
- обврски по кредити	598.652	2.158.755	2.757.407
- субординирани обврски	1.808	2.086.797	2.088.605
- останати финансиски обврски	1.416.790	151.274	1.568.064
Резервирања	248.517	144.061	392.578
Обврски за данок на добивка	99.670	-	99.670
Обврски за одложен данок	-	53.733	53.733
Останати обврски	179.193	-	179.193
Вкупно обврски	85.853.777	14.095.919	99.949.696
НЕТО	(32.416.354)	49.646.582	17.230.228

3. Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвиден ризик (продолжува)

3.3.4 Анализа на Извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност (продолжува)

31.12.2022	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	18,068,674	-	18,068,674
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	2,445,090	2,589,329	5,034,419
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност			
- должнички хартии од вредност	5,665,652	6,834,730	12,500,382
- кредити на и побарувања од банки	1,487,830	13,766	1,501,596
- кредити на и побарувања од комитенти	21,112,148	51,001,254	72,113,402
- останати финансиски средства	1,824,706	18,761	1,843,467
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	247,481	-	247,481
Вложување во недвижности	-	15,997	15,997
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	95,975	95,975
Нематеријални средства	-	2,013,712	2,013,712
Побарувања за данок на добивка	-	294,420	294,420
Останати средства	73,890	-	73,890
Вкупно средства	50,925,471	62,877,944	113,803,415
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	-	12,386	12,386
- депозити на банки	349,479	-	349,479
- депозити на други комитенти	83,906,974	6,151,949	90,058,923
- обврски по кредити	470,656	1,624,878	2,095,534
- субординирани обврски	1,638	2,762,162	2,763,800
- останати финансиски обврски	1,397,555	122,365	1,519,920
Резервирања	216,836	150,784	367,620
Обврски за данок на добивка	28,493	-	28,493
Обврски за одложен данок	-	90,039	90,039
Останати обврски	143,678	-	143,678
Вкупно обврски	86,515,309	10,914,563	97,429,872
НЕТО	(35,589,838)	51,963,381	16,373,543

3. Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици

3.4.1 Оперативен ризик

При преземање на оперативни ризици, Банката ги следи упатствата дека ваквите ризици не можат материјално да влијаат врз нејзиното работење и според тоа, апетитот за оперативни ризици е низок до умерен. Банката има воспоставено систем на собирање штетни настани, идентификација, процена и управување со оперативни ризици, со цел да обезбеди квалитетно управување со оперативните ризици.

Банката ги следи оперативните лимити на нето-загуба изразени како вредност која произлегува од реализиран штетен настан кој Банката го толерира во нејзиното работење. Лимитите се поставени на ниво на Банка и на ниво на бизнис-линија. Ако збирот на нето-загубата го надмине прагот на толеранција, потребен е посебен третман во случај на големи штетни настани и, доколку е потребно, се вклучуваат дополнителни мерки за спречување или ублажување на исти или слични штетни настани. Исто така, дефинирана е критична граница на штетни настани, што во случај на надминување бара процена на можното зголемување на капитал за оперативниот ризик во рамките на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и други можни мерки за управување со ризик. Покрај тоа, Банката не дозволува одредени ризици во своето работење - за нив е дефиниран т.н. нулта точка на толеранција. За следење на некои поважни клучни индикатори на ризик, Банката разви систем за рано предупредување, кој може да покаже зголемување на оперативниот ризик. Со цел да се следат одредени важни ризици што може да укажуваат на зголемен оперативен ризик како индикатор за рано предупредување, Банката разви специфична Методологија за мониторинг на клучни индикатори на ризик. Ваквите ризици периодично се следат во различни деловни области, а резултатите се дискутираат на Комисијата за оперативен ризик. Комисијата за оперативен ризик беше прогласена за највисок орган во областа на управување со оперативен ризик. Главната задача на споменатиот орган е да разговара за најзначајните оперативни ризици и штетни настани и да го следи и поддржува ефикасното управување со оперативните ризици, вклучувајќи го и нивното ублажување. Банката усвои релевантни документи кои редовно се ажурираат и коишто се во согласност со НЛБ-стандардите и со развојот на управувањето со оперативниот ризик. Целата Банка користи унифицирана софтверска поддршка, која исто така редовно се надградува.

Во Банката, пријавената нето-загуба што настанала како резултат на штетни настани во 2023 година е пониска од претходната година и претставува мал дел од капиталните барања за оперативен ризик. Општо, значително внимание се посветува на пријавување на штетни настани, мерки за нивно ублажување и дефинирање на оперативни ризици во сите сегменти. За соодветно и побрзо третирање на големи штетни настани, Банката воведо ескалациска скала за известување за штетни настани на највисоките нивоа на одлучување во Банката и на Надзорниот одбор на Банката. Дополнително внимание се посветува на известување за потенцијални загуби со цел да се подобрат интерните контроли, а со тоа да се минимизираат тие и слични настани. Понатаму, воспоставена е методологија за следење, анализа и известување на клучните индикатори за ризик, што служи како систем за рано предупредување. Целта е да се подобрат деловните и процесите за поддршка, како и да се овозможи брз одговор.

Преку сеопфатна идентификација на оперативните ризици, можните идни загуби се идентификуваат, проценуваат и соодветно управуваат. Со најголемите оперативни ризици се управува активно преку преземените мерки за нивно намалување. Профилот на оперативен ризик се подготвува еднаш годишно, врз основа на идентификација на оперативниот ризик. Посебен акцент се става на најактуелните ризици, меѓу кои особено се оние со мала веројатност за појава и многу големо потенцијално финансиско влијание. За таа цел, Банката разви методологија за стрес-тестирање на оперативниот ризик. Методологијата е комбинација на моделирање на податоци за штетни настани и анализа на сценарија за исклучителни, но веродостојни настани. Анализа на сценаријата се прави врз основа на искуство и знаење на експерти од различни критични области.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)

3.4.1 Оперативен ризик (продолжува)

Исто така, Банката врши годишна проценка на ризикот од користење на услуги од надворешни лица. Користење на услуги од надворешни лица значи аранжман во која било форма помеѓу Банката и давател на услуги со кои тој давател на услуги го извршува процесот, услугата или активноста што инаку би ја презела Банката.

Банката има холистичка рамка за управување со ризици на ниво на институција која се протега низ сите деловни линии и интерни единици и треба да содржи идентификација, проценка и управување со ризиците од аранжмани со трети страни на кои тие се или може да бидат изложени, така што одлуките за користење на услуги од надворешни лица да се засноваат на квалитетна информација и дека се спроведуваат мерки за управување со овие ризици. Правилната проценка на ризикот и спроведувањето на клучните мерки за управување со ризикот се основа за успешно и ефикасно спроведување на активностите на Банката.

Капиталните барања за оперативен ризик во Банката се пресметуваат користејќи стандардизирајќи пристап, што значи дека постигнатите финансиски резултати се делат во осум деловни линии.

3.4.2 Управување со деловен континуитет

Во Банката е воспоставен сеопфатен процес за Управување со деловниот континуитет кој на организацијата и овозможува идентификација на потенцијалните закани и поставува услови за стабилни деловни процеси.

План за континуитет со работењето или ПКР претставува документирана збирка на податоци, упатства, процеси и задачи кои Банката ги подготвува и изработува за непосредна примена во случаи на настанување на кризна ситуација.

Согласно годишниот план направена е анализа на ризиците за управување со деловниот континуитет за 2023 година каде се ревидирани сценарија за планови за деловен континуитет. Успешно е направено годишно тестирање на ИТ резервна локација во Неготино и отпочната е годишната анализа на деловното влијание (BIA).

Знаењето (Know-how) и методологиите се пренесени од НЛБ д.д. за кои се донесени соодветни документи кои се во согласност со стандардите на НЛБ д.д. и ревидирани во согласност со развојот на управувањето со деловниот континуитет.

За поефикасно функционирање на системот за управување со деловниот континуитет, секоја година се обезбедуваат обуки и посети од НЛБ д.д.. Во 2023 година, НЛБ д.д. спроведе работилница за главните координатори на плановите за деловен континуитет.

3.4.3 Управување со останати видови нефинансиски ризици – капитален ризик, стратегиски ризик, репутациски ризик и ризик на профитабилност

Ризиците што не се вклучени во пресметката на капиталните барања според регулаторниот пристап, но имаат или може да имаат значајно влијание врз профилот на ризик на Банката, редовно се проценуваат, следат и управуваат. Покрај тоа, тие се интегрираат во процесот на проценка на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

Банката воспостави интерни методологии за идентификување и проценка на специфични видови ризик, кои се однесуваат на деловниот модел на Банката или кои произлегуваат од други надворешни околности. Ако одреден ризик се проценува како материјално значаен ризик, се применуваат релевантни еднократни мерки за спречување и за ублажување, вклучувајќи и редовно следење на нивната ефикасност. Врз основа на ова, се разгледуваат и интерните барања за капитал, како дел од процесот на проценка на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

3. Управување со ризици (продолжува)**3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)****3.4.4 Вонбилансна евиденција****а) Гаранции, акредитиви и лимити**

Банката издава банкарски гаранции и акредитиви во име на своите комитенти на трети лица. Истекувањата на роковите на кои се издадени не се концентрирани во еден период.

Следната табела ги покажува договорните износи на преземените обврски на Банката по категории:

	2023	2022
Гаранции		
- во МКД	6.057.331	6.103.783
- во странска валута	1.767.379	2.357.578
Акредитиви		
- во странска валута	1.490.363	794.516
Лимити на сметки и картички	3.930.421	4.210.767
Други потенцијални обврски	4.977.560	-
Вкупно	18.223.054	13.466.644
Намалено за: посебна резерва (белешка 42)	(326.670)	(280.737)
Вкупно	17.896.384	13.185.907

Овие потенцијални обврски имаат вонбилансен кредитен ризик, бидејќи само надоместоците и исправките за потенцијални загуби се признаваат во Извештајот за финансиска состојба, сè додека обврските не се исполнат или истечат. Голем број од потенцијалните обврски ќе истечат без да бидат целосно или делумно повлечени. Поради тоа, износите не претставуваат очекуван иден паричен тек.

Ставката „Други потенцијални обврски“ на 31.12.2023 година ја опфаќа изложеноста за Преземени обврски за кредитирање со низок ризик (отповиклив лимит) во износ од 4.98 милиони денари.

б) Анализа на дериватните финансиски инструменти по номинална вредност

	2023		2022	
	Средства	Обврски	Средства	Обврски
Дериватни средства и обврски за управување со други ризици	1.931	2.875	283	2.048
Вкупно	1.931	2.875	283	2.048

Дериватните финансиски инструменти прикажани во табелата погоре се краткорочни. Објективните вредности на дериватните финансиски инструменти се прикажани во белешка 7.

3. Управување со ризици (продолжува)**3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)****3.4.4 Вонбилансна евиденција (продолжува)****в) Капитални обврски**

	2023	2022
Капитални обврски за набавка на:		
- недвижности и опрема	5.784	9.547
- нематеријални средства	4.390	-
Вкупно	10.174	9.547

г) Комисионо работење

Средствата што се управуваат во име на трети лица се водат одделно од средствата на Банката. Приходот и трошоците што произлегуваат од овие средства се наплатуваат од соодветните средства и Банката нема обврска во врска со овие трансакции. Банката наплаќа надоместоци за своите услуги.

	2023	2022
Бруто износ на обврски управувани во име на трети лица	50.420.038	53.304.432
Провизија од активностите	33.556	34.421

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства и обврски

МСФИ 13 ја одредува хиерархијата на техниките за вреднување во зависност од тоа дали влезните податоци кои се користат при вреднувањето се познати или не. Овие два вида влезни податоци ја претставуваат следната хиерархија на објективна вредност:

- **Ниво 1** – објективната вредност е определена од котираните цени (непроменети) на активните пазари за идентични средства и обврски. Во Ниво 1 се вклучени државните обврзници и благајнички записи со кои се тргува на меѓубанкарски пазар и сопственички хартии од вредност со кои се тргува на Македонската берза, кои имаат податоци за котираните цени. Кога средството или обврската може да се разменува на повеќе активни пазари, мора да се утврди главниот пазар за средството или обврската. Во отсуство на главен пазар, мора да се утврди најповолниот пазар за средството или обврската.
- **Ниво 2** – објективната вредност се утврдува со користење на техники за вреднување кои вклучуваат влезни податоци од активните пазари (влезните податоци директно или индиректно може да се потврдат на активен пазар, на пример: котираните цени на активните пазари за слични финансиски инструменти или кој било значаен инпут во моделот за утврдување на објективната вредност што може да се потврди и да се следи на активен пазар). Ниво 2 опфаќа деривативни средства и обврски за управување со ризик (Fx forward и Fx swap), сопственички инструменти издадени од VISA Inc USA, вложување во недвижности и финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Билансот на успех.
- **Ниво 3** – Техника за вреднување каде влезните податоци не се засновани на мерливи пазарните податоци. Немерливите влезни податоци се користат до степен кога релевантните набљудуваните влезни податоци се достапни. Немерливите влезни податоци мора да ги одразуваат претпоставките што учесниците на пазарот би ги користеле за одредување на цените на средството или обврската. Ниво 3 ги опфаќа сопственичките инструменти издадени од SWIFT SCRL Белгија и Клириншка куќа Клириншки интербанкарски систем АД Скопје (КИБС).

3. Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 1 во Ниво 2 кога хартијата од вредност е исклучена од активниот пазар, но може да се користат техники за вреднување кои вклучуваат котирани цени од активни пазари за слични финансиски инструменти, или кој било значаен инпут во моделот за да се одреди објективната вредност, кој може да се потврди и е достапен на активен пазар.

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 1 во Ниво 3 кога хартијата од вредност е исклучена од активниот пазар и може да се користат само техники за вреднување кои вклучуваат инпути кои не можат директно или индиректно да се потврдат и не се достапни на активниот пазар или врз основа на техники за вреднување.

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 2 во Ниво 1 кога хартијата од вредност е вклучена на активниот пазар.

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 2 во Ниво 3 кога техниките за вреднување кои вклучуваат котирани цени од активни пазари за слични финансиски инструменти, или кој било значаен инпут во моделот за одредување на објективната вредност не може да се потврдат и не се достапни на активниот пазар.

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 3 во Ниво 1 кога хартијата од вредност е вклучена на активниот пазар.

Сопственичките и должничките хартии од вредност ќе бидат трансферирани од Ниво 3 во Ниво 2 кога може да се користат техники за вреднување кои вклучуваат котирани цени од активни пазари за слични финансиски инструменти, или кој било значаен инпут во моделот за одредување на објективната вредност може да се потврди и е достапен на активен пазар.

Во 2023 година нема трансфери меѓу нивоата.

Квантитативните информации за класификација на финансиските средства и обврски според нивоата на нивната објективна вредност се прикажани во следните табели.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

а) Финансиски и нефинансиски средства и обврски мерени по објективна вредност во Извештајот за финансиска состојба

31.12.2023	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства				
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	2,647,677	1,603,267	-	4,250,944
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	-	107,974	35,008	142,982
Деривати - средства	-	1,931	-	1,931
Финансиски обврски				
Деривати - обврски	-	2,875	-	2,875
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	28,977	-	28,977
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	91,851	-	91,851
31.12.2022	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства				
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	4,908,087	-	-	4,908,087
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	-	92,005	34,327	126,332
Деривати - средства	-	283	-	283
Финансиски обврски				
Деривати - обврски	-	2,048	-	2,048
Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку биланс на успех	-	12,386	-	12,386
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	95,975	-	95,975

3. Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)****б) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 2 според хиерархијата на објективна вредност**

Финансиските инструменти во Ниво 2 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат вложувања во недвижности, финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Билансот на успех, деривати (FX forward и FX swap) и сопственички инструменти издадени од VISA Inc USA.

Објективните вредности на дериватите се утврдуваат со помош на моделот за дисконтирање на паричните текови, врз основа на безризична крива на принос.

Вложувањата во недвижности се вреднуваат со употреба на приходен метод, каде се проценува сегашната вредност на идните очекувани приноси. При вреднување на вложувања во недвижности, се користат просечните наемнини на слични локации и стапките на капитализација, како што се: принос без ризик, премија за ризик, премија за ликвидност, премија за ризик за управување со инвестиција и премија за ризик за заштита на капиталот. Кириите на слични локации се генерираат од разни извори, како што се податоци од наемодавателот и наемопримателот, веб-бази на податоци и сопствени бази на податоци. Банката на располагање има видливи податоци за вложувањата во недвижности при нивната продажба.

в) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 3 според хиерархијата на објективна вредност

Финансиските инструменти во Ниво 3 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат сопственички инструменти издадени од SWIFT SCRL Белгија и Клириншка куќа Клириншки интербанкарски систем АД Скопје (КИБС).

Усогласување на движењата во текот на годината во објективните вредности мерени во Ниво 3

	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Вкупно средства
Состојба на 1 јануари 2023	34,327	34,327
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	681	681
Трансфер од ниво 3	-	-
Состојба на 31 декември 2022	35,008	35,008
Состојба на 1 јануари 2022	34,322	34,322
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	(5)	(5)
Трансфер од ниво 3	-	-
Состојба на 31 декември 2023	34,327	34,327

3. Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

г) Објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност во финансиските извештаи

Финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност

Табелата подолу ги резимира сметководствените и објективните вредности на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот за финансиската состојба на Банката не се презентирани по објективна вредност.

	31.12.2023		31.12.2022	
	Сметководствена вредност	Објективна вредност	Сметководствена вредност	Објективна вредност
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	13.021.336	12.589.600	12.500.382	12.293.292
- кредити на и побарувања од банки	3.980.536	3.974.743	1.501.596	1.500.989
- кредити на и побарувања од комитенти	74.930.456	72.927.844	72.113.402	71.066.216
- останати финансиски средства	1.683.423	1.683.423	1.843.467	1.843.467
Финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	395.293	395.293	349.479	349.479
- кредити од банки	2.751.498	2.728.458	2.083.596	2.052.910
- депозити на други комитенти	92.386.176	92.232.477	90.058.923	89.964.200
- кредити од други комитенти	5.909	5.752	11.938	11.496
- субординирани обврски	2.088.605	1.699.995	2.763.800	1.978.714
- останати финансиски обврски	1.568.064	1.568.064	1.519.920	1.519.920

Објективната вредност е износ за кој средството би се продало, односно износ кој треба да се плати за пренос на обврска во вообичаена трансакција помеѓу учесниците на пазарот на датумот на мерењето. Мерењето на објективната вредност е врз основа на претпоставката дека трансакцијата да се продаде средството или пренесе обврската се случува на:

- активниот пазар за средството или обврската, или
- во отсуство на основниот пазар, на најповолниот пазар за средството или обврската.

Главниот или најповолниот пазар мора да бидат достапни за Банката.

Објективната вредност на средството или обврската се мери со користење на претпоставката дека учесниците на пазарот при одредување на цената на средството или обврската, дејствуваат за нивниот најдобар економски интерес.

Следниве методи и претпоставки беа употребени за да се процени објективната вредност:

Кредити и побарувања од банки

Кредитите и побарувањата од банки ги вклучуваат меѓубанкарските пласмани.

Објективна вредност на депозитите орочени преку ноќ е нивната сметководствена вредност. Проценетата објективна вредност на депозитите со фиксна камата е базирана на

3. Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

дисконтираниот паричен тек, користејќи ја преовладувачката каматна стапка на пазарот на пари за долгови со сличен кредитен ризик и резидуална рочност.

Проценетата објективна вредност на другите кредити и побарувања од банки го претставува дисконтираниот износ на проценетите идни парични текови што се очекува да бидат примени. Очекуваните парични текови се дисконтираат по тековните пазарни стапки за да се утврди објективната вредност.

Кредити и побарувања од други комитенти

Кредитите и побарувањата од други комитенти се намалени за исправките на вредност. Проценетата објективна вредност на кредитите и побарувањата претставува дисконтиран износ на идните парични текови кои се очекуваат да бидат примени. Очекуваните парични текови се дисконтираат со примена на тековните пазарни каматни стапки за да се определи објективната вредност.

Депозити на банки и комитенти, останати депозити, обврски по кредити и субординирани обврски

Објективната вредност на каматоносните финансиски обврски е проценета со дисконтирање на идните парични текови со примена на расположливи стапки за обврски со слични услови и резидуална рочност.

Проценетата објективна вредност на депозитите без рочност, кои ги вклучуваат и некаматоносните депозити, претставува износ кој треба да се исплати по видување.

Објективната вредност на орочените депозити со варијабилни каматни стапки се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

Субординираните обврски носат варијабилни каматни стапки и нивната објективна вредност се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)

Хиерархија на објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат според објективна вредност во финансиските извештаи

31.12.2023	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	1.019.624	11.569.976	-	12.589.600
- кредити на и побарувања од банки	-	3.974.743	-	3.974.743
- кредити на и побарувања од комитенти	-	-	72.927.844	72.927.844
- останати финансиски средства	-	1.683.423	-	1.683.423
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	-	395.293	-	395.293
- депозити на други комитенти	-	92.232.477	-	92.232.477
- обврски по кредити	-	2.734.210	-	2.734.210
- субординирани обврски	-	1.699.995	-	1.699.995
- останати финансиски обврски	-	1.568.064	-	1.568.064

31.12.2022	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	-	12.293.292	-	12.293.292
- кредити на и побарувања од банки	-	1.500.989	-	1.500.989
- кредити на и побарувања од комитенти	-	-	71.066.216	71.066.216
- останати финансиски средства	-	1.843.467	-	1.843.467
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	-	349.479	-	349.479
- депозити на други комитенти	-	89.964.200	-	89.964.200
- обврски по кредити	-	2.064.406	-	2.064.406
- субординирани обврски	-	1.978.714	-	1.978.714
- останати финансиски обврски	-	1.519.920	-	1.519.920

Во 2023 и 2022 година нема трансфери помеѓу нивоата.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот

Целите на Банката при управување со капиталот, кој е поширок концепт од прикажаниот „капитал“ во Извештајот за финансиската состојба, се:

- да се усогласи со капиталните барања поставени од регулаторот;
- да ја заштити способноста на Банката за одржување континуитет во работењето за да може да продолжи да дава принос на акционерите и останатите заинтересирани страни; и
- да одржи силна капитална основа за да го поддржи развојот на својот бизнис.

Капиталната адекватност и користењето на пропишаниот капитал се следат на месечна основа од менаџментот на Банката, применувајќи техники кои се базирани на насоките развиени од НБРСМ за целите на супервизијата. Бараните информации се доставуваат до НБРСМ на месечна основа.

НБРМ бара секоја банка или групација на банки да има минимално ниво на потребен капитал од 310.000.000 денари, да ги исполни потребните капитални браници и индикаторот за вкупниот капитал во однос на средството пондерирана според ризикот да биде на или над нивото на прилагодениот минимум од 8%.

Согласно со Законот за банки, банките се должни да одржуваат:

- (СЕТ1 стапка) = СЕТ1 капитал / РПА = мин. 4,5 %;
- (Tier1 стапка) = Tier1 капитал / РПА = мин. 6 % и
- Вкупна стапка на адекватност на капиталот = Сопствени средства / РПА = мин. 8 %.
- капиталните бафери како што се: бафери за зачувување на капиталот (2,5%), контрацикличен капитален бафер (2,5%), капитален бафер за системски важни банки (од 1% - 3,5%) и системски ризичен капитал (од 1% - 3%).

СЕТ - редовен основен капитал

РПА - ризично пондерирана актива

Tier1 – основен капитал

Врз основа на супервизорската проценка на профилот на ризик на Банката, НБРСМ утврдила потреба од капитал од 3,25 процентни поени (претходно 3,25 процентни поени) над минималното законски утврдено ниво на адекватност на капиталот, така што Банката во 2023 година е обврзана да ја одржува адекватноста на капиталот стапка на повисоко ниво од 11,25%, не вклучувајќи ги капиталните бафери.

Почнувајќи од јануари 2023 година, Банката треба да го исполни потребниот капитал над минималното определено ниво на стапката на адекватност на капиталот со заедничкиот капитал од ниво I (претходно, потребниот капитал можеше да го исполни со кој било квалитет на капиталот, односно која било компонента на сопствени средства).

Дополнително, банката е обврзана да ги одржува капиталните бафери, како што се:

- заштитен слој за зачувување на капиталот дефиниран како 2,5 % од ризично пондерираната актива;
- капитален тампон од системски важна банка, со стапка од 2% (претходно 2%) од активата пондерирана според ризиците (Банката треба да ја постигне и одржува оваа стапка на капитален тампон од 31 Март 2023 година.)
- тампон за системски ризичен капитал моментално не е применлив за Банката
- контрацикличен капитален тампон од 0,5% (од 1 Август 2023 година).

Банката треба да постигне и одржи стапка на адекватност на капиталот од 16,25% од 1 Август 2023 година.

3. Управување со ризици (продолжува)**3.6 Управување со капиталот (продолжува)**

Пропишаниот капитал на Банката е поделен во два дела:

- Ниво 1: Редовен основен капитал (капитални инструменти, премија на капитални инструменти, задолжителна општа резерва, задржана нераспределена добивка која што не е оптоварена со какви било идни обврски, тековна добивка или добивка на крајот на годината и збирна сеопфатна добивка според барањата на НБРСМ) и Додатен основен капитал (капитални инструменти, премија од продажба на капитални инструменти, коригирани за регулаторните усогласувања според барањата на НБРСМ);
- Ниво 2: се состои од капитални инструменти и субординирани заеми и премијата од продажба на капиталните инструменти, корегирани за регулаторните прилагодувања според насоките од НБРСМ. Салдото и вонбилансните побарувања се распределуваат на соодветни категории на изложеност и им се дава соодветна тежина на ризик во зависност степенот на кредитниот квалитет на должникот или побарувањата, земајќи го предвид влијанието на инструментите за кредитна заштита.

SREP барања		2023	2022
Столб 1 (P1)	CET 1	4,50%	4,50%
	Ниво 1	6,00%	6,00%
	Вкупно капитал	8,00%	8,00%
Столб 2 (P2R)	Вкупно капитал	3,25%	3,25%
Вкупно SREP потребен капитал (TSCR)	CET 1	7,75%	0,00%
	Ниво 1	9,25%	0,00%
	Вкупно капитал	11,25%	11,25%
Барања за комбиниран заштитен слој (CBR)			
Заштитен слој за зачувување на капиталот	CET 1	2,50%	2,50%
Заштитен слој на капиталот за системски значајни банки	CET 1	2,00%	2,00%
Противцикличен заштитен слој на капиталот	CET 1	0,50%	0,00%
Системски заштитен слој	CET 1	0,00%	0,00%
Вкупни капитални барања (OCR)=MDA праг	CET 1	12,75%	9,00%
	Ниво 1	14,25%	10,50%
	Вкупно капитал	16,25%	15,75%
	Вкупно капитал + менаџмент бафер	16,75%	16,25%

*Вкупната стапка потребен капитал е според апетитот за ризик на банката

Активата пондерирана за кредитен ризик претставува збир од пондерираните износи на сите билансни и вонбилансни изложености. Сите средства се класифицираат во неколку категории на изложеност и дадени се пондери за ризик според нивото на кредитен квалитет на должникот или изложеноста, земајќи ги предвид ефектите на соодветниот колатерал.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот (продолжува)

Актива пондерирана за валутен ризик е збир на апсолутниот износ на нето-позицијата на Банката во злато и збирната девизна позиција.

Збирната девизна позиција на Банката ги вклучува девизните средства и обврски. Нето-спот и нето-форвард девизна позиција класифицирани како В, Г и Д ризични категории се известуваат на нето-основа, односно намалени за какви било загуби поради оштетување/посебна резерва. Банката го користи стандардизираниот пристап за утврдување на потребниот капитал за оперативниот ризик, што значи го дели постигнатиот финансиски резултат во осум деловни линии.

Табелата прикажана во продолжение го резимира составот на пропишаниот капитал и показателите на Банката за годините кои завршуваат на 31 декември. Адекватноста на капиталот е пресметана врз основа на статутарните финансиски извештаи во согласност со регулативата на НБРСМ. За време на овие две години, Банката се придржува до сите пропишани капитални барања.

	31.12.2023	31.12.2022
Капитални инструменти CET 1	854.136	854.136
Премија на капитални инструменти CET 1	2.274.484	2.274.484
Задолжителна општа резерва	8.705.956	7.785.882
Задржана нераспределена добивка	2.650.308	2.235.666
Кумулативна останата сеопфатна добивка	8.394	(42.375)
(-) Нематеријални средства	(26.960)	(50.815)
Ниво 1 капитал	14.466.318	13.056.978
Дополнителен основен капитал ниво 1 (AT1)	-	-
Ниво 1 капитал	14.466.318	13.056.978
Ниво 2 капитал	2.087.498	2.427.129
Вкупен капитал (Сопствени средства)	16.553.816	15.484.107
Ризично пондерирана актива за кредитен ризик	78.319.776	77.002.033
Ризично пондерирана актива за пазарен ризик	719.840	560.142
Ризично пондерирана актива за оперативен ризик	8.549.137	7.732.353
Ризично пондерирана актива ризик од договорна страна	41.646	8.582
Вкупна ризично пондерирана актива (РПА)	87.630.399	85.303.110
Стапка на редовен основен капитал	16,51%	15,31%
Стапка на основен капитал	16,51%	15,31%
Вкупна стапка на адекватност на капиталот	18,89%	18,15%

Со цел исполнување на бараната стапка на капитална адекватност на локално ниво (16,25 %) и на ниво на НЛБ Групација (16,75 % со вклучен додаток од 50 базични поени како интерес менаџмент-додаток)и Ризичниот апетит на Банката, Надзорниот одбор на Банката одлучи, а по претходно добиена согласност од НБРСМ, дел од добивката по оданочување остварена во периодот од 1 јануари до 31 декември 2023 година во согласност со регулативата на НБРСМ, во износ од 965.555 илјади денари, да се вклучи во пресметката на редовен основен капитал (CET1) со датум 31 декември 2023 година. Износот кој е вклучен во пресметката на редовниот основен капитал (CET1) е ограничен за распределба (исплата) на акционерите во иднина и треба да се потврди на годишното Собрание на акционери на Банката.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.7 Известувања по сегменти

Известувањето по сегменти е презентирano во согласност со стратегијата базирана на нов модел за мерење на профитабилноста имплементирана во сите НЛБ-подружници. Сегментите на Банката се деловни единици кои се фокусираат на различни клиенти и пазари. Со нив се управува одделно, бидејќи секоја деловна единица бара различни стратегии и нивоа на услуги.

Деловните активности на Банката се поделени во неколку сегменти. Нето-приходите од камати се прераспределуваат помеѓу сегментите врз основа на интерните стапки на трансфер на цени (FTP).

Сегментите на Банката се поделени во три сегменти.

Сегментите се следни:

- сегментот банкарство на мало опфаќа операции со физички лица и микро и мали претпријатија по внатрешна методологија (вкупна кредитна изложеност до 12.300 илјади денари и приход од 120.000 илјади денари);
- сегментот комерцијално банкарство вклучува операции со големи компании, мали и средни претпријатија со вкупна кредитна изложеност над 12.300 илјади денари и приход од 120.000 илјади денари и клиенти под интензивен третман. Вклучува и операции со банки, штедилници, меѓународни финансиски институции, осигурителни друштва, пензиски фондови, инвестициски фондови и други активности (активности на Банката);
- сегментот финансиски институции ги опфаќа трансакциите со следниве производи: чувар на имот и услуги, хартии од вредност, задолжувања, субординирани обврски, должнички хартии од вредност, управување со девизен/валутен ризик, управување со каматниот ризик, управување со ризикот на пазарот на пари, примарен пазар;
- Останатите сегменти вклучуваат дел од трошоците за Банкарт, МастерКард и Виза, кои не можат да бидат алоцирани во специфичен сегмент (сегментот комерцијално банкарство, сегментот банкарство на мало, сегментот финансиски институции).

Банката е првенствено финансиска институција, а нето-приходите од камати претставуваат најголем дел од нејзините нето-приходи.

Повеќе од 95 % од вкупните приходи на Банката кои вклучуваат приходи од камати, приходи од дивиденди и приходи од провизии и надомести се остварени на домашниот пазар.

Нема приход од трансакции со еден надворешен клиент што изнесува 10 % или повеќе од приходот на Банката.

3. Управување со ризици (продолжува)

3.7 Известување по сегменти (продолжува)

31.12.2023	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Финансиски пазари	Останато	Вкупно
Нето приходи од камата	2.653.539	992.260	377.005	-	4.022.804
Приходи од камати	2.835.314	1.019.225	653.592	-	4.508.131
Расходи за камати	(181.775)	(26.965)	(276.587)	-	(485.327)
Приходи од провизии	1.030.773	296.064	(70.284)	(135.269)	1.121.284
Исправки на вредност	(391.533)	321.522	16.084	7.098	(46.829)
Бруто изложеност Средства	53.951.794	24.590.777	36.840.639	1.792.962	117.176.172
Бруто изложеност Обврски	76.927.560	15.261.913	7.326.895	433.328	99.949.696
Нето изложеност Средства	52.116.251	22.701.773	36.773.244	5.588.656	117.179.924

31.12.2022	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Финансиски пазари	Останато	Вкупно
Нето приходи од камата	2.308.618	848.467	162.400	-	3.319.485
Приходи од камати	2.398.591	853.647	341.873	-	3.594.111
Расходи за камати	(89.973)	(5.179)	(179.474)	-	(274.626)
Приходи од провизии	935.929	29.322	(86.314)	167.994	1.046.931
Исправки на вредност	(466.911)	243.309	74.097	(367)	(149.872)
Бруто изложеност Средства	49.528.622	26.509.401	36.554.934	5.253.989	117.846.946
Бруто изложеност Обврски	74.945.670	15.167.453	6.688.951	91.702	96.893.776
Нето изложеност Средства	47.943.467	24.134.459	36.471.517	5.253.972	113.803.415

4. Нето-приходи од камати

	2023	2022
Приходи од камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка		
Кредити на и побарувања од:		
- банки	197.429	62.698
- други комитенти	3.880.595	3.282.161
Парични средства и сметки во НБРСМ	40.426	3.398
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност	133.405	68.256
преку останата сеопфатна добивка		
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност	256.276	177.598
Вкупно	4.508.131	3.594.111
Расходи за камати		
Расходи за камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка		
Депозити на банки	261	74
Депозити на комитенти	210.262	92.500
Обврски по кредити	31.180	17.258
Субординирани обврски	239.066	145.132
Обврски по наеми	2.486	2.206
Останати каматни и слични расходи	-	-
Негативна камата	-	16.287
Трошок за камата за дефинирани користи за вработени (белешка 42)	2.072	1.169
Вкупно	485.327	274.626
Нето приходи од камати	4.022.804	3.319.485

Во ставката „Негативна камата“ е вклучена камата за депозити на банки во износ од 0 денари (2022: 5.070 илјади денари) и камата за задолжителна резерва во НБРСМ во износ од 0 денари (2022: 11.217 илјади денари).

5. Приходи од дивиденди

	2023	2022
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	2.765	1.594
Вкупно	2.765	1.594

6. Нето-приходи од провизии и надомести

	2023	2022
Приходи од провизии и надомести		
Акредитиви и гаранции	84.423	91.623
Платен промет	1.010.016	954.039
Комисиски и доверителски активности	30.030	29.535
Примени провизии по кредитни картички	398.183	369.302
Инвестициско банкарство	6.293	7.985
Трансакции со трговци	413.031	394.117
Порамнувања со картички	324.352	310.185
Примени провизии од банкарско осигурување	63.692	48.118
Останати провизии	25.374	23.409
Вкупно	2.355.394	2.228.313
Расходи за провизии и надомести		
Акредитиви и гаранции		
Платен промет	246.705	244.700
Порамнувања со картици и надомести за кредитни картици	977.185	918.790
Инвестициско банкарство	290	230
Останати платени провизии	9.930	17.662
Вкупно	1.234.110	1.181.382
Нето приходи од провизии и надомести	1.121.284	1.046.931

Банката обезбедува старателски услуги, комисиони услуги, корпоративна администрација, кредитирање, платен промет во земјата и странство, управување со вложувања и советодавни услуги на трети лица, кои ја вклучуваат Банката во донесувањето одлуки за распределба, набавка и продажба во однос на широк опсег на финансиски инструменти. Комисионите средства не се вклучени во овие финансиски извештаи. Некои од овие договори ја инволвираат Банката во прифаќање цели за остварување на референтните нивоа на поврат на средствата кои ги чува за трети лица.

Финансиски извештаи во согласност со МСФИ за годината завршена на 31 декември 2023 година
(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)
6. Нето-приходи од провизии и надомести (продолжува)

	Физички лица и микро претпријатија во Северна Македонија		Големи и средни претпријатија и финансиски институции во Северна Македонија		Финансиски пазари во Северна Македонија		Останати активности		Вкупно	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Приходи од провизии и надомести										
<i>Приходи од провизии и надомести кои се однесуваат на финансиски средства кои не се по објективна вредност преку билансот на успех</i>										
Картично работење	807.190	692.955	328.375	380.649	-	-	-	-	1.135.565	1.073.604
Работење со платежни сметки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Останати приходи од провизии и надомести</i>										
Платен промет	767.316	688.293	242.700	265.747	-	-	-	-	1.010.016	954.039
Инвестициско работење	6.264	8.000	1.651	860	28.409	28.660	-	-	36.323	37.520
Посредување при осигурување	63.692	48.118	-	-	-	-	-	-	63.692	48.118
Останати услуги	22.115	20.058	3.260	3.350	-	-	-	-	25.374	23.409
Вкупно приходи од провизии и надомести од клиенти	1.666.577	1.457.424	575.985	650.606	28.409	28.660	-	-	2.270.971	2.136.690
Акредитиви и гаранции	6.008	6.991	78.416	84.632	-	-	-	-	84.424	91.623
Вкупно	1.672.584	1.464.415	654.401	735.238	28.409	28.660	-	-	2.355.394	2.228.313
Расходи за провизии и надомести										
Вкупно	644.084	454.258	354.822	504.585	102.591	118.917	132.613	103.622	1.234.110	1.181.382
Нето-приходи/(расходи) од провизии и надомести	1.028.500	1.010.157	299.579	230.653	(74.182)	(90.257)	(132.613)	(103.622)	1.121.284	1.046.931

7. Нето-добивка/(загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување

	2023	2022
Нето добивки/загуби од тргување		
- добивки	491.747	612.215
- загуби	(159.246)	(264.906)
Нето добивки/загуби од деривати		
- добивки	1.931	283
- загуби	(2.875)	(2.048)
Вкупно	331.557	345.544

8. Нето-добивка/(загуба) од финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Биланс на успех

	2023	2022
Нето добивка/(загуба) од финансиски обврски		
- добивки	282	2.164
- загуби	(6.904)	(337)
Вкупно	(6.622)	1.827

9. Нето-добивка/(загуба) од курсни разлики

	2023	2022
Приходи од курсни разлики	579.498.147	767.457.393
Расходи за курсни разлики	(579.477.894)	(767.435.114)
Вкупно	20.253	22.279

Бруто износ на девизните добивки/загуби произлегува од значителна валутна изложеност и промените во девизните курсеви.

10. Нето-добивки/(загуби) од депризнавање на средства

	2023	2022
Нето добивки/(загуби) од депризнавање на недвижности и опрема:		
- сопствени недвижности и опрема	1.530	722
- средства со право на употреба	-	(506)
Нето добивки/(загуби) од депризнавање - останато (без средства чувани за продажба)	(30.105)	(2.722)
Вкупно	(28.575)	(2.506)

11. Други оперативни приходи

	2023	2022
Приходи од закуп	14.361	13.170
Приходи од небанкарски услуги - транспорт на готовина	44.231	43.731
Останато	25.521	81.980
Вкупно	84.113	138.881

Линиската ставка „Друго“ главно вклучува приходи од интрагрупациски услуги за картично работење од Регионален картичен компетентен центар и услуги за независна валидација на податоците од Групната независна функција за валидација на НЛБ Банка АД Скопје.

12. Други оперативни расходи

	2023	2022
Осигурителни премии за депозити	164.455	157.313
Трошоци по судски постапки	1.647	1.656
Ревалоризација на вложувањата во недвижности до објективна вредност (белешка 30)	4.124	-
Останато	50.822	44.621
Вкупно	221.048	203.590

Премијата за осигурување на депозити се пресметува како процент од 0,25 % од депозитите и каматите на физички лица и обврски за нераспределени приливи од странство за физички лица. Ставката „Останато“ главно се состои од трошоци поврзани со донации.

13. Трошоци за вработените

	2023	2022
Плати	745.561	652.036
Придонеси за социјално осигурување	266.861	213.139
Трошоци за пензии:		
- дефинирани планови за придонеси	32.496	25.953
Регрес за годишен одмор	33.814	22.795
Награди за членови на Управниот одбор и менаџери	41.954	28.609
Неискористени годишни одмори	7.999	-
Други трошоци за вработени	56.268	49.053
Нето расходи/(приходи) за резервации за пензии и слични обврски (белешка 42)	418	593
Нето расходи/(приходи) за резервации за други долгорочни користи за вработените (белешка 42)	4.919	(7.000)
Останато	602	869
Вкупно	1.190.892	986.047
Број на вработени	953	949

14. Општи и административни трошоци

	2023	2022
Технологија		
- одржување на софтвер и опрема	80.035	67.175
- пристап до податоци и трошоци за претплата	14.082	14.103
- лиценци	53.808	26.764
Објекти и опрема		
- електрична енергија	46.285	51.826
- други трошоци поврзани со објекти и опрема	23.704	21.943
- трошоци за одржување	61.079	55.267
- трошоци за осигурување на материјални средства	1.311	4.215
- трошоци за обезбедување - објекти	18.812	18.433
- кирии и закупнини	23.763	17.656
Материјални трошоци	45.095	42.842
Маркетинг и односи со јавност	33.315	30.413
Трошоци за службени патувања	28.401	22.668
Телекомуникациски и поштенски трошоци		
- поштенски услуги	6.561	7.335
- телекомуникации и интернет	33.411	37.686
Трошоци за изнајмување на персонал	25.269	33.994
Услуги за наплата на побарувања	10.328	10.951
Трошоци за ревизорски услуги	3.517	3.349
Трошоци за стипендии и образование	8.620	4.847
Трошоци за други комуникациски услуги	18.533	19.815
Даноци и други јавни давачки	2.688	3.252
Членарини и слични провизии	2.978	2.506
Останато осигурување	14.627	12.358
Други општи и административни трошоци	160.600	125.525
Вкупно	716.822	634.923

Ставката „Други општи и административни трошоци“ вклучува трошоци за транспорт на готовина, консултантски услуги, интелектуални услуги, услуги за архивирање и други услуги.

15. Амортизација

	2023	2022
Амортизација на недвижности и опрема:		
- сопствени недвижности и опрема (белешка 31)	148.854	152.889
- средства со право на употреба (белешка 31)	75.882	77.426
Амортизација на софтвер и други нематеријални средства (белешка 32)	107.318	104.757
Вкупно	332.054	335.072

16. Добивка/(загуба) од модификација

	2023	2022
Загуби од модификација на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	(14)	(148)
Вкупно	(14)	(148)

17. Резервирања

	2023	2022
Резервирања за вонбилансни изложености- гаранции и потенцијални обврски (белешка 42)		
Зголемување на резервирањата	(382.838)	(385.949)
Ослободување на резервирањата	337.001	412.826
Резервирања за судски спорови (белешка 42)		
Зголемување на резервирањата	-	-
Ослободување на резервирањата	23.707	8.294
Вкупно	(22.130)	35.171

18. Исправка на вредноста

	2023	2022
Исправки на вредност на финансиски средства		
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки		
Зголемување на исправката на вредност	(7.877)	(6.909)
Ослободување на исправката на вредност	7.091	6.451
Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (белешка 27. б)		
Зголемување на исправката на вредност	(7.438)	(5.229)
Ослободување на исправката на вредност	11.314	8.999
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 27. б)		
Зголемување на исправката на вредност	(10.607)	(1.230)
Ослободување на исправката на вредност	23.974	16.042
Кредити на и побарувања од банки мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 27. а)		
Зголемување на исправката на вредност	(7.894)	(8.620)
Ослободување на исправката на вредност	7.787	10.190
Кредити на и побарувања од физички лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 27. а)		
Зголемување на исправката на вредност	(2.182.961)	(1.370.172)
Ослободување на исправката на вредност	1.723.685	841.846
Кредити на и побарувања од правни лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 27. а)		
Зголемување на исправката на вредност	(1.153.760)	(1.436.375)
Ослободување на исправката на вредност	1.369.914	1.532.057
Останати финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 27. а)		
Зголемување на исправката на вредност	(48.486)	(63.081)
Ослободување на исправката на вредност	33.167	21.298
Наплатени отпишани побарувања (белешка 27. а)	234.326	276.301
Вкупно исправки на вредност на финансиски средства	(7.765)	(178.432)
Исправка на вредност на нефинансиски средства		
Исправки на вредност на останати средства (белешка 28)	(16.934)	(6.611)
Исправки на вредност - недвижности и опрема (белешка 31)	-	-
Вкупно исправка на вредност на нефинансиски средства	(16.934)	(6.611)
Вкупно исправки на вредност	(24.699)	(185.043)

18. Исправка на вредноста (продолжува)

Наплатените отпишани побарувања во износ од 234.326 илјади денари (2022: 276.301 илјади денари) вклучуваат износи од наплатени отпишани побарувања и наплатени отпишани побарувања од преземени средства. Во 2023 наплатени претходно отпишани побарувања со преземање на средства се 0 илјади денари (2022: 56.486 илјади денари).

19. Данок на добивка

	2023	2022
Тековен данок на добивка за известувачкиот период	338.292	246.410
Одложен данок	(36.306)	(12.885)
Вкупно	301.986	233.525

	2023	2022
Добивка пред оданочување	3.022.177	2.562.242
Данок на добивка по даночна стапка од 10%	302.218	256.224
Ефект од:		
Даночно ослободени приходи	(2.022)	(1.594)
Реинвестирана добивка која не подлежи на оданочување	(40.525)	(74.537)
Расходи непризнаени за даночни цели	164.317	132.079
Даночни ослободувања за донации во спорт	(29.400)	(27.194)
Времена разлика од даночниот режим	(56.296)	(38.568)
Данок на добивка (ефективна даночна стапка 9,62% и 8,52% соодветно)	338.292	246.410
Одложен данок:		
Поврзани со потекнувањето и враќањето на времените разлики	(36.306)	(12.885)
Данок на добивка прикажан во Билансот на успех	301.986	233.525

	Биланс на состојба		Биланс на успех	
Одложен данок	2023	2022	2023	2022
Проценка на преземени средства	(2.043)	(11.707)	(9.664)	(1.979)
Проценка на недвижности дадени под закуп по објективна вредност	(442)	(230)	212	230
Исправки на вредност	(55.709)	(84.379)	(28.670)	(13.635)
Модификација	4.461	6.277	1.816	2.499
Одложени даночни средства/(обврски), нето	(53.733)	(90.039)	(36.306)	(12.885)

20. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки

	2023	2022
Парични средства во благајна	3.331.204	2.812.622
Сметки кај НБРСМ различни од задолжителна резерва	5.943.301	5.271.116
Депозити по видување во банки	1.204.899	5.022.822
Намалено за: исправка на вредноста	(4.319)	(3.358)
Задолжителна резерва во НБРСМ	5.844.454	4.671.298
Ограничени депозити	419.647	296.104
Намалено за: исправка на вредноста	(1.756)	(1.930)
Вкупно	16.737.430	18.068.674

Стапката „Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување кај банките“ е вклучена во Парични средства и парични еквиваленти.

Банката мора да ги исполни барањата за задолжителна резерва во денари и во странска валута кај НБРСМ.

Во текот на 2023 година, Народна банка во три наврати ја менуваше стапката на задолжителна резерва на банките за обврските во странска валута (од 18% на 21%). Зголемен е и делот од задолжителната резерва во странска валута којшто банките го исполнуваат во евра (од 75% на 81%), додека стапката на задолжителна резерва на обврските во денари со девизна клаузула се зголеми од 50% на 100%.

Задолжителната резерва во денари на 31 декември 2023 година е во износ од 3.647.776 илјади денари (2022: 3.907.620 илјади денари). Ефективната каматна стапка на задолжителната резерва во денари е 0 % (2022: 0 %). Задолжителната резерва во денари се чува на жиро-сметка отворена во НБРСМ.

Задолжителната резерва во странска валута на 31 декември 2023 година е во износ од 6.493.838 илјади денари или 105,599 илјади евра (2022: 5.207.364 илјади денари или 84.405 илјади евра). Во согласност со Одлуката за задолжителна резерва, Банката одржува 90 % од износот на задолжителната резерва во евра распределени на девизната сметка на НБРСМ во странство и 10 % од износот на задолжителната резерва во евра распределени на нејзината сметка во евра во МИПС.

НБРСМ не пресметува надоместок за задолжителната резерва во денари. Надоместокот треба да се пресметува на задолжителната резерва во евра по стапка еднаква на пониската цена од 0 % и каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската централна банка (ЕЦБ) кој се применува на последниот ден од периодот за одржување на резервите. Доколку просечниот алоциран дневен износ на средствата на Банката е повисок од потврдено барање за задолжителна резерва во евра за целиот период на одржување на задолжителната резерва, надоместокот треба да се наплатува за вишокот на издвоени средства по стапка еднаква на пониската цена од 0 % и каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската централна банка (ЕЦБ) кој се применува на последниот ден од периодот на негативен преглед, намален за 0,15 процентни поени.

21. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

а) Анализа според видот на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	2023	2022
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти		
Благајнички записи:		
- Народна Банка на Република Северна Македонија	1,603,267	1,187,640
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти	1,603,267	1,187,640
Останати финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка		
Државни обврзници:		
- Република Северна Македонија	2,647,677	3,720,447
Акции:		
- останати финансиски институции	142,982	126,332
Вкупно	4,393,926	5,034,419
од нив сопственички инструменти	142,982	126,332
од кои некотирани	142,982	126,332
од нив должнички инструменти	4,250,944	4,908,087
од кои котирани	2,647,677	3,720,447
од кои некотирани	1,603,267	1,187,640
Исправка на вредност	(15,639)	(19,507)

б) Движење на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	2023		2022	
	Сопственички инструменти	Должнички инструменти	Сопственички инструменти	Должнички инструменти
На 1 јануари	126.332	4.908.087	125.035	7.048.916
Курсни разлики	-	(79)	-	(7.529)
Камата припишана на главница	-	133.405	-	68.256
Зголемување	-	12.197.837	-	10.054.255
Продажба и достасување	-	(13.189.439)	-	(11.958.042)
Нето добивка/(загуба) од промени во објективната вредност	16.650	201.133	1.297	(297.769)
На 31 декември	142.982	4.250.944	126.332	4.908.087

Благајничките записи што ги поседува Банката на 31 декември 2023 се должнички хартии од вредност издадени од НБРСМ со рок на достасување од 42 дена и фиксна каматна стапка. Номинирани се во денари.

21. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (продолжува)

Примарен пазар се аукциите на благајнички записи што ги организира НБРСМ. На секундарен пазар, со нив може да се тргува на пазар преку шалтер. Само банките и штедилниците може да тргуваат со благајнички записи.

Ефективната каматна стапка на овие хартии од вредност се движела од 4,75 % до 6,30 % (2022: 1,25 % до 4,75 %) на годишно ниво.

Еврообврзниците класифицирани како должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се во износ од 2.647.677 илјади денари (2022: 3.720.447 илјади денари). Еврообврзниците што ги поседува Банката на 31 декември 2023 се со рок на достасување од 6 и 7 години и се деноминирани во евра. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од 62.232 илјади денари (2022: 90.949 илјади денари). Ефективната каматна стапка е од 1,18 % до 3,13 % на годишно ниво.

Сопственичките инструменти се издадени од финансиски друштва во износ од 142.982 илјади денари (2022: 126.332 илјади денари).

Во 2023 година Банката ги вреднува сопственичките хартии од вредност според објективна вредност.

Котираните хартии од вредност се вреднуваат по последна куповна цена на секој ден на тргување на Македонската берза за хартии од вредност, а за странски хартии од вредност цените се обезбедени од Bloomberg.

22. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

	2023	2022
Должнички хартии од вредност	13.021.336	12.500.382
Кредити на и побарувања од банки	3.980.536	1.501.596
Кредити на и побарувања од комитенти	74.930.456	72.113.402
Останати финансиски средства	1.683.423	1.843.467
Вкупно	93.615.751	87.958.847

23. Должнички хартии од вредност

	2023	2022
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана вредност		
Државни записи	3.904.521	1.774.682
Државни обврзници	9.154.040	10.776.292
Намалени за: исправки на вредност - група 1 (белешка 27. б)	(37.225)	(50.592)
Вкупно	13.021.336	12.500.382

Државни записи

Државните записи класифицирани како финансиски средства по амортизирана набавна вредност се во износ од 3.904.521 илјади денари (2022: 1.774.682 илјади денари).

23. Должнички хартии од вредност (продолжува)

Државните записи во сопственост на Банката на 31.12.2023 година се издадени од САД, Кралство Холандија, Кралство Белгија и Сојузна Република Германија.. Целиот износ ќе достаса во 2024 година. Ефективната каматна стапка е од 3,53 % до 5,36 % на годишно ниво.

Обврзници

Континуираните државни обврзници се класифицираат како должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност во износ од 8.083.433 илјади МКД (2022 година: 10.106.580 илјади МКД).

Континуираните државни обврзници со рок на достасување од 2, 3, 5, 7, 10 и 15 години и се номинирани во денари и денари со валутна клаузула во евра. Вкупниот износ на континуираните државни обврзници вклучува камата од 113.036 илјади денари (2022: 91.572 илјади денари). Ефективната каматна стапка е од 0,80 % до 5,25 % на годишно ниво. Во текот на 2024 година ќе достасаат континуирани државни обврзници во номинален износ од 3.241.670 илјади денари.

Еврообврзници класифицирани по амортизирана набавна вредност се во износ од 657.240 илјади денари (2022: 669.712 илјади денари). Еврообврзниците што ги поседува Банката на 31.12.2023 се со рок на достасување од 6 години и се деноминирани во евра. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од 13.090 илјади денари (2022: 13.126 илјади денари). Ефективната каматна стапка е од 2,03 % до 2,05 % на годишно ниво.

Еврообврзница издадена од Р.Словенија е класифицирани по амортизирана набавна вредност во износ од 413.367 илјади денари (2022: 0 илјади денари) и е деноминирана во УСД. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од 7.947 илјади денари (2022: 0 илјади денари). Ефективната каматна стапка е 5,25 % на годишно ниво.

24. Кредити на и побарувања од банки

	2023	2022
Пласмани кај други банки	3.966.974	1.471.559
Вклучено во пари и парични еквиваленти	3.966.974	1.471.559
Кредити и побарувања од други банки	14.187	30.565
Намалено за: исправка на вредноста – група 1 (белешка 27. а)	(625)	(528)
Вкупно	3.980.536	1.501.596

25. Кредити на и побарувања од комитенти

	2023	2022
Кредити на физички лица		
- пречекорување на сметки	1.272.403	1.171.103
- кредитни картички	2.302.258	2.402.948
- други кредити	28.436.979	25.770.886
- хипотекарни кредити	20.089.556	17.959.718
- паднати гаранции	3.085	76
Вкупно	52.104.281	47.304.731
Кредити на претпријатија		
- претпријатија	25.954.566	28.577.483
- останати финансиски институции	557.640	144.032
- држава	1.032	794
- непрофитни институции	6.272	7.364
Вкупно	26.519.510	28.729.673
Бруто кредити и побарувања	78.623.791	76.034.404
Намалено за: исправка на вредноста (белешка 27. а)	(3.693.335)	(3.921.002)
Вкупно	74.930.456	72.113.402

Ставката Кредити на и побарувања од комитенти вклучува авансни плаќања за недоспеани кредити и камати во износ од 178.742 илјади денари (2022: 193.717 илјади денари).

26. Останати финансиски средства

	2023	2022
Побарувања по кредитни картички	448.268	353.161
Побарувања од купувачи	23.800	16.941
Побарувања по провизии	99.562	110.493
Авансно исплатени пензии	4	1.362.413
Останато	1.151.524	47.067
Намалено за: исправки на вредност (белешка 27. а)	(39.735)	(46.608)
Вкупно	1.683.423	1.843.467

На 31.12.2023 година, Банката презентираше побарување врз основа на порамнување хартии од вредност во износ од 1.114.300 илјади денари за континуирана државна обврзница со рок на достасување до 31.12.2023 година. Побарувањата се исплатени на 02.01.2024 година. Останатите ставки се побарувања за услуги за трансфер на пари, побарувања за судски такси во извршни постапки и други побарувања.

27. Движење на исправката за финансиските средства

а) Движење на исправката на вредноста на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

	Состојба на 1 јануари 2023	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2023	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања од банки	528	-	-	-	-	107	-	-	(10)	625	-
Кредити на и побарувања од физички лица	664.311	(131.551)	682.293	96.032	646.774	(473.196)	(228)	(130.512)	6	707.155	-
Кредити на и побарувања од правни лица	468.743	(37.937)	28.082	2.993	(6.861)	64.000	(2)	(73.470)	183	452.592	-
Останати финансиски средства	5.396	(516)	1.277	372	1.133	(1.591)	(685)	(2.449)	-	1.804	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	139.326	130.130	(842.597)	133.765	(578.701)	682.149	(126)	58.996	(54)	301.590	-
Кредити на и побарувања од правни лица	267.099	36.973	(64.308)	14.581	(12.753)	(30.694)	(1)	(88.656)	46	135.041	-
Останати финансиски средства	923	424	(1.842)	653	(764)	1.398	(1.204)	180	5	538	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	662.803	1.421	160.304	(229.797)	(68.077)	327.111	(189.342)	(5.272)	(6.101)	721.127	(77.599)
Кредити на и побарувања од правни лица	1.718.720	963	36.225	(17.575)	19.614	(68.412)	(321.375)	(18.922)	46.209	1.375.833	(148.366)
Останати финансиски средства	40.289	93	566	(1.024)	(365)	19.555	(20.306)	(1.774)	(6)	37.393	(8.361)
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 јануари 2022	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2022	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања од банки	2.077	-	-	-	-	(1.299)	-	(271)	21	528	-
Кредити на и побарувања од физички лица	336.654	(53.746)	60.628	267.069	273.951	(131.722)	(2.588)	185.881	2.135	664.311	-
Кредити на и побарувања од правни лица	649.083	(54.917)	32.682	2.050	(20.185)	51.497	(6)	(211.596)	(50)	468.743	-
Останати финансиски средства	5.118	(484)	595	670	781	1.310	(962)	(851)	-	5.396	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	50.833	50.480	(139.037)	41.037	(47.520)	116.198	(159)	20.107	(133)	139.326	-
Кредити на и побарувања од правни лица	297.091	53.470	(128.277)	23.642	(51.165)	14.048	(14)	7.476	(337)	267.099	-
Останати финансиски средства	995	431	(882)	185	(266)	1.637	(1.725)	282	-	923	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити на и побарувања од банки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од физички лица	692.471	3.266	78.408	(308.105)	(226.431)	284.376	(154.909)	53.486	13.810	662.803	(91.849)
Кредити на и побарувања од правни лица	1.687.383	1.448	95.595	(25.694)	71.349	37.024	(142.488)	5.869	59.583	1.718.720	(178.700)
Останати финансиски средства	23.092	52	288	(854)	(514)	38.000	(21.658)	1.405	(36)	40.289	(5.752)
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

27. Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

б) Движење на исправката на вредноста на должничките хартии од вредност

	Состојба на 1 јануари 2023	Трансфер во/(од) група 1	Трансфер во/(од) група 2	Трансфер во/(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2023
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	50.592	-	-	-	-	(13.367)	-	-	37.225
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	19.507	-	-	-	-	(3.876)	-	8	15.639
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 јануари 2022	Трансфер во/(од) група 1	Трансфер во/(од) група 2	Трансфер во/(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2022
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	65.416	-	-	-	-	(14.812)	-	(12)	50.592
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	23.320	-	-	-	-	(3.770)	-	(43)	19.507
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

в) Објаснување како значајните промени во бруто-сметководствената вредност на финансиските инструменти влијаат на промени на исправките на вредност

Во 2023 година, зголемувањето на бруто-сметководствената вредност не предизвика значителни промени во нивото на исправките на вредност. Бруто-сметководствената вредност на должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност се намали за 507.587 илјади денари, што предизвика намалување на исправките на вредност за 13.367 илјади денари. Бруто-сметководствената вредност на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка е намалена за 858.276 илјади денари, а исправките на вредност се намалени за 3.868 илјади денари. Промените во бруто-сметководствената вредност на кредитите на физички лица се значајни, односно се зголемени за 4.799.550 илјади денари и главно се поттикнати од зголемената изложеност во Ниво 1 за 4.743.612 илјади денари, следени со зголемување на исправките на вредност за 263.427 илјади денари, како резултат на нови ризични параметри. Зголемувањето на кредитите и побарувањата од банките за 2.479.037 илјади денари, предизвика зголемување на исправката на вредност за 97 илјади денари.

Табелите подолу илустрираат како промените во бруто-сметководствената вредност на финансиските инструменти придонесуваат за промени во исправките на вредност.

27. Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

Движење на бруто-сметководствената вредност на кредити на банки

Очекувани загуби за 12 месеци	2023	2022
Состојба на 1 јануари	1.502.124	2.814.236
Зголемувања/(намалувања)	2.479.037	(1.312.112)
Состојба на 31 декември	3.981.161	1.502.124

Движење на бруто-сметководствената вредност на кредити на и побарувања од комитенти

Физички лица	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2023	44.875.873	1.501.816	927.042	47.304.731
Трансфери	(609.232)	243.792	365.440	-
Зголемувања/(намалувања)	5.338.338	(192.074)	(155.709)	4.990.555
Отписи	(1.774)	55	(207.447)	(209.166)
Модификациони загуби	16.280	855	1.026	18.161
Состојба на 31 декември 2023	49.619.485	1.554.444	930.352	52.104.281

Физички лица	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани	Очекувани	Вкупно
		кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2022	41.229.477	747.200	1.224.719	43.201.396
Трансфери	(1.021.099)	945.084	76.015	-
Зголемувања/(намалувања)	4.646.829	(190.876)	(207.246)	4.248.707
Отписи	(2.643)	1.162	(168.884)	(170.365)
Модификациони загуби	23.309	(754)	2.438	24.993
Состојба на 31 декември 2022	44.875.873	1.501.816	927.042	47.304.731

27. Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

Останати комитенти	Очекувани	Очекувани	Очекувани	Вкупно
	загуби за 12 месеци	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2023	23.463.992	2.832.661	2.433.020	28.729.673
Трансфери	(1.282.519)	754.457	528.062	-
Зголемувања/(намалувања)	29.495	(1.354.345)	(771.330)	(2.096.180)
Отписи	31	(1)	(114.013)	(113.983)
Состојба на 31 декември 2023	22.210.999	2.232.772	2.075.739	26.519.510

Останати комитенти	Очекувани	Очекувани	Очекувани	Вкупно
	загуби за 12 месеци	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2022	22.276.617	2.321.844	2.621.739	27.220.200
Трансфери	(2.511.944)	1.739.503	772.441	-
Зголемувања/(намалувања)	3.699.319	(1.228.681)	(820.436)	1.650.202
Отписи	-	(5)	(140.724)	(140.729)
Состојба на 31 декември 2022	23.463.992	2.832.661	2.433.020	28.729.673

Движење на бруто сметководствената вредност на должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност

Очекувани загуби за 12 месеци	2023	2022
Состојба на 1 јануари	12.550.974	12.893.380
Зголемувања	6.132.943	1.774.721
Депризнавање	(5.625.356)	(2.117.127)
Состојба на 31 декември	13.058.561	12.550.974

Движење на бруто-сметководствената вредност на должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	Очекувани	Очекувани	Очекувани	Вкупно
	загуби за 12 месеци	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	
Состојба на 1 јануари 2023	5.255.043	-	-	5.255.043
Зголемувања	1.602.595	-	-	1.602.595
Депризнавање	(2.460.871)	-	-	(2.460.871)
Состојба на 31 декември 2023	4.396.767	-	-	4.396.767

27. Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2022	7.098.104	-	-	7.098.104
Зголемувања	1.197.318	-	-	1.197.318
Депризнавање	(3.040.379)	-	-	(3.040.379)
Состојба на 31 декември 2022	5.255.043	-	-	5.255.043

Табелата погоре не ја вклучува објективната вредност на должничките хартии од вредност мерени по објективна вредност преку други сеопфатен приход.

28. Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

	2023	2022
Земјиште	3.269	4.256
Градежни објекти	48.597	221.420
Станбени објекти	-	-
Опрема	101	21.588
Останато	125	217
Вкупно	52.092	247.481

Средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања вклучуваат земјиште, опрема, деловни објекти и други вредности кои не се користат од Банката во извршувањето на нејзината основна дејност.

Пазарот за одредени видови колатерал во Република Северна Македонија е во рана фаза на развој. Раководството направи проценка на очекуваниот надоместлив износ, нетиран за трошокот потребен да ги реализираат средствата, врз основа на неколку фактори, вклучувајќи независни проценки. Меѓутоа, имајќи го предвид претходното, фактичките реализирани износи можат да бидат различни од направените проценки.

	Сметководствена вредност		Објективна вредност намалена за трошоци за продажба	
	2023	2022	2023	2022
Преземени средства	52.092	247.481	76.562	247.602

28. Преземени средства врз основ на наплатени побарувања (продолжува)**Движење на преземени средства**

	Преземени средства
На 1 јануари 2023	247.481
Зголемувања	9.288
Продажба	(187.743)
Нето добивки/загуби од исправки на вредност (белешка 18)	(16.934)
На 31 декември 2023	52.092
На 1 јануари 2022	246.951
Зголемувања	60.024
Продажба	(52.883)
Нето добивки/загуби од исправки на вредност (белешка 18)	(6.611)
На 31 декември 2022	247.481

Ставката „Зголемувања“ вклучува данок на промет на недвижен имот во износ од 9.288 илјади денари (2022: 3.203).

29. Вложувања во придружени друштва (евидентирани по методот на главнина)

	2023	2022
НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје	45.621	15.997
Вкупно	45.621	15.997

Процент на учество на Банката во придруженото друштво

		% на учество	
	Држава	2023	2022
НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје	Република Северна Македонија	49%	49%

29. Вложување во придружни друштва (евидентирани по методот на главнина) (продолжува)**Финансиски информации за придруженото друштво – 100 %**

	Средства	Обврски	Капитал и резерви	Приходи	Добивка/(загуба) за финансиската година
2023					
НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје	609.525	517.472	92.053	669.517	(36.210)
Состојба на 31 декември	609.525	517.472	92.053	669.517	(36.210)
2022					
	40.478	7.875	32.603	1.330	(4.364)
Состојба на 31 декември	40.478	7.875	32.603	1.330	(4.364)

НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО е компанија основана од НЛБ Банка АД Скопје, која поседува 49 % од вкупниот основачки капитал на компанијата, заедно со NLB Lease&Go, leasing d.o.o. Ljubljana. Деловната активност на новата компанија вклучува широк спектар решенија за лизинг, вклучувајќи осигурување и други поврзани услуги за користење на возила и опрема што ќе се издаваат под лизинг.

Понудата на НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО е наменета за физички и правни лица и вклучува лизинг на нови и половни автомобили, камиони, автобуси, пловила, земјоделски и градежни машини, како и други видови опрема и машини.

30. Вложување во недвижности

	2023	2022
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 1 јануари	95,975	95,975
Ревалоризација на вложувањата во недвижности до објективна вредност (белешка 12)	(4,124)	-
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 31 декември	91,851	95,975

Дел од недвижностите и опремата, кои не се користат од Банката за сопствени цели, Банката ги класифицира како вложување во недвижност. Недвижностите (земјиште и згради), класифицирани како вложување во недвижности, не се амортизираат и се мерат по објективната вредност. Банката ги евидентира овие вложувања врз основа на проценка извршена од сертифициран проценител.

Во проценката се применува еден од приходните методи – метод на дисконтирани парични текови. Проценката на пазарната вредност на имотот директно зависи од очекуваниот годишен нето-приход на средствата или приход кој се обезбедува од издавањето на имотот под закуп.

Во проценката се користи целокупната документација за имотот, веб-сајтови за понудата и побарувачката на слични недвижности, статистички податоци, информации за продажба и изнајмување на соодветни недвижности од инвеститорите, информации за каматната стапка на благајничките записи и обврзници.

Мерењето на објективната вредност е направено со користење на техника за вреднување при која најниското ниво на влезен податок кој е значаен за објективното мерење е директно или индиректно познат (Ниво 2).

30. Вложување во недвижности (продолжува)

Опис на методологијата која се користеше и клучните влезни податоци за вреднување на вложување во недвижности дадени под закуп:

<u>Методологија</u>	<u>Влезни параметри</u>	<u>Опсег</u>
Метод на дисконтирани парични текови	Нето-приход од изнајмување	7 евра по квадратен метар
	Стапка на капитализација	10,10%

Вкупните вложувања во недвижности кои се дадени под наем. Приходот од закуп на недвижностите дадени под закуп е 6.936 илјади денари (2022: 6.944 илјади денари) додека Банката нема дополнителни трошоци поврзани со вложувањата во недвижности.

Во текот на 2023 година, Банката нема новонабавени или продадени вложувања во недвижности. На 31 декември 2023 Банката нема вложувања во недвижности кои се заложени како колатерал (2022: нула).

Финансиски извештаи во согласност со МСФИ за годината завршена на 31 декември 2023 година
(Сите износи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено)
31. Недвижности, опрема и средства со право на употреба

	Земјиште и згради	Мебел и опрема	Останато	Вкупно недвижности и опрема	Средства со право на употреба - Земјиште и згради	Средства со право на употреба - Мебел и опрема	Вкупно Средства со право на употреба	Вкупно
Набавна вредност								
Почетна состојба на 1 јануари 2022	2.090.068	1.498.545	115.570	3.704.183	231.004	124.722	355.726	4.059.909
Зголемувања	1.003	74.537	20.000	95.540	-	-	-	95.540
Пренос	-	-	-	-	66.924	-	66.924	66.924
Продажби и отуѓувања	-	(99.931)	-	(99.931)	(8.775)	-	(8.775)	(108.706)
Оштетувања	-	-	-	-	-	-	-	-
Трансфер во/од вложувања во недвижности	-	-	-	-	-	-	-	-
Отписи	-	(3.670)	-	(3.670)	-	-	-	(3.670)
Крајна состојба на 31 декември 2022	2.091.071	1.469.481	135.570	3.696.122	289.153	124.722	413.875	4.109.997
Почетна состојба на 1 јануари 2023	2.091.071	1.469.481	135.570	3.696.122	289.153	124.722	413.875	4.109.997
Набавки	1.694	90.631	587	92.912	-	-	-	92.912
Зголемувања	-	-	-	-	69.117	19.619	88.736	88.736
Продажби и отуѓувања	-	(16.173)	(923)	(17.096)	(35.829)	-	(35.829)	(52.925)
Оштетувања	-	-	-	-	-	-	-	-
Трансфер во/од вложувања во недвижности	-	-	-	-	-	-	-	-
Отписи	-	(18.362)	(1.807)	(20.169)	-	-	-	(20.169)
Крајна состојба на 31 декември 2023	2.092.765	1.525.577	133.427	3.751.769	322.441	144.341	466.782	4.218.551
Акумулирана амортизација								
Почетна состојба на 1 јануари 2022	(521.706)	(1.192.703)	(78.189)	(1.792.598)	(120.182)	(64.989)	(185.171)	(1.977.769)
Амортизација за годината (белешка 15)	(48.061)	(94.296)	(10.532)	(152.889)	(50.109)	(27.317)	(77.426)	(230.315)
Продажби и отуѓувања	-	99.579	-	99.579	8.550	-	8.550	108.129
Оштетувања	-	-	-	-	-	-	-	-
Трансфер во/од вложувања во недвижности	-	-	-	-	-	-	-	-
Отписи	-	3.670	-	3.670	-	-	-	3.670
Крајна состојба на 31 декември 2022	(569.767)	(1.183.750)	(88.721)	(1.842.238)	(161.741)	(92.306)	(254.047)	(2.096.285)
Почетна состојба на 1 јануари 2023	(569.767)	(1.183.750)	(88.721)	(1.842.238)	(161.741)	(92.306)	(254.047)	(2.096.285)
Амортизација за годината (белешка 15)	(48.088)	(87.263)	(13.503)	(148.854)	(48.576)	(27.306)	(75.882)	(224.736)
Продажби и отуѓувања	-	16.174	-	16.174	8.753	-	8.753	24.927
Оштетувања	-	-	-	-	-	-	-	-
Трансфер во/од вложувања во недвижности	-	-	-	-	-	-	-	-
Отписи	-	18.219	1.807	20.026	-	-	-	20.026
Крајна состојба на 31 декември 2023	(617.855)	(1.236.620)	(100.417)	(1.954.892)	(201.564)	(119.612)	(321.176)	(2.276.068)
Нето сметководствена вредност								
на 1 јануари 2022	1.568.362	305.842	37.381	1.911.585	110.822	59.733	170.555	2.082.140
на 31 декември 2022	1.521.304	285.731	46.849	1.853.884	127.412	32.416	159.828	2.013.712
на 31 декември 2023	1.474.910	288.957	33.010	1.796.877	120.877	24.729	145.606	1.942.483

На 31 декември 2023 година Банката нема недвижности и опрема заложени како колатерал (2022: нула).

32. Нематеријални средства

	Софтвер	Други нематеријални средства	Вкупно
Набавна вредност			
Почетна состојба на 1 јануари 2022	606.174	340.087	946.261
Зголемувања	22.637	64.092	86.729
Пренос	29.397	(29.397)	-
Крајна состојба на 31 декември 2022	658.208	374.782	1.032.990
Почетна состојба на 1 јануари 2023	658.208	374.782	1.032.990
Зголемувања	8.157	31.240	39.397
Отпис	(25.970)	(21.041)	(47.011)
Пренос	17.998	(17.998)	-
Крајна состојба на 31 декември 2023	658.393	366.983	1.025.376
Амортизација			
Почетна состојба на 1 јануари 2022	(393.167)	(240.646)	(633.813)
Амортизација за годината (белешка 15)	(70.501)	(34.256)	(104.757)
Крајна состојба на 31 декември 2022	(463.668)	(274.902)	(738.570)
Почетна состојба на 1 јануари 2023	(463.668)	(274.902)	(738.570)
Отпис	25.970	21.041	47.011
Амортизација за годината (белешка 15)	(71.711)	(35.607)	(107.318)
Крајна состојба на 31 декември 2023	(509.409)	(289.468)	(798.877)
Нето сметководствена вредност			
на 1 јануари 2022	213.007	99.441	312.448
на 31 декември 2022	194.540	99.880	294.420
на 31 декември 2023	148.984	77.514	226.498

Други нематеријални средства вклучуваат лиценци, нематеријални средства дадени под закуп, нематеријални средства во подготовка и други права.

33. Наеми**а) Наеми како наемопримател**

	2023	2022
Средства со право на употреба		
Земјиште и згради	120.877	127.412
Мебел и опрема	24.729	32.416
Вкупно	145.606	159.828
Обврски за наем	163.037	172.988

Во Извештајот за финансиската состојба, средствата со право на користење се вклучени во ставката „Недвижности, опрема и средства со право на употреба“, а обврските за наем се вклучени во ставката „Останати финансиски обврски“.

Билансот на успех ги прикажува следниве износи што се однесуваат на наемите:

	2023	2022
Амортизација на средствата со право на користење		
Земјиште и згради (белешка 31)	48.576	50.109
Мебел и опрема (белешка 31)	27.306	27.317
Вкупно	75.882	77.426
	2023	2022
Расходи од камата	2.486	2.206
Трошоци поврзани со наем на средствата со ниска вредност	11.969	7.331

Вкупниот паричен тек за наеми во 2023 година беше 94.575 илјади денари (2022: 79.062 илјади денари).

Од овој износ 84.433 илјади денари (2022: 71.846 илјади денари) е за капитализирани наеми, а 11.142 илјади денари (2022: 7.216 илјада денари) е за останати наеми.

Банката нема трошоци поврзани со варијабилни плаќања за наем и добивки или загуби кои произлегуваат од трансакции од продажба и повратни наеми.

Банката нема ограничувања или ковенанти што се наметнати со наемот, нема трансакции за продажба и поврат на наемот и нема договори за наем на кои се обврзува, но сè уште не започнале.

Анализата на достасаност на обврските за наем е прикажана во белешка 3.3.3.

33. Наеми (продолжува)**б) Наеми како наемодавател****Оперативен наем**

Анализа на доспевање на плаќањата за закуп која ги прикажува недисконтираните плаќања за закуп што треба да се добијат по датумот на известување:

	2023	2022
Помалку од една година	12.218	13.022
Од една до две години	8.359	3.707
Од две до три години	1.631	465
Од три до четири години	1.442	155
Од четири до пет години	1.442	-
Вкупно	25.092	17.349

Банката оствари приходи од наемнини кои произлегуваат од вложување во недвижности во износ од 6.936 илјади денари (2022: 6.944 илјади денари) и од сопствен имот во износ од 7.425 илјади денари (2022: 6.226 илјади денари).

34. Останати средства

	2023	2022
Аванси	12.241	9.932
Побарувања за даноци	4.782	4.762
Одложени расходи	26.400	27.233
Залихи	28.894	31.680
Останато	1.955	283
Вкупно	74.272	73.890

На
31

декември 2023 година, Банката има форвард и своп-договори зависни од промената на курсот како финансиски средства со позитивна објективна вредност од 1.931 илјади денари (2022: 283 илјади денари) прикажани во ставката „Останато“.

35. Финансиски обврски мерени по објективна вредност преку Биланс на успех

	2023	2022
Плаќања врз основа на акции подмирени со парични средства	28.977	12.386
Вкупно	28.977	12.386

36. Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност

Анализа по вид

	2023	2022
Депозити на банки	395.293	349.479
Депозити на други комитенти	92.386.176	90.058.923
Обврски по кредити	2.757.407	2.095.534
Субординирани обврски	2.088.605	2.763.800
Останати обврски	1.568.064	1.519.920
Вкупно	99.195.545	96.787.656

37. Депозити на банки

	2023	2022
Депозити по видување	367.620	321.807
Ограничени депозити	27.673	27.672
Вкупно	395.293	349.479

Белешката Депозити на банки вклучува побарувања по камати на тековните сметки на банките, врз основа на негативна каматна стапка во износ од 0 илјади денари (2022: 19 илјади денари).

38. Депозити на други комитенти

	2023	2022
Препријатија		
- тековни / трансакциски сметки	22.552.687	21.262.266
- орочени депозити	706.283	584.717
- ограничени депозити	536.200	476.586
Јавни институции		
- тековни / трансакциски сметки	451.890	510.563
- орочени депозити	524	516
- ограничени депозити	-	-
Физички лица		
- тековни / трансакциски сметки	49.503.268	50.036.605
- орочени депозити	15.888.829	14.414.146
- ограничени депозити	1.733.832	1.723.973
Финансиски институции		
- тековни / трансакциски сметки	827.668	839.264
- орочени депозити	136.317	161.180
- ограничени депозити	48.678	49.107
Вкупно	92.386.176	90.058.923

39. Обврски по кредити

	Каматна стапка (%)	2023	2022
Домашни извори:			
Развојна Банка на Северна Македонија (РБСМ)	0%, 1% 3mEURIBOR+0,75% with zero floor clause	2.144.524	1.494.299
Македонска развојна фондација за претпријатијата (МРФП)	0,02	-	-
Министерство за финансии (МФ)	0,01	5.909.000	11.938
Странски извори:			
European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	6mEURIBOR+1,50% with zero floor clause; 6mEURIBOR+1,60% with zero floor clause; 6mEURIBOR+1,70% with zero floor clause; 6mEURIBOR+1,80% with zero floor clause 6mEURIBOR+2,40% with zero floor clause	606.974	589.297
Вкупно		2.757.407	2.095.534

На 31.12.2023

3mEURIBOR е 3,925%

6mEURIBOR е 3,885%

Кредити од Развојна банка на Северна Македонија (РБСМ)

Во текот на 2023 година, Банката склучи Рамовен договор за учество во програмата за кредитирање на мали и средни претпријатија (МСП), средни пазарни капитализирани компании (MID-CAP компании) и зелена транзиција од кредитната линија на ЕИБ 7 во износ од 100.000 илјади евра со Банката за развој на Северна Македонија (БРСМ).

%

Во 2023 година беа повлечени средства од БРСМ - една транша од кредитната линија ЕИБ 4 во вкупен износ од 700 илјади евра (и едно преместување во износ од 300 илјади евра) и три транши од кредитната линија ЕИБ 7 во вкупниот износ од 15.000 илјади евра наменети за финансирање обртни средства и инвестициски проекти.

Кредитните линии на ЕИБ и кредитната линија МСП ПИА ТОС од ДБНМ се обезбедени со меници во нотарски акт и со обврска за засновање на залог на побарувања. Банката има воспоставено залог во нотарски акт во корист на БРНМ на побарувањата од договорите за подкредит склучени со крајните корисници одобрени со кредитните линии на ЕИБ администрирани од ДБНМ и кредитната линија МСП ПИА ТОС. На 31.12.2023 година, износот на позајмиците за кои Банката има обврска да воспостави залог на побарувања во корист на БРНМ врз основа на кредитните линии изнесува 34.865 илјади евра.

Кредити од Министерството за финансии (МФ)

Кредитите доделени од Министерството за финансии се обезбедени со меници од Банката.

39. Обврски по кредити (продолжува)**Кредит од Европската банка за обнова и развој (EBRD)**

Во 2023 година беа повлечени средства од Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) во вкупен износ од 2.947 илјади евра од кредитната линија на Програмата за поддршка на конкурентноста на МСП на Европската банка за обнова и развој (ЕБОР), наменети за понатамошно финансирање на инвестициите на правни лица во индустриски капацитети, опрема, софтвер, подобрување на системите за управување на претпријатието или општа надградба што е создадена за унапредување на една или повеќе директиви на ЕУ од областа на заштитата на животната средина, безбедноста на вработените и квалитетот и безбедноста на производите, како и како инвестиции во технологии со високи перформанси.

Банката нема издаден обезбедување за оваа кредитна линија.

На 31 декември 2023 година, Банката е усогласена со финансиските ковенанти предвидени во договорите.

40. Субординирани обврски

	2023	2022
Nova Ljubljanska Banka d.d.	2.088.605	2.763.800
Вкупно	2.088.605	2.763.800

Движење на субординирани обврски

	2023	2022
На 1 јануари	2.763.800	2.768.342
Парични ставки:		
- нови субординирани обврски	-	-
- отплата на субординирани обврски	(676.445)	-
- отплата на камати	(208.035)	(129.280)
Непарични ставки:		
- пресметани камати	239.066	145.132
- курсни разлики	110	(6.029)
- останато	(29.891)	(14.365)
На 31 декември	2.088.605	2.763.800

На 20 декември 2018 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од 9.000 илјади евра со каматна стапка од 6 месеци EURIBOR + 5,25% со нула клаузула и период на отплата од 10 години (до 2028).

На 13 јуни 2019 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од 10.000 илјади евра за да се замени субординираниот заем од Меѓународната финансиска корпорација со каматна стапка од 6 месеци EURIBOR + 4,10%, со нула клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2029 година).

На 22.12.2021 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со НЛБ д.д. Љубљана на износ од 15.000 илјади евра, со каматна стапка од 6-месечен EURIBOR + 4,49 % годишно со Zero Floor клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2031 година).

40. Субординирани обврски (продолжува)

На 20.12.2023 година, Банката изврши предвемено враќање на субординиран заем од НЛБ д.д. Љубљана на износ од 11.000 илјади евра, со каматна стапка од 6-месечен EURIBOR + 6,25 % годишно со Zero Floor клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2025 година).

Ставката „Останато“ во табелата погоре содржи задржан данок (WTH) и акумулирана амортизација.

41. Останати финансиски обврски

	2023	2022
Обврски за дивиденди објавени за исплаќање	23.937	18.030
Временски разграничувања	151.176	123.605
Времено одложени плаќања	504.786	649.857
Обврски кон добавувачи	43.798	88.752
Краткорочни обврски од работа со кредитни картички	558.708	373.178
Обврски за наеми	163.037	172.988
Останато	122.622	93.510
Вкупно	1.568.064	1.519.920

Ставката „Времено одложени плаќања“ главно се состои од обврски кон клиентите за нераспределени плаќања од странство, а ставката „Останато“ главно вклучува обврски кон осигурителни компании.

42. Резервирања

Анализа и движење по тип на резервација

	Посебна резерва за вонбилансна изложеност	Посебна резерва за судски спорови	Пензии и други користи за вработени	Резервации за други долгорочни користи за вработени	Вкупно
На 1 јануари 2023	280.737	55.740	6.322	24.821	367.620
Направени резервации (белешка 13 и 17)	382.838	-	469	6.206	389.513
Исплати	-	(2.390)	(358)	(3.100)	(5.848)
Ослободени резервации (белешка 13 и 17)	(337.001)	(23.707)	(51)	(1.287)	(362.046)
Курсни разлики	96	-	-	-	96
Зголемување на дисконтираниот износ (белешка 4)	-	-	461	1.611	2.072
Трансфер во останата сеопфатна добивка (белешка 45)	-	-	1.171	-	1.171
На 31 декември 2023	326.670	29.643	8.014	28.251	392.578
На 1 јануари 2022	307.714	64.034	11.893	33.068	416.709
Направени резервации (белешка 13 и 17)	385.949	-	738	2.835	389.522
Исплати	-	-	(307)	(2.133)	(2.440)
Ослободени резервации (белешка 13 и 17)	(412.826)	(8.294)	(145)	(9.835)	(431.100)
Курсни разлики	(100)	-	-	-	(100)
Зголемување на дисконтираниот износ (белешка 4)	-	-	283	886	1.169
Трансфер во останата сеопфатна добивка (белешка 45)	-	-	(6.140)	-	(6.140)
На 31 декември 2022	280.737	55.740	6.322	24.821	367.620

Судските спорови се честа појава во банкарскиот сектор, што се должи на природата на бизнисот. Банката е тужена во неколку судски спорови. Вкупната вредност на судските постапки на трети лица против НЛБ Банка е во износ од 499.403 илјади денари (2022: 426.914 илјади денари). Според мислењето на раководството, правниот оддел на Банката и надворешниот адвокат се очекува позитивен исход на овие судски процеси и крајниот исход од судските спорови нема материјално да влијае врз резултатите на Банката.

Во 2023 година, износот на резервирањата за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови е намален во однос на 2022 година во износ од 26.097 илјади денари (2022: намалување 8.294 илјади денари) како резултат на ослободување на резервирања по еден судски спор кој заврши во корист на Банката и за кој се ослободија резервации во износ од 23.707 илјади денари и за еден судски предмет се потрошија издвоените резервации во износ од 2.390 илјади денари. Заклучно со 31 декември 2023 година, состојбата на резервации за судски спорови на Банката, за вкупно три судски спора е во износ од 29.642 илјади денари (2022: 55.740 илјади денари).

42. Резервирања (продолжува)

Движење на посебна резерва за вонбилансни побарувања

	Состојба на 1 јануари 2023	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2023
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	171.053	(9.005)	9.204	3.011	3.211	79.571	(48.173)	159	205.821
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	21.217	8.929	(14.868)	2.258	(3.681)	10.289	(1.212)	(52)	26.561
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	88.467	76	5.664	(5.269)	470	7.768	(2.406)	(11)	94.288
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 јануари 2022	Трансфер во(од) група 1	Трансфер во(од) група 2	Трансфер во(од) група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 декември 2022
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	204.331	(5.097)	5.587	7.079	7.569	29.035	(69.896)	14	171.053
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	27.335	4.646	(10.886)	999	(5.241)	(8.158)	7.256	25	21.217
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	76.048	451	5.299	(8.078)	(2.328)	13.836	1.050	(139)	88.467
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Движење на договорните износи на гаранции и потенцијални обврски во вонбилансната евиденција

	Очекувани кредитни загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2023	12.949.510	357.571	159.563	13.466.644
Зголемувања/(намалувања)	4.989.104	(111.341)	(121.353)	4.756.410
Трансфери	(188.709)	65.608	123.101	-
Состојба на 31 декември 2023	17.749.905	311.838	161.311	18.223.054

	Очекувани кредитни загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно неоштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2022	13.536.837	440.303	146.482	14.123.622
Зголемувања/(намалувања)	(431.426)	(114.449)	(111.103)	(656.978)
Трансфери	(155.901)	31.717	124.184	-
Состојба на 31 декември 2022	12.949.510	357.571	159.563	13.466.644

43. Останати обврски

	2023	2022
Одложени приходи	39.216	29.010
Примени авансни уплати	544	-
Обврски за даноци	4.059	9.358
Обврски за пресметани награди на членови на Управен одбор и менаџментот	55.257	39.696
Обврски за плати	48.750	42.990
Обврски за неискористени годишни одмори	28.274	20.576
Останато	3.093	2.048
Вкупно	179.193	143.678

На 31 декември 2023 година, Банката има форвард и своп-договори зависни од промената на курсот како финансиски обврски со негативна објективна вредност од 2.875 илјади денари (2022: 2.048) прикажани во ставката „Останато“.

44. Трансакции со поврзани страни

Поврзаните страни ги вклучуваат Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана како „матично друштво“, НЛБ ЛИЗ & ГО ДОО Скопје како „придружено друштво“, Надзорниот одбор, лицата со посебни права и одговорности во Банката, нивните поврзани субјекти и членови на семејството како „менаџерски персонал и нивни поврзани страни“ и членките на НЛБ Групацијата како „други поврзани страни“. Голем број банкарски трансакции се склучуваат со поврзаните страни во нормалниот тек на работењето и се засноваат на договорни услови. Тие вклучуваат кредити, депозити, дивиденди и други трансакции.

Приходите и расходите за матичното друштво главно се состојат од трошоци за камати за субординиран заем, приходи и расходи за провизии за платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за одржување на софтвер, комуникациски услуги и изнајмување на персонал. Приходите и расходите за менаџерскиот персонал и нивните поврзани страни главно се состојат од приходи од камати од кредити, трошоци по камати за депозити, приходи од провизии од платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за службени патувања. Приходите и расходите за другите поврзани страни главно се состојат од трошоци за провизии за платен промет, приходи за консултантски услуги и трошоци за консултантски услуги. Обемот на трансакции со поврзаните страни, како и состојбите на крајот на годината се следните:

44. Трансакции со поврзани страни (продолжува)
За годината завршена на 31 декември 2023:

	Матично друштво	Придружено друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех				
Приходи од камати	5.040	14.085	6.582	1
Приходи од провизии и надомести	13.361	-	918	402
Расходи за камати	(232.289)	-	(1.379)	-
Расходи за провизии и надомести	(53.803)	-	(8)	(550)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(1.992)	4	133	-
Други оперативни приходи	9.344	1.205	65	4.910
Други оперативни расходи	(76.013)	-	(4.953)	(110.220)
Извештај за финансиска состојба				
Пари и парични еквиваленти				
Состојба на 1 јануари	486.162	-	-	110.248
Кредити издадени во текот на годината	148.154.395	125.846	-	6.665.471
Кредити отплатени во текот на годината	(148.413.437)	(125.846)	-	(6.715.953)
Состојба на 31 декември	227.120	-	-	59.766
Кредити				
Состојба на 1 јануари	-	-	112.436	184.673
Кредити издадени во текот на годината	3.599.910	549.572	415.699	2.222.292
Кредити отплатени во текот на годината	(3.599.910)	(141.631)	(156.884)	(2.222.308)
Состојба на 31 декември	-	407.941	371.251	184.657
Останати финансиски средства				
Состојба на 1 јануари	1.674	16.009	656	3.630
Останати средства издадени во текот на годината	32.527	50.578	4.497	11.793
Останати средства отплатени во текот на годината	(25.408)	(20.956)	(4.313)	(11.742)
Состојба на 31 декември	8.793	45.631	840	3.681
Депозити				
Состојба на 1 јануари	167	28.606	254.185	6.426
Депозити примени во текот на годината	1.720.833	1.033.682	1.063.000	5.284.286
Депозити отплатени во текот на годината	(1.720.783)	(1.047.546)	(1.047.825)	(5.276.209)
Состојба на 31 декември	217	14.742	269.360	14.503

44. Трансакции со поврзани страни (продолжува)

	Матично друштво	Придружено друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Субординирани обврски				
Состојба на 1 јануари	2.763.800	-	-	-
Кредити настанати во текот на годината	1.169	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	(676.364)	-	-	-
Состојба на 31 декември	2.088.605	-	-	-
Обврски по кредити				
Состојба на 1 јануари	-	-	-	-
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	-	-
Состојба на 31 декември	-	-	-	-
Останати финансиски обврски				
Состојба на 1 јануари	16.279	-	26.691	8.030
Останати обврски настанати во текот на годината	1.854.723	141.917	(2.468)	40.717
Други обврски отплатени во текот на годината	(1.848.065)	(141.774)	(866)	(38.823)
Состојба на 31 декември	22.937	143	23.357	9.924

44. Трансакции со поврзани страни (продолжува)
За годината завршена на 31 декември 2022:

	Матично друштво	Придружено друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех				
Приходи од камати	809	-	3.605	402
Приходи од провизии и надомести	13.206	25	938	439
Расходи за камати	(145.132)	-	(1.452)	-
Расходи за провизии и надомести	(41.484)	-	-	(2.287)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(7.928)	-	68	-
Други оперативни приходи	11.802	241	(105)	5.203
Други оперативни расходи	(30.965)	-	(4.308)	(20.562)
Извештај за финансиска состојба				
Пари и парични еквиваленти				
Состојба на 1 јануари	491.519	-	-	115.607
Кредити издадени во текот на годината	138.970.965	-	-	1.263.729
Кредити отплатени во текот на годината	(138.976.322)	-	-	(1.269.088)
Состојба на 31 декември	486.162	-	-	110.248
Кредити				
Состојба на 1 јануари	-	-	107.134	-
Кредити издадени во текот на годината	855.981	-	128.795	184.673
Кредити отплатени во текот на годината	(855.981)	-	(123.493)	-
Состојба на 31 декември	-	-	112.436	184.673
Останати финансиски средства				
Состојба на 1 јануари	72	-	632	2.804
Останати средства издадени во текот на годината	2.506	16.009	3.528	7.206
Останати средства отплатени во текот на годината	(904)	-	(3.504)	(6.380)
Состојба на 31 декември	1.674	16.009	656	3.630
Депозити				
Состојба на 1 јануари	22.815	-	291.381	69.845
Депозити примени во текот на годината	1.788.020	28.606	735.655	5.350.595
Депозити отплатени во текот на годината	(1.810.668)	-	(772.851)	(5.414.014)
Состојба на 31 декември	167	28.606	254.185	6.426

44. Трансакции со поврзани страни (продолжува)

	Матично друштво	Придружено друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Субординирани обврски				
Состојба на 1 јануари	2.768.342	-	-	-
Кредити настанати во текот на годината	14.690	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	(6.011)	-	-	-
Состојба на 31 декември	2.777.021	-	-	-
Обврски по кредити				
Состојба на 1 јануари	-	-	-	-
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	-	-
Состојба на 31 декември	-	-	-	-
Останати финансиски обврски				
Состојба на 1 јануари	1.292.982	-	33.540	(32.086)
Останати обврски настанати во текот на годината	582.380	-	22.685	53.999
Други обврски отплатени во текот на годината	(1.859.083)	-	(29.534)	(13.883)
Состојба на 31 декември	16.279	-	26.691	8.030

Трансакции со клучниот менаџерски персонал

Вкупните надомести за клучниот менаџерски персонал се следните:

	2023	2022
Менаџери	205.021	182.289
Неизвршни директори	1.108	1.124
Вкупно	206.129	183.413

Целокупните надомести на клучниот менаџерски персонал се во согласност со договорите и одлуките.

45. Запишан капитал

	Број на акции	Обични акции	Премии од акции	Акции без право на глас	Вкупно
На 1 јануари 2022	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2022	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2023	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545

Запишаниот капитал на Банката се состои од 854.061 обична акција (2022: 854.061 обична акција). Обичните акции имаат номинална вредност од 1 илјада денари (2022: 1 илјада денари). Сите издадени акции се платени во целост.

Имателите на обични акции имаат право да примат дивиденди како што е објавено и имаат право на еден глас по акција на Собранието на акционери на Банката.

Долунаведените акционери имаат повеќе од 5 % од издадените акции со право на глас:

Акционери	% на акции со право на глас	
	2023	2.022,00
Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана	86,97%	86,97%

Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана поседува 86,97 % од вкупниот запишан капитал и право на глас во НЛБ Банка АД Скопје.

По датумот на Билансот на состојба нема објавени дивиденди.

Ревалоризациски резерви

Ревалоризациската резерва го вклучува кумулативниот нето-ефект од промените во објективната вредност на вложувањата мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка сè до моментот на нивното депризнавање или оштетување.

Добивките и загубите што произлегуваат од промените во објективната вредност и состојбата на сметките за исправка на вредноста на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат директно во ревалоризациските резерви.

Банката во согласност со МСС 19 признава ревалоризациски резерви за користи на вработени, за пензии, за актуарски добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и приспособувањата на искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) и тие нема да бидат рекласификувани во Билансот на успех.

Во ревалоризациски резерви се прикажуваат промените во актуарските претпоставки за отпремнини како разлика од претходната актуарска пресметка и новата актуарска пресметка која го вклучува ефектот на настаните што навистина се случиле во периодот. Вакви искуствени промени кои се евидентираат во ревалоризациски резерви се: промени во финансиските претпоставки (дисконтна стапка, очекувана стапка на поврат, нивоа на идни плати и користи), промена во демографските показатели, промена во искуствените претпоставки и друго.

45. Запишан капитал (продолжува)

	2023	2022
Ревалоризациски резерви од долгорочни користи за вработени	150	1.321
Ревалоризациски резерви на финансиски средства преку ОВОСД - сопственички инструменти	108.231	91.581
Ревалоризациски резерви на финансиски средства преку ОВОСД - должнички инструменти	(145.823)	(346.956)
Исправка на вредност - финансиски средства преку ОВОСД - должнички инструменти	15.640	19.507
Вкупно	(21.802)	(234.547)

Движење на ревалоризациските резерви:

	2023	2022
На 1 јануари	(234.547)	59.598
Актуарски добиви/(загуби) за користи по престанокот на вработувањето	(1.171)	6.140
Нето добивки/(загуби) од промени во објективната вредност на финансиски средства ОВОСД - сопственички инструменти	16.650	1.297
Нето добивки/(загуби) од промени во објективната вредност на финансиски средства ОВОСД - должнички инструменти	201.133	(297.769)
Нето добивки/(загуби) од оштетување на финансиски средства ОВОСД - должнички инструменти	(3.867)	(3.813)
На 31 декември	(21.802)	(234.547)

Задржана добивка

Еден дел од задржаната добивка е реинвестирана добивка од претходната година, која беше издвоена со распределба на добивката и е наменета за инвестиции за материјални и нематеријални средства во наредната година, со цел користење на даночни ослободувања за направените инвестиции. Според одлуката, во 2023 година Банката издвои износ од 180.000 илјади денари за инвестиции (2022: 180.000 илјади денари), а искористениот износ на инвестиции 40.525 илјади денари (2022: 74.537 илјади денари) е искористен за даночно ослободување.

Останати резерви

Ставката „Останати резерви“ се состои од распределба на добивките од претходни години, кои според одлука се задржани како резерви на Банката.

Во Останати резерви се вклучени законските резерви. Според локалната законска регулатива, Банката треба да издвојува 5 % од нето-добивката за годината во законска резерва сè додека законската резерва не достигне износ еднаков 1/10 од регистрираната основна главнина. Сè додека не се достигне минималното ниво, законската резерва може да се користи само за покривање на загуби.

46. Заработка по акција

Пресметката на заработката по акција на 31 декември 2023 е направена врз основа на нето-добивката за годината која им припаѓа на имателите на обични акции во износ од 2.720.191 илјади денари (2022: 2.328.717 илјади денари) и пондерираниот просечен број обични акции во текот на годината завршена на 31 декември 2023 од 854.061 акција (2022: 854.061 акција). Пресметката за основната заработка по акција е:

	2023	2022
Нето добивка која припаѓа на акционерите за основна и разводната заработка по акција (во илјади денари)	2.720.191	2.328.717
Пондериран просечен број на акции за основна и разводната заработка по акција	854.061	854.061
Основна заработка по акција (во денари)	3.185	2.727
Разводната заработка по акција (во денари)	3.185	2.727

Пресметката на пондерираниот просечен број обични акции за годината што завршува на 31 декември 2023 и 31 декември 2022 е како што следува:

	2023	2022
Издадени обични акции на 1 јануари	854.061	854.061
На 31 декември	854.061	854.061

Не постојат други трансакции кои вклучуваат обични акции или потенцијални обични акции помеѓу датумот на известување и датумот на одобрување на овие финансиски извештаи.

46. Промени во обврските што произлегуваат од финансиските активности

	На 1 јануари 2023	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2023
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(3.394)	-	(208.035)	30	209.175	-	(2.225)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	2.767.194	-	(676.444)	80	-	-	2.090.830
Платени дивиденди	18.262	-	(2.069.970)	-	-	2.076.251	24.512
Вкупно обврски од финансиски активности	2.782.062	-	(2.954.449)	110	209.175	2.076.251	2.113.117

	На 1 јануари 2022	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2022
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(4.873)	-	(129.280)	(8,00)	130.759	-	(3.394)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	2.773.215	-	-	(6.021)	-	-	2.767.194
Платени дивиденди	1.345.596	-	(1.957.631)	-	-	630.297	18.262
Вкупно обврски од финансиски активности	4.113.938	-	(2.086.911)	(6.021)	130.759	630.297	2.782.062

47. Последователни настани

По датумот на известување, до датумот на одобрување на овие финансиски извештаи, не се случиле значајни настани до датумот на известување за кои се потребни измени и обелоденувања во финансиските извештаи.